

**KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE
BİR UYGULAMA**

Şakir MİRZA

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Gülten DEMİRAL

Uşak

Haziran, 2019

**KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE
BİR UYGULAMA**

Şakir MİRZA

Yüksek Lisans Tezi

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Gülten DEMİRAL

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Şakir MİRZA

İşletme Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2019

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Gülten DEMİRAL

Günümüzde girişimcilik ekonominin gelişiminde itici bir güç olarak görülmekte ve ekonominin gelişmesi için girişimcilere ihtiyaç duyulmaktadır. Ekonomideki boşlukları görerek bunları fırsata çevirip kar elde edebilen ve yeni istihdam olanakları yaratabilen kimseler girişimci bireylerdir. Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik gelişmenin sağlanması, işsizlik probleminin giderilmesi ve çalışma hayatında inovasyonun sağlanabilmesi için girişimcilere ihtiyaç vardır. Girişimci bireyler girişimcilik eğilimine sahip olan kimselerdir. Girişimcilik eğilimi ise birçok unsurun etkisi ile şekillenebilmektedir.

Bu çalışmada Uşak Üniversitesi ve Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimi almakta olan öğrencilerin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunun için anket yöntemi uygulanarak elde edilen veriler istatistik programı ile analiz edilmiştir. Kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi ölçeklerine faktör analizi uygulanarak yapı geçerliliği test edilmiştir. Oluşturulan hipotezlerin test edilmesi amacıyla korelasyon, regresyon analizleri ile t-testi ve anova analiz yöntemleri uygulanmıştır.

Uygulanan analizler neticesinde öğrencilerin kişilik özelliklerinden kontrol odağı, yenilikçilik, başarıma ihtiyacı, risk alma ve kendine güven düzeyi girişimcilik eğilimini arttırırken, öğrencilerin belirsizliğe tolerans düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında ilişkinin yeterli düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde öğrenim gördükleri ana bilim dalının ve iş kurma isteklerinin etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkileyecek şekilde geliştirilmesinin bireyleri girişimcilik faaliyetlerine yönlendirebileceği ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: *Kişilik Özellikleri, Girişimcilik Eğilimi, Yüksek Lisans Öğrencileri*

ABSTRACT

EFFECTS OF PERSONALITY CHARACTERISTICS ON ENTREPRENEURSHIP TRENDS: AN APPLICATION ON MASTER STUDENTS

Şakir MİRZA

Department of Business Administration

Social Sciences Institute, Uşak University, June 2019

Advisor: Asst. Prof. Gülten DEMİRAL

Today, entrepreneurship is seen as a driving force in the development of the economy and entrepreneurs are needed to development of the economy. Individuals who see the gaps in the economy and turn them into opportunities and make profit and create new employment opportunities are entrepreneurial individuals. Entrepreneurs are needed to ensure economic development in developing countries, to eliminate the unemployment problem and to ensure innovation in working life. Entrepreneurial individuals are those who have an entrepreneurial tendency. Entrepreneurship tendency can be shaped by many factors.

In this study, it is aimed to determine the relationship between personality traits and entrepreneurship tendency of the postgraduate students at Uşak University and Kütahya Dumlupınar University. For this purpose, the data obtained by applying the survey method were analyzed with the statistical program. The structure validity was tested by applying factor analysis to personality traits and entrepreneurship tendency scales. Correlation, regression analysis, t-test and anova analysis were used to test the hypotheses.

As a result of the analyzes carried out, the level of the focus of control, the level of innovation, the need to succeed, taking risk, and confidence in the personality traits of the students increases the tendency of entrepreneurship. But the level of tolerance to uncertainty has not affected the entrepreneurial tendency. It is concluded that, the students' entrepreneurship tendencies are impacted by the discipline they have studied and the desire to start a business. According to the result of the research, the development of personality traits in a way that positively affects the entrepreneurship tendency will be able to direct individuals to entrepreneurship activities.

Key words: *Personality Traits, Entrepreneurship Tendency, Master Students*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Şakir MİRZA'nın “Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkileri: Yüksek Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” başlıklı tezi ..... 2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisanüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ**İmza**

Üye (Tez Danışmanı): **Dr. Öğr. Üyesi Gülten DEMİRAL** .....

Üye : .....

Üye : .....

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

ÖNSÖZ

Bu tezi hazırlamamda emeğini, eşsiz tecrübelerini ve değerli zamanını hiçbir şekilde esirgemeyen, beni sürekli destekleyip, motive ederek yol gösteren saygıdeğer danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Gülten DEMİRAL'a sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca kendilerinden çok şey öğrendiğim değerli hocalarım; Sayın Doç. Dr. Mustafa SOBA, Sayın Doç. Dr. Nezh TAYYAR'a ve diğer tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde yanımda olan, manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve tüm çalışmalarımda beni yüreklendirip emek veren aileme teşekkür ederim.

Tez ile ilgili her türlü resmi iletişim durumunda desteğini esirgemeyen, tezimi hazırlarken her zaman yanımda ve destek olan arkadaş ve dostlarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran, 2019

Şakir MİRZA

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı Soyadı : Şakir MİRZA
 Doğum Yeri ve Tarihi : Manyas-01.01.1981
 Lisans Öğretimi : Dokuz Eylül Üniversitesi- İ.İ.B.F.- Kamu Yönetimi
 Yüksek Lisans Öğretimi : Uşak Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü- İşletme
 Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (Yökdil 66.25)
 Bilimsel Faaliyetleri :

Makaleler:

- **Uluslararası Hakemli**, Mirza Şakir, Dağdeviren İbrahim Ethem, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Belirlenmesine Yönelik Uşak Üniversitesinde Bir Araştırma, Akademik Bakış Dergisi
- **Uluslararası Hakemli**, Dağdeviren İbrahim Ethem, Mirza Şakir, Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebeye İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesine Yönelik Ege Bölgesinde Bir Araştırma, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi
- **Ulusal Hakemli**, Dağdeviren İbrahim Ethem, Mirza Şakir, Meslek Yüksekokulları Personelinin İş Tatmin Düzeylerinin Belirlenmesi: Uşak Üniversitesi Örneği, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
- **Uluslararası Hakemli**, Dağdeviren İbrahim Ethem, Mirza Şakir, Dağdeviren Fatıma, Muhasebe Programının Öğrenci Perspektifinden değerlendirilmesine Yönelik Uşak Üniversitesinde Bir Araştırma, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi
- **Ulusal Hakemli**, Mirza Şakir, Dağdeviren İbrahim Ethem, Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Eşme Meslek Yüksekokulunda Bir Araştırma, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

Bildiriler:

- **28.04.2018, Uluslararası, 3. Iness International Education and Social Science Congress 2018**, Dağdeviren İbrahim Ethem, Mirza Şakir, Çetinel Makbule Hürmet, Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunlarına İlişkin Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi, Tam Metin Bildiri
- **28.04.2018, Uluslararası, 3. Ines International Education and Social Science Congress 2018**, Mirza Şakir, Çetinel Makbule Hürmet, Dağdeviren İbrahim Ethem, Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İşsizlik Kaygılarının Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi: Uşak Üniversitesi Eşme Meslek Yüksekokulunda Bir Uygulama, Tam Metin Bildiri

- **28.04.2018, Uluslararası, 3. Ines International Education and Social Science Congress 2018**, Çetinel Makbule Hürmet, Dağdeviren İbrahim Ethem, Mirza Şakir, Lojistik Firmalarının Teknoloji Kullanımı ve Teknoloji Kullanımınabakış Açılıarı: Mersin İli Lojistik Firmaları Üzerinde Bir Uygulama, Tam Metin Bildiri
- **26.11.2016, Uluslararası, International Congress of Management Economy and Policy**, Mirza Şakir, Dağdeviren İbrahim Ethem, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Belirlenmesine Yönelik Uşak Üniversitesinde Bir Araştırma, Tam Metin Bildiri
- **26.11.2016, Uluslararası, International Congress of Management Economy and Policy**, Dağdeviren İbrahim Ethem, Mirza Şakir, Meslek Yüksekokulları Personelinin İş Tatmin Düzeylerinin Belirlenmesi Uşak Üniversitesi Örneği, Tam Metin Bildiri
- **22.10.2015, Ulusal, 2. Yükseköğretim Stratejileri ve Kurumsal İşbirliği Sempozyumu**, Mirza Şakir, Dağdeviren İbrahim Ethem, Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Eşme Meslek Yüksekokulunda Bir Araştırma, Tam Metin Bildiri
- **21.04.2016, Uluslararası, Uluslararası Multidisipliner Konferansı**, Dağdeviren İbrahim Ethem, Çetinel Makbule Hürmet, Mirza Şakir, Arasan Başak Nur, Lojistik Firmalarının Lojistik Köy Algılarının Belirlenmesi Ege Bölgesi Örneği, Tam Metin Bildiri
- **18.05.2017, Uluslararası, 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu**, Dağdeviren İbrahim Ethem, Mirza Şakir, Çetinel Makbule Hürmet, Lojistik Köylerin Amaçları ve Türkiye'deki Durumu, Tam Metin Bildiri
- **18.05.2017, Uluslararası, 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu**, Mirza Şakir, Dağdeviren İbrahim Ethem, Çetinel Makbule Hürmet, Lojistikte Kirlilik Önleme ve Sürdürülebilirlik Yaklaşımı Olarak Yeşil Lojistik, Tam Metin Bildiri
- **03.11.2017, Uluslararası, 1. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmaları Sempozyumu**, Atasever Mesut, Dağdeviren İbrahim Ethem, Mirza Şakir, Çetinel Makbule Hürmet, Lojistik Firmalarının Depolarında Karşılan Sorunlar ve Sahadaki Uygulamalara İlişkin Bir Araştırma, Tam Metin Bildiri
- **03.11.2017, Uluslararası, 1. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Araştırmaları Sempozyumu**, Dağdeviren İbrahim Ethem, Mirza Şakir, Muhasebe Programı Öğrencilerinin Meslek Etiği Algılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, Tam Metin Bildiri
- **03.11.2017, Uluslararası, 1. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Araştırmaları Sempozyumu**, Mirza Şakir, Dağdeviren İbrahim Ethem, Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Uşak Üniversitesinde Bir Araştırma, Tam Metin Bildiri

İş Deneyimi :

Çalıştığı Kurumlar : Uşak Üniversitesi Eşme Meslek Yüksekokulu
2012- Devam ediyor/Öğretim Görevlisi

Projeler : Yükseköğretim Kurumları tarafından destekli bilimsel araştırma projesi. Lojistik Firmalarının Depolarında Karşılaşılan Sorunlar ve Sahadaki Uygulamalara İlişkin Bir Araştırma

İletişim :

e-posta adresi : sakir.mirza@usak.edu.tr

İÇİNDEKİLER

	sayfa
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	xii
KISALTMALAR.....	xv
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xviii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
KİŞİLİK	4
1.1. KİŞİLİK KAVRAMI	4
1.2. KİŞİLİĞİN BAŞLICA ÖZELLİKLERİ	6
1.2.1. Başarma İhtiyacı Duyma.....	7
1.2.2. Yenilikçilik.....	8
1.2.3. Risk Alma	9
1.2.4. Kendine Güven.....	9
1.2.5. Kontrol Odağı	10
1.2.6. Belirsizliğe Tolerans	11
1.3. KİŞİLİĞİ OLUŞTURAN FAKTÖRLER	11
1.3.1. Kalıtımsal Faktörler	12
1.3.2. Sosyo-Kültürel Faktörler.....	13
1.3.3. Aile Faktörü	14
1.3.4. Sosyal Yapı ve Sosyal Sınıf Faktörleri	15

1.3.5.	Coğrafi ve Fiziki Faktörler.....	15
1.3.6.	Diğer Faktörler	16
1.4.	KİŞİLİĞİN ÜÇ YÖNÜ: KARAKTER, MİZAÇ VE YETENEK.....	17
1.4.1.	Karakter.....	17
1.4.2.	Mizaç (Huy)	18
1.4.3.	Yetenek	19
	İKİNCİ BÖLÜM.....	20
	GİRİŞİMCİLİK.....	20
2.1.	GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI.....	20
2.2.	GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ.....	21
2.3.	GİRİŞİMCİDE OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER.....	25
2.4.	GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER.....	29
2.4.1.	Ekonomik Yapı	30
2.4.2.	İdari ve Siyasi Yapı.....	32
2.5.	GİRİŞİMCİLERE SAĞLANAN DESTEKLER.....	33
2.5.1.	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB).....	33
2.5.2.	Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri (ABİGEM).....	34
2.5.3.	Kredi Garanti Fonu (KGF).....	35
2.5.4.	Türkiye Genç İşadamları Derneği (TÜGİAD).....	35
2.5.5.	Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)	36
2.5.6.	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)	36
2.5.7.	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TUBİTAK).....	37
2.5.8.	Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)	38
	ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40
	GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ	40
3.1.	GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN GENEL OLARAK İNCELENMESİ	40
3.2.	GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ.....	41
3.3.	GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN OLUŞUMU.....	43
3.3.1.	Girişimsel Faaliyet Modeli.....	44
3.3.2.	Planlanmış Davranış Teorisi (PDT)	46
3.3.3.	Girişimsel Tutum Oryantasyonu	50
3.3.4.	Temel Eğitim Modeli	50
3.3.5.	Girişimsel Potansiyel Modeli.....	51
3.3.6.	Davidsson Modeli	52

3.4. AMPİRİK LİTERATÜR	52
3.4.1. Uluslararası Çalışmalar	52
3.4.2. Ulusal Çalışmalar	54
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	56
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA...	56
4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	56
4.2. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI VE KISITLARI.....	57
4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	57
4.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	59
4.5. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ.....	61
4.5.1. Verilere ilişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçları	61
4.5.2. Verilere İlişkin Normallik Testi Sonuçları.....	62
4.5.3. Verilere İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	63
4.5.4. Değişkenlerin Ortalamalarına İlişkin Analiz Sonuçları	66
4.5.5. Verilere İlişkin Faktör Analiz Sonuçları	68
4.5.6. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere Yönelik Regresyon Analizleri.....	70
4.5.7. Model Testi Sonuçları	76
4.5.8. Demografik Özelliklerin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi.....	77
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	85
SONUÇ VE ÖNERİLER	85
KAYNAKÇA	92
EK 1.	104
EK 2. ANKET	105

KISALTMALAR LİSTESİ

ABİGEM	: Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
FCEM	: Femmes Chefs d'Entreprises Mondiales (Dünya Kadın Girişimciler Kuruluşu)
GEM	: Global Entrepreneurship Monitor (Küresel Girişimcilik)
IPARD	: Instrument for Pre-Accession Assistance Rural Development Programme (Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı)
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
IPA	: Katılım Öncesi Yardım Aracı
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
KAGİDER	: Türkiye Kadın Girişimciler Derneği
KGF	: Kredi Garanti Fonu
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MBA	: Master of Business Administration (İşletme Yüksek Lisans)
PDT	: Planlanmış Davranışlar Teorisi
TKDK	: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜGİAD	: Türkiye Genç İşadamları Derneği
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Girişimcilikte Başarı Faktörleri.....	26
Tablo 2. Kişilik Özellikleri (Bağımsız Değişkenleri) Ölçeği Güvenilirlik Analizi Tablosu.....	62
Tablo 3. Girişimcilik Eğilimi (Bağımlı Değişkeni) Ölçeği Güvenilirlik Analizi Tablosu.....	62
Tablo 4. Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Tablosu.....	63
Tablo 5. Kişilik Özellikleri Genel ve Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları.....	67
Tablo 6. Girişimcilik Eğilimi (bağımlı değişken) Puan Ortalaması.....	67
Tablo 7. Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinin (Bağımlı Değişken) Faktör Analizi Tablosu.....	68
Tablo 8. Kişilik Özellikleri (Bağımsız Değişken) Ölçeği Faktör Analizi Tablosu.....	69
Tablo 9. Kişilik Özellikleri Genel ile Girişimcilik Eğilimi (Bağımlı Değişken) İlişkisi.....	70
Tablo 10. Kişilik Özellikleri Alt Boyutları (Bağımsız Değişkenler) ile Girişimcilik Eğilimi (Bağımlı Değişken) Arasındaki Tek Değişkenli Regresyon Analizleri Tablosu.....	71
Tablo 11. Kişilik Özellikleri Alt Boyutları (Bağımsız Değişkenler) ile Girişimcilik Eğilimi (Bağımlı Değişken) Arasındaki Çok Değişkenli Regresyon Analizi Tablosu.....	72
Tablo 12. Girişimcilik Eğilimi ve Cinsiyet İlişkisi.....	77
Tablo 13. Girişimcilik Eğilimi Medeni Durum İlişkisi.....	78

Tablo 14. Girişimcilik Eğilimi Lisans Eğitim Alanı İlişkisi.....	78
Tablo 15. Girişimcilik Eğilimi Yaş İlişkisi.....	78
Tablo 16. Girişimcilik Eğilimi Yaş Sırası İlişkisi.....	79
Tablo 17. Girişimcilik Eğilimi Kendi Haricinde Kardeş Sayısı İlişkisi.....	79
Tablo 18. Girişimcilik Eğilimi Anne Mesleği İlişkisi	80
Tablo 19. Girişimcilik Eğilimi Baba Mesleği İlişkisi.....	80
Tablo 20. Girişimcilik Eğilimi Yaşanılan Yer İlişkisi	81
Tablo 21. Girişimcilik Eğilimi Daha Önce Girişimci Faaliyette Bulunma İlişkisi.....	81
Tablo 22. Girişimcilik Eğilimi Anabilim Dalı İlişkisi.....	81
Tablo 23. Girişimcilik Eğilimi Deneyim İlişkisi	82
Tablo 24. Girişimcilik Eğilimi Girişimcilik Durumunda Hangi Fon Kaynağının Kullanılacağı İlişkisi.....	82
Tablo 25. Girişimcilik Eğilimi Girişimcilik Durumunda Çalışılmak İstenilen Sektör İlişkisi.....	83
Tablo 26. Girişimcilik Eğilimi İş Durumu İlişkisi.....	83
Tablo 27. Girişimcilik Eğilimi İş Kurma İsteği İlişkisi	84

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Girişimcilik Eğilimi Modelleri.....	44
Şekil 2. Shapero'nun Girişimsel Faaliyet Modeli.....	45
Şekil 3. Ajzen'in Planlanmış Davranış Modeli.....	49
Şekil 4. Krueger ve Brazeal'in Girişimsel Potansiyel Modeli.....	51
Şekil 5. Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Eğilimi Modeli.....	61
Şekil 6. Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisine Yönelik Sonuç Modeli.....	76

GİRİŞ

Son dönemlerde ekonomik ve teknolojik alanda yaşanan gelişmeler ve değişimler kişilerin tercihlerinden örgütlerin yapılarına kadar birçok alanda değişikliğe neden olmuştur. Bu değişiklikler ve yenilikler birtakım yeni iş fırsatlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra dünya nüfusundaki sürekli artış dolayısıyla yeni istihdam alanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ekonomik yapıda ortaya çıkan yeni fırsatları görerek bunları işsiz kişilerin istihdamı veya kendi istihdamı olarak değerlendirebilen kişiler girişimcilerdir.

Günümüzde hükümetler istihdam olanaklarını arttırarak işsizliği azaltmak ve ekonomik gelişmeyi sağlamak amacıyla girişimcilere yönelik birçok destek paketleri oluşturmaktadırlar. Bunun yanı sıra ortaöğretimden yükseköğretime eğitim gören kişilere girişimciliğe ilişkin eğitimler verilerek girişimciliğe yönelmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır.

Bireylerin girişimciliğe yönelmelerini sağlayacak dış etkenlerin yanında sahip oldukları kişilik özellikleri de önem arz etmektedir. Bu kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve girişimcilik eğilimlerini arttıracak şekilde güçlendirilmesi ülke genelindeki girişimci sayısını arttırabilecektir. Bu amaçla bu çalışmada kişilik özelliklerinden en çok çalışılan altı kişilik özelliği üzerinde durulmuş ve yüksek lisans öğrencilerinin bu kişilik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu altı boyut risk alma, yenilikçilik, başarıya ihtiyacı duyma, kontrol odağı, kendine güven ve belirsizliğe toleranstır.

Girişimcilik kavramı ile ilişkisi olduğuna inanılan kişilik özelliklerinin alt boyutlarından ilki risk almadır. Girişimci ve yöneticiyi birbirinden ayıran en önemli unsur girişimcinin risk alma yeteneğine sahip olmasıdır. Kişiler risk alma özelliğine sahip değilse zarar etme kaygısıyla girişimde bulunmazlar. Bu bağlamda risk alma kişilik özelliği girişimcilerde bulunması gereken önemli bir kişilik özelliğidir.

Girişimcilik eğilimi ile ilişkisi olan ikinci boyut yenilikçiliktir. Girişimci sadece üretim yapmak için üretim faktörlerini bir araya getiren kişi değildir. Aynı zamanda üretim sistemlerinde ve iş süreçlerinde günümüz koşullarına uygun yenilik

yapması gerekir. Bu açıdan üretim ve iş süreçlerinde yenilik ortaya koyarak değer yaratan kişiler girişimcilerdir ve yenilikçilik kişilik özelliği girişimcilerde bulunması gereken bir özelliktir.

Girişimcilik eğilimi ile ilişkisi olan üçüncü boyut başarıma ihtiyacı duyma kişilik özelliğidir. Girişimci kişiler bir takım hedeflerini başarmak amacıyla girişimde bulunurlar. Girişimcilik düşüncesinin temelini başarıma ihtiyacı oluşturur. Bu ihtiyacın dürtüsüyle risk alarak yenilik yapma eğiliminde bulunabilirler. Bu açıdan girişimciler başarıma ihtiyacı yüksek olan kişilerdir.

Girişimcilik eğilimi ile ilişkisi olan dördüncü boyut kontrol odağıdır. Kontrol odağı kişilerin başarılarının veya başarısızlıklarının kaynağını neye atfettiklerini gösteren bir kişilik özelliğidir. Girişimciler başarılarının ve başarısızlıklarının kaynağı olarak kendilerini görürler ve başarısızlıklarının nedenlerini araştırarak bunu kontrol altına almaya çalışırlar. Başarısızlıklarının nedenlerini başkalarına yüklemesler. Bu açıdan kontrol odağı değerleri yüksek olan kişiler girişimde bulunabilirler.

Girişimcilik eğilimi ile ilişkisi olan beşinci boyut kendine güven kişilik özelliğidir. Kendine güvenleri yüksek olan kişiler başarıma ihtiyaçlarının dürtüsüyle risk alarak, yenilik yaparak girişimde bulunabilirler. Kendine güvenmeyen kişiler değişikliklerden hoşlanmazlar ve bunun için girişimde bulunmazlar. Bu açıdan girişimciler kendine güvenleri yüksek olan kişilerdir.

Girişimcilik eğilimini etkileyen altıncı boyut belirsizliğe tolerans kişilik özelliğidir. Cantillon (1755, s.75) girişimciyi, belirli fiyattan aldığı malı belirsiz fiyattan satarak kar elde etmeyi amaçlayan kişi olarak tanımlamaktadır. Kişilerin belirsizliğe toleranslı olmaları onları girişimci olmaya sevk eden bir kişilik özelliğidir. Bu açıdan girişimcilerin belirsizliğe toleranslı olmaları beklenir.

Bu altı kişilik özelliği, kişilerin girişimcilik eğilimlerini etkilemektedir. Bu bağlamda eğitim sürecinin son aşamalarına gelmiş ve iş hayatına atılmaları yakın zamanda gerçekleşecek olan yüksek lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri bu çalışmanın temel konusudur.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişilik kavramı, kişilik özellikleri, kişiliği oluşturan faktörler ve kişiliğin oluşumunu etkileyen kişiliğin üç

yönü üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde girişimcilik kavramı, girişimcilik kavramının önemi, girişimcide olması gereken özellikler, girişimcilerin önündeki engeller ve girişimcilere sağlanan destekler üzerinde, üçüncü bölümde girişimcilik eğilimi, girişimcilik eğiliminin oluşumu, girişimcilik eğilimine etki eden faktörler ve girişimcilik eğiliminin belirlenmesine yönelik yapılmış olan çalışmalar üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde araştırmanın amacı ve önemi, kapsamı ve yöntemi, araştırmanın hipotezleri, verilerin istatistiksel analizi ve analiz sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar, beşinci bölümde ise sonuç ve öneriler yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİLİK

Bu bölümde kişilik kavramının açıklanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Literatürde araştırmacıların çoğunlukla üzerinde durduğu ve kişilerin girişimci olma istekleri ve eğilimleri üzerinde etkisi olduğu düşünülen altı kişilik özelliğine değinilmiştir. Bunlar risk alma, yenilikçilik, başarıya ihtiyacı, kendine güven, kontrol odağı ve belirsizliğe toleranstır. Ayrıca kişilik oluşumunu etkileyen unsurlar ve kişiliğin üç yönü olan mizaç, karakter ve yetenek kavramlarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

1.1. KİŞİLİK KAVRAMI

Yüzyıllardır insanlar açısından sosyal olarak ilgi görmekte olan kişilik kavramı 1930'lu yıllardan itibaren kişilik psikolojisinde ayrı bir bilimsel sınıf olarak ortaya çıkmasıyla bilimsel gelişimine başlamıştır (Yelboğa, 2006, s. 198). Kişilik kavramının Latince'de *maske* anlamını taşıyan *persona* kavramından türediği ve Roma Tiyatrosu'nda çalışan oyuncuların yüzlerine taktıkları maskelere *persona* dedikleri ve bu maskelerin oyuncuların temsil ettikleri rollerin özelliklerini yansıttıkları belirtilmektedir (Soysal, 2008, s. 6). Bu maskeler aracılığıyla oyuncuların mimiklerinin seyirciyi etkilemesinin önüne geçilerek belirli kişilikler seyircilere yansıtılmaya çalışılmıştır.

İnsanlar çevresiyle sürekli ilişki içerisinde oldukları ve çoğu zaman duygularını, düşüncelerini tutum ve davranışlarını olduğundan değişik göstermeye çalışırlar. Bazılarında bu durum süreklilik arz eder; bazıları ise içinde buldukları duruma göre değişik görünmek ister. Böylece zaman zaman veya sürekli olarak insan bir maskenin arkasına sığınarak kendi istediği gibi ya da istendiği gibi görünmeye çalışır. Bu açıdan kişilik, kişinin çevresiyle kurduğu ilişkide aldığı tepkiyi ve kendini gösterme biçimini de içeren bir olgudur (Camgöz, 2009, s. 32). Kişilerin ilişki

içerisinde olduğu bu çevre doğal çevre ve sosyal çevre olmak üzere iki grupta ele alınmaktadır. Kişilik üzerinde doğal çevreden çok sosyal çevresinin etkili olduğu ileri sürülmektedir. Aslında kişinin hangi özelliklerinin öğrenilerek sosyal çevreden kazanıldığı, hangi özelliklerinin doğal olarak yani genetik olarak oluştuğunun belirlenmesi oldukça zordur. Bu açıdan kişiliği bireyin yaşam biçimi sonucu olarak ortaya çıkan bir olgu olarak tanımlamak da mümkündür (Şahin, 2015, s. 5).

Kişilik kavramı birçok bilimsel alanın inceleme konusu olmuştur. Kişilik kavramı tarih boyunca psikoloji bilimi ve davranış bilimleri açısından farklı yönlerden ele alınmıştır. Pazarlama araştırmacıları da çok kez kişilik kavramı üzerine araştırmalar yapmıştır. Bu araştırmalarda kişilik kavramına ilişkin ortak bir tanıma varılamamıştır (Öner, 2018, s. 4). Literatürde karşılaşılan kişilik tanımları genellikle kişi ve kişisel farklılıklar üzerinedir. Bu tanımlar dikkate alınarak, kişilik kavramı genel olarak bireylerin doğuştan sahip oldukları özellikler ile sonradan toplum içerisinde yaşadıklarından dolayı kazandıkları özelliklerin bütünü olarak tanımlanabilir. Kişiliği oluşturan genetik kökenli özellikler doğuştan var olan ve değiştirilmesi güç özelliklerdir (Eren, 1993, s. 40). Fakat sonradan kazanılan özellikler ise bireyin içinde bulunduğu toplumun, işin, işletmenin veya grubun özelliklerine göre farklılık arz eder (Soysal, 2008, s. 6). Kişilerin içinde bulunduğu duruma göre de bazen gizli kişilik özellikleri ortaya çıkabilmektedir ki bu da kişiliğin oluşumunu etkiler (Aydoğmuş, 2011, s. 5).

Psikoloji bilimi açısından kişinin özellikleri bir bütün olarak kişiliği oluşturmaktadır. Davranışsal açıdan ise kişinin zihinsel, fizyolojik ve ruhsal özelliklerinde farklılıklar mevcuttur. Kişilik, kişilerin sistematik olarak davranmasına neden olur. Bu özellik kişiliğin moleküler yapısını oluşturan ve insanlar arasındaki davranış farklılıklarını açıklamak için kullanılabilen, kişinin davranışındaki biçimsel tutarlılıkları yansıtan eşsiz bir özelliktir (Taggar ve Parkinson, 2007, s. 123). Bu açıdan insanlar arasında birtakım benzerlikler olsa bile kişilik kavramı bireyler arasındaki farklılıklar üzerine kurulmuş bir olgudur. Örneğin kişilerin düşünme, hissetme ve hareket etme yöntemleri farklılıklar arz etmektedir. Bu açıdan kişilik denildiğinde bireylerin taşıdığı özelliklerin farklılığı anlatılmak istenmektedir (Topçu, 2015, s. 36-37).

1.2. KİŞİLİĞİN BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

Toplumunu oluşturan kişiler farklı kişilik özelliklerine sahiptir. Kişilerin sahip oldukları farklı kişilik özellikleri olaylar karşısında davranış farklılıklarını ortaya çıkarır. Aynı zamanda kişiler bazı olaylar karşısında benzer davranışlar sergileyerek bazı davranış benzerlikleri de ortaya çıkar (Arslanoğlu, 2018, s.79). Kişilerin sahip oldukları benzer ve farklı özellikler onların girişimci olmasını belirleyen ve diğer bireylerden ayıran özelliklerdir (Doğan, 2013, s. 94).

Kişilerin sahip olduğu benzerlikler ve farklılıkların yanı sıra sosyal çevrenin de kişinin girişimci olmasında etkisi bulunmaktadır. Kişilerin girişimci olmasında kişiliğin mi etkili olduğu yoksa sosyal çevrenin mi etkili olduğu birçok araştırmacı tarafından tartışma konusu yapılmıştır (Doğan, 2013, s. 94). Kişiliğin etkili olduğunu savunanlar psikolojik özellikler üzerinde durmuşlardır (Pinho ve Sampaio de Sa, 2014, s. 289). Sosyal çevrenin etkili olduğunu savunanlar ise aile, okul, iş ve sosyo kültürel çevre üzerinde durmuşlardır.

Yapılan araştırmalarda kişiliğin girişimci olmada etkili olduğunu savunanlar genellikle altı kişilik özelliği üzerinde durmuşlardır. Bunlar başarıya ihtiyacı duyma, yenilikçilik, risk alma, kendine güvenme, kontrol odağı ve belirsizliğe tolerans kişilik özellikleridir. Bu özelliklerin önemi kişilere ve duruma göre değişebilir. Örneğin, Robinson, Huefner ve Hunt (1991), (Pinho ve Sampaio de Sa, 2014, s. 289) yenilikçilik özelliğinin girişimcilik eğiliminin ortaya çıkması için başarı ihtiyacı duyma özelliğinden daha fazla ihtiyaç duyulan bir özellik olduğunu belirtmektedir. Risk eğilimi, yenilik yapmak için önemli bir koşul olmasına rağmen, çoğu amprik çalışma, risk alma kişilik özelliğinin durumsal bir değişken olmadığını belirtmektedir (Pinho ve Sampaio de Sa, 2014, s. 289). Bu anlamda kişilik özelliklerinin etkileri ve dereceleri gruptan gruba farklılık gösterebilmektedir.

Literatürde araştırmacılar tarafından genellikle üzerinde durulan, kişilerin girişimciliğe ilişkin sahip oldukları altı kişilik özelliği şunlardır:

1.2.1. Başarma İhtiyacı Duyma

Girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi olduğuna inanılan ilk kişilik özelliği başarıma ihtiyacı duyma kişilik özelliğidir. Başarma ihtiyacı duyma kişilik özelliği psikoloji bilimi tarafından uzun yıllardır incelenmiş ve incelenmekte olan bir kişilik özelliğidir. Bu özellik öğrenilmiş ve kişilerde var olan istikrarlı bir özelliktir (Bruning ve Zhang, 2011, s. 86). McClelland, başarıma ihtiyacı duyma kişilik özelliğinin psikolojik bir faktör olduğunu ve bu özelliğe sahip olan kişilerin girişim davranışında bulunacağını ileri sürmüştür (Erdurur, 2012, s. 42). Ersoy, (2009, s. 24) başarıma ihtiyacı duyma kişilik özelliğinin her kişinin sahip olduğu bir özellik olduğunu fakat başarıma ihtiyacı yüksek bireylerin daha çok başarabilecekleri işlere yöneldiklerini belirtmektedir. Aynı zamanda bu kişiler rekabetçi özelliğe sahiptir, geribildirim yüksek ve sorumluluk alabilecekleri işlerde çalıştıkları zaman iş tatminleri ve performansları yüksek olacaktır.

Başarma ihtiyacı herhangi bir işin başarılı bir şekilde bitirilmesini etkileyen önemli etkenlerden biridir. Aynı zamanda başarıma ihtiyacı toplumların ekonomik gelişmelerini olumlu yönde etkileyen ve motive eden bir özelliğe sahiptir (Ören ve Biçkes, 2011, s. 73). Başarma ihtiyacı duyma kişilik özelliği istikrarlı bir kişisel özellik olarak kavramsallaştırılmış olsa da, son zamanlarda yapılan çalışmalar, özellikle bir lisansüstü eğitim programı ile bu özelliğin zamanla gelişebileceği ortaya konulmuştur. Bu çalışma sonucunda, öğrencilerin bir lisansüstü eğitim programına kayıt olduktan sonra başarı ihtiyacını büyük oranda artırdıkları tespit edilmiştir (Bruning ve Zhang, 2011, s. 86).

Girişimcilerin başarı ihtiyaçlarını inceleyen Stormer ve arkadaşları girişimcilerde başarıma ihtiyacının yöneticiler ve öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, bunun için başarıma ihtiyacının önemli bir girişimcilik özelliği olduğunu belirtmişlerdir (Ören ve Biçkes, 2011, s. 74). Başarma ihtiyacı, kişilerin rekabet gücünü arttıran, kendi yetenekleriyle standartlarını yükselten ve yaptıkları işlerin kalitesini artırıcı bir etkiye sahiptir (Erdurur, 2012, s. 43). Yapılan çalışmalarda da başarıma ihtiyacı ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; Ceylan ve Demircan (2002) Düzce bölgesindeki KOBİ'ler üzerinde yaptığı

çalışmada, girişimcilerin ilk işletmelerini kurma nedenleri ile başarıma ihtiyaçları arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğunu sonucuna ulaşmışlardır.

1.2.2. Yenilikçilik

Girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olduğuna inanılan ikinci kişilik özelliği yenilikçiliktir. Yenilik kavramı hem bir süreci hem de bu sürecin sonunda elde edilen çıktılarını ifade etmektedir. Süreç olarak yenilik kavramı, girişimciye ait olan bir fikrin yeni bir ekonomik değere, geliştirilmiş bir üretim sistemine ya da dağıtım sistemine veya bir hizmet biçimine dönüştürme sürecidir. Ayrıca bu sürecin sonunda elde edilen çıktılar da yenilik olarak adlandırılmaktadır (Arıkan, 2004, s. 91). Yenilikçilik, işletmelerin yeni hizmet ve teknolojileri ortaya koyabilmeleri, yeni ürünler ortaya çıkarabilmeleri ve yeni fikir ve denemelere açık olmaları durumudur (Çiğdem, 2011, s. 66). Schumpeter'e göre yenilikçilik, girişimciliğin odağını oluşturur. Yenilikçilik işletmelerin kaynaklarını arttırarak, yeni kazanımlar sağlaması ve yeni istihdam olanakları sağlamasıdır (Erdurur, 2012, s. 48).

Yenilikçi kişilik özelliği, girişimcilerin girişimci olmalarını sağlayan kişilik özelliklerinden biridir ve bu özellik girişimcilerin çoğunda bulunmaktadır (Çiğdem, 2011, s. 66). Yenilikçi olan kişiler işletmelere yeni ürünler ve hizmetler kazandırır. Ayrıca pazarda ve gelecekteki müşteri tercihlerinde meydana gelecek değişimlere uyum sağlayarak işletmeleri bu yönde yapılandırabilen ve bu yönde ürün değişimini gerçekleştirebilen kişilerdir (Akdoğan ve Cingöz, 2006, s. 53). Psikoloji araştırmacılarına göre kişilerin yenilikçilik düzeyleri farklılıklar göstermektedir. Yüksek yenilikçilik seviyelerine sahip olanlar, düşünmeyi gerektiren karmaşık uyarılara karşı olumlu tutumlara sahiptir. Bu kişiler yaptıkları işlerle ilgili geniş kapsamlı araştırmalar yaparlar. Yenilikçilik düzeyi düşük olan kişilerin ise duyguları ile hareket etme olasılıkları daha yüksektir. Bu tür kişiler ise yaptıkları işlerde kişiler arası bilgilerle yetinerek geniş kapsamlı araştırmaları tercih etmezler (Bruning ve Zhang, 2011, s. 87). Girişimcilikte duygulardan ziyade gerçek veriler dikkate alınmalıdır. Bu da yenilikçilik özelliğine sahip girişimciler tarafından gerçekleştirilir.

1.2.3. Risk Alma

Girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi olduğuna inanılan üçüncü kişilik özelliği, risk alma kişilik özelliğidir. Risk ve belirsizlik kavramları genellikle birbiri ile karıştırılan kavramlardır. Hofstede'e (1991, s. 154) göre risk kavramı bir olayın olma olasılığı oranının belli olduğu durumu ifade ederken, belirsizlik kavramı ise olasılığın dahi bilinmediği bir durumdur. Risk alma kişilik özelliğinin girişimcilik ile ilişkilendirilmesi ilk olarak İrlanda asıllı Fransız iktisatçı Richard Cantillon tarafından yapılmıştır. Cantillon'a göre (akt. Çiğdem, 2011, s. 67), girişimci ürün veya hizmeti belirsiz bir fiyat karşılığında tüketicilere satmak üzere belirli bir fiyattan satın alan ve bu belirsizliğin getirdiği risklere katlanıp, aradaki fiyat dalgalanmalarından kar elde eden kişidir. Bu bağlamda risk ile girişimcinin birbirlerine çok yakın iki unsur olduğunu ifade etmektedir.

Risk kavramı, zarara uğrama tehlikesinin var olduğunu göstermektedir. Riskin olduğu yerde zarara uğrama tehlikesinin yanında işletmeler açısından kazancın da var olduğu bir durumu ifade etmektedir. İş dünyasında risk oranının yüksek olduğu alanlarda kazancında yüksek olduğu görülmektedir (Kayalar ve Ömürbek, 2007, s. 187).

Risk alma dereceleri yüksek olan kişilerin, girişimcilikte finansal açıdan zarar etmeyi göze alan kişiler oldukları ve sosyal olarak başarısız olmayı göze alan kişiler oldukları görülmektedir. Bu açıdan risk alma kişilik özelliği girişimcilerin sahip olduğu bir özelliktir.

1.2.4. Kendine Güven

Girişimcilik eğilimi ile ilişkisi olduğuna inanılan dördüncü özellik kendine güven kişilik özelliğidir. Kendine güven, bireyin fikirlerine, duygu ve düşüncelerine, kendi öğrenme yeteneğine inanması ve bunu kanıtlamak için gösterdiği çabaların bütünü olarak tanımlanabilir (Yurtseven, 2011, s. 55). Bowman'a göre (akt. Erdurur, 2012, s. 47) kendine güven, girişimcilerin yeni bir işe girdikleri zaman bu işteki sorumluluğun üstesinden gelebileceklerine ve ihtiyaç duydukları yeteneklere sahip

olduklarına inandıkları anlamına gelmektedir. Kendine güvenleri yüksek olan bireyler geçmişte yaşamış olduğu deneyimleri doğru değerlendirebilir, olaylara gerçekçi ve olumlu yaklaşabilir, kararlarını doğru alabilirler (Yurtseven, 2011, s. 55).

Kendine güvenme, kişinin giriştiği işlerde motive olmasını sağlayan dolayısıyla performansını artırıcı bir etkiye sahiptir. Kendine güveni yüksek olan kişiler giriştikleri işlerde başlangıçta kaynakları sınırlı da olsa, sermayeleri kısıtlı da olsa süreç içerisinde yeni girişimlerde bulunarak zor işlerin başarılı bir şekilde üstesinden gelebilirler. Bu açıdan girişimcilerin kendine güven kişilik özelliğine sahip olmaları beklenir.

1.2.5. Kontrol Odağı

Girişimcilik eğilimi ile ilişkisi olduğuna inanılan beşinci özellik kontrol odağı kişilik özelliğidir. Kontrol odağı kişinin kendi eylemleri ile bu eylemlerin sonucunda ortaya çıkan sonuçlar arasındaki ilişkinin nasıl algılandığını belirten bir değişkendir (Erdurur, 2012, s. 44). İşletme içerisinde bireysel faktörlerin bireylerin davranışları üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde kontrol odağı önemli bir değişken olarak ortaya çıkmaktadır (Özdevecioğlu, Kaya ve Dedeoğlu, 2013, s. 29). Kişilerin başlarına gelen olayların sebeplerini ve sorumluluğunu kimlere ve neye yüklediği kontrol odağı ile ilgilidir. Bu özellik kişilerin başlarına gelen iyi ya da kötü olayların nedenlerini algılamaları bakımından farklılaşmaktadır. Bu açıdan bazı kişiler başlarına gelen olayların dış güçlerden kaynaklandığını kaderinin, şansının kendi kontrolünün dışında olduğuna inanırlar. Böyle kişiler dış kontrol odağına sahip kimselerdir. Bu kişiler sosyal yetenekleri ve kişiler arası ilişkileri zayıf olan kimselerdir (Erdurur, 2012, s. 44-45).

Rotter'e göre (akt. Bruning ve Zhang, 2011, s. 86), kontrol odağı, bireylerin kendi hareketlerinin hayatlarını çevreleyen olayları nasıl etkilediğini belirleyen özelliktir. Kontrol odağına sahip bireyler, olayların kendi eylemlerinin sonucu olduğuna inanma eğilimindedir; dış kontrol odağı olan kişiler ise olayları, şans gibi güçlü diğer dış çevresel faktörlere atfetme eğilimindedir. Kontrol odağı özelliğine sahip olan girişimci bireyler ortaya çıkan sorunların veya faydaların kendi

faaliyetlerinden kaynaklandığına inanırlar, rakiplere ve dış kaynaklara boyun eğmezler (Erdurur, 2012, s. 44-45). Girişimciler bu açıdan kontrol odağı kişilik özelliğine sahip olan kişilerdir.

1.2.6. Belirsizliğe Tolerans

Girişimcilik eğilimi ile ilişkisi olduğuna inanılan altıncı özellik belirsizliğe tolerans kişilik özelliğidir. Bu özellik kişilerin belirsizlik altında hızlı karar verebilmelerini sağlayan, kişinin birtakım yabancı, karmaşık veya uyuşmayan ipuçları ile karşılaştığı belirsiz durumlarla ilgili bilgileri algılama ve işleme biçimi anlamına gelir. Belirsizliğe karşı yüksek toleransa sahip bir kişi, belirsiz durumları arzu edilir, zorlayıcı ve ilginç olarak algılar ve uyuşmazlığın karmaşıklığını inkar etmez veya çarpıtmaz (Banai ve Tulimieri, 2013, s. 892). Girişimciler belirsizliğe karşı toleransı yüksek olan, belirsizlik durumunda hızlı ve olumlu kararlar verebilen kişilerdir. Bu özellik onları başarıya götüren bir özelliktir. Belirsizlik ortamı ve bu ortamda hızlı karar verebilme özelliği girişimcilerin bu durumu bir tehlikeden çok çekici sonuçlar doğurabilecek bir durum olarak algılamalarına neden olmaktadır (Korkmaz, 2012, s. 213).

Jonassen ve Grabowski, (akt. Banai ve Tulimieri, 2013, s. 892) belirsizliğe karşı toleranslı bireylerin yeni ve karmaşık öğrenme ortamlarında iyi performans göstermesi gerektiğini belirtmiştir. Girişimciler her gün değişen çevreyle karşı karşıya olmalarından dolayı belirsizlik ortamında hızlı karar verebilmeleri ve belirsizliğe karşı toleranslarının yüksek olmasından dolayı profesyonel yöneticilere göre daha olumlu sonuçlar elde edebilmektedirler (Korkmaz, 2012, s. 213). Bu bağlamda belirsizliğe tolerans özelliği girişimcilerde bulunması gereken bir kişilik özelliğidir.

1.3. KİŞİLİĞİ OLUŞTURAN FAKTÖRLER

Kişilerin davranışlarını etkileyen ve kişiliğini belirleyen tüm etkenler kişiliği oluşturan faktörler olarak adlandırılır. Kişilik belli bir zaman dilimi içerisindeki

davranış türü değildir. Kişiliğin oluşumunda kişinin geçmişi, bugünü ve geleceği etkilidir (Erdurur, 2012, s. 35). Kişinin fiziksel gelişimi ergenlik dönemiyle birlikte sona ermesine rağmen, psikoloji uzmanlarının araştırmalarına göre kişiliğin gelişimi ergenlik döneminde son bulmaz. Kişinin ergenlikten sonra ki yaşantısı da kişiliği etkiler ve kişilik üzerinde bazı değişikliklere neden olur (Topçu, 2015, s. 39). Luthans 'a göre (akt. Camgöz, 2009, s. 29) kişilik, içten ve dıştan gelen uyarıcıların etkisi altındadır, bireyin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve kazanılmış bütün yetenek, güdü, duygu, istek, alışkanlık ve davranışlarını içinde barındırmaktadır.

Coleman, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik etkenler ile kişinin kendine özgü kişilik yapısının ortaya çıktığını; ayrıca kişiliğin oluşumunda kalıtsal faktörlerin, bireyin doğup büyüdüğü ortamın ve çevrenin etkili olduğunu ileri sürmüştür (akt. Camgöz, 2009, s. 30). Kişiliğin oluşum sürecinde etkisi olan çok sayıda faktör olmasına rağmen, literatürde yer alan faktörler başlıca altı başlık altında toplanmaktadır. Kişiliğin oluşumunda etkili olan başlıca altı faktör şunlardır:

1.3.1. Kalıtsal Faktörler

Kişiliğin oluşumunda doğuştan gelen kalıtsal faktörler önemli etkiye sahiptir (Topçu, 2015, s. 46). Genetik özellikler olarak da adlandırılan kalıtsal özellikler, çevrenin etkisiyle köklü olarak değişmeyen özelliklerdir. Bu etkiler anne babanın genlerinden kuşaktan kuşağa aktarılan, insanın tüm yaşamına biçim veren etkilerdir (Erdurur, 2012, s. 36). Kişinin göz rengi, saç rengi gibi fiziksel özellikleri, kan grubu, taşıdığı genetik hastalıklar gibi genetik özellikler ve kişilik özellikleri de kalıtsal olarak aileden miras kalan özelliklerdir (Çetin ve Beceren, 2007, s. 113). Bu kalıtsal özellikler kuşaktan kuşağa geçmesine rağmen çeşitli yollarla geliştirilebilir. Örneğin kişinin boyunun uzun olması kalıtsal bir özelliktir ve bu değiştirilemez. Fakat kişiye boyunun uzun olmasını avantaj olarak kullanması öğretilir (Mert, 2018, s. 8). Bunun gibi kişilik özelliklerinin kısmen kalıtsal yollarla kişilere aktarılmış olması durumunda diğer etkenler yoluyla kişiye faydalı hale getirilebilir.

Yapılan araştırmalarda tüm psikolojik özelliklerin temelinde de kalıtımın yer aldığı saptanmıştır (Ersoy, 2009, s. 14). Araştırmalar kalıtımsal özelliklerin yani genetik etkilerin kişiliğın %41-%51'lik kısmını belirlediğini, kişisel deneyimlerin, kültürün ve çevrenin kişilik üzerinde etkisinin ise kalan %49-%59'luk kısmını oluşturduğunu göstermektedir (Camgöz, 2009, s. 31-32).

Bu açıdan bakıldığında kişiliği oluşturan faktörler arasında kalıtımsal faktörler birinci sırada yer alır ve önemli paya sahiptir (Topçu, 2015, s. 40). Zel 'e göre (akt. Camgöz, 2009, s. 31-32) kişilerin fiziksel özellikleri, zekaları, duygusallık, karşı koyma, direnme ve dayanıklılık gibi bedensel ve duygusal özelliklerinde kalıtımın payı çok yüksektir. Buna karşılık kişinin sonradan öğrendikleri sosyal yapı ve fiziki çevre gibi etkenlerin yapılandığı örf, adet, inanç, ahlak, fikir, düşünceler gibi davranış kalıplarında kalıtımın payı daha azdır (Erdurur, 2012, s. 36).

Kalıtımın kişilik üzerindeki etkisini belirlemek için birçok araştırma yapılmıştır. Doğdukları andan itibaren birbirinden ayrılan ve birbirini hiç görmeyen farklı ülkelerde yaşayan tek yumurta ikizleri üzerinde yapılan bir araştırmada ikizlerin aynı marka ve renkte araba kullandıkları, aynı cinsten ve aynı isme sahip köpeklerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu durum kalıtımın kişilik üzerindeki etkisini göstermektedir (Şeyhanlıoğlu, 2018, s. 13).

1.3.2. Sosyo-Kültürel Faktörler

Kalıtımdan sonra kişilik oluşumunu etkileyen faktörlerden ikincisi ise sosyo-kültürel faktörlerdir. Bireyin içinde yaşadığı toplum ve onun sosyo-kültürel özellikleri kişiliğın oluşumunu önemli ölçüde etkilemektedir (Çiğdem, 2011, s. 5). Kültür, en geniş anlamıyla içinde bulunulan toplum üyeleri tarafından genel kabul görmüş değerler, tutumlar, inançlar ve davranışların bir bütün olarak ortaya çıkardığı sistemdir. Kültür, insan davranışını şekillendirerek bireyin toplum içindeki rolünü belirler ve performansını etkiler (Erdurur, 2012, s. 37).

Kişiliğın oluşum sürecinde kişi içinde bulunduğu çevreden etkilenecek, o toplum içinde belirlenmiş olan kalıplara uyarak bir öğrenme sürecini gerçekleştirmiş olur (Ersoy, 2009, s. 16). Kişi bu süreç içerisinde belirli kurallara uyarak diğerleriyle

benzeşirken, doğuştan yani kalıtsal olarak kendisinde bulunan bir takım özellikler açısından da diğer bireylerden ayrılır (Topçu, 2015, s. 41). Kişilerin davranışlarının çoğunda içinde yaşadığı çevrede hakim olan kültürün özellikleri görülmektedir. Kişilerin giyim tarzı, konuşma biçimleri, yemek yeme biçimi, temizlik alışkanlıkları, dini inanışları gibi unsurlar içinde buldukları toplumun kültürel özelliklerine göre değişir (Erdurur, 2012, s. 37). Bu açıdan kişi içinde bulunduğu toplumun sosyo kültürel özelliklerine uyum sağlayarak kişilik özellikleri bu yönde şekillenir.

1.3.3. Aile Faktörü

Kişiliği oluşturan faktörlerin üçüncüsü ise aile faktörüdür (Isır, 2006, s. 43). Kişilerin tanıştığı ilk ve temel sosyal grup ailedir (Topçu, 2015, s. 42). Kişilerin yetiştiği aile ortamı kişilik oluşumu üzerinde çok büyük etkiye sahiptir (Gültekin, 2009, s. 63).

Çocuklar aile ortamında buldukları süre içerisinde bilerek veya bilmeyerek ebeveynlerini taklit ederler (Isır, 2006, s. 43). Bu yolla hem sosyo-kültürel değerleri ve tutumları, hem de bazı davranış biçimlerini ebeveynlerini örnek alarak öğrenirler (Erdurur, 2012, s. 36-37).

Ailelerin sahip olduğu yapısal farklılıklar kişilik oluşumunda da farklılaşmalara neden olmaktadır. Örneğin geleneksel Türk aile yapısında baba otoritesinin olması babaya bir saygı durumunu ortaya çıkarmakta ve bu durumu bireyin iş hayatında bulunduğu ortamlarda amire saygı takip etmektedir. Çocuğun her isteğinin yerine getirildiği aile ortamlarında ise kişilik yapısı zayıf, kendine güvensiz kişiliklerin ortaya çıktığı görülmektedir (Ersoy, 2009, s. 15-16). Demokratik aile ortamında yetişen çocukların objektif ve aktif olduğu ve kolay sosyal ilişki kurduğu görülmektedir (Isır, 2006, s. 44). Kişinin hayatı boyunca karşılaştığı sosyal gruplar belirli ölçüde kişilik oluşumunu etkilemektedir. Bu bağlamda kişiliğin temelleri ailede atılmakta, eğitim kurumlarında ise bireye bilgi ve yetenekler kazandırılmaktadır (Camgöz, 2009, s. 32). Bunun yanı sıra yapılan bazı araştırmalarda çocukların doğum sırasının da kişilik üzerinde etkili olduğu ve ilk

doğan çocuklar ve tek çocukların birlikte hareket etme arzusunun diğerlerine göre daha yüksek olduğu görölmektedir (Isır, 2006, s. 44).

Kişiliğin temellerinin atıldığı aile çeşitli açılardan kişiliğin oluşum sürecinde büyük öneme sahiptir.

1.3.4. Sosyal Yapı ve Sosyal Sınıf Faktörleri

Kişiliğin oluşumu üzerinde etkili olan dördüncü faktör sosyal yapı ve sosyal sınıf faktörüdür (Isır, 2006, s. 44). Sosyal yapı, birbirinden farklı alt gruplara sahip olduğu için farklı kişilik tiplerinin oluşmasına neden olur (Ersoy, 2009, s. 17). Sosyalleşme aile içerisinde başlar, hısımlara akrabalara ile devam eder. Daha sonra okul, arkadaş, eş, çalışma ortamı gibi gruplar içerisinde kişi sürekli etkileşim içerisinde olur (Isır, 2006, s. 44). Kişilerin içerisinde buldukları bu gruplara bağlılık derecesi de kişilik oluşumu üzerinde etkilidir. Kişiler zamanla içerisinde bulunduğu gruba uyum sağlar. Grup içerisinde ki statüsü bireyi o statüye uygun olarak davranmaya iter ve bu da kişilik oluşumunu etkileyen önemli bir etkidir (Ersoy, 2010, s. 73).

Kişilik farklı ortamlarda değişiklik gösterebilmekte, kişinin bulunduğu pozisyonlar farklı görüşler ortaya çıkarmaktadır (Ersoy, 2009, s. 17). Bu açıdan kişiliğin oluşumunda iş ortamının da etkileri bulunmaktadır (Camgöz, 2009, s. 33). Kişilerin rolleri ve sosyal statüleri davranış farklılıklarına neden olmaktadır (Ersoy, 2009, s. 17). Örneğin kişiler yaşamlarının büyük kısmını iş ortamında geçirdikleri için buldukları sosyal yapı ve sınıf çalıştıkları işe göre belirlenmekte buradaki statü ve rolleri de kişiliğin oluşumunu etkilemektedir (Camgöz, 2009, s. 33).

1.3.5. Coğrafi ve Fiziki Faktörler

Kişiliğin oluşumunda etkili olan beşinci faktör coğrafi ve fiziki faktörlerdir. Kişilerin yetiştiikleri ve buldukları yerin iklimi, fiziki şartları, tabiatı, arazi yapısı, bitki örtüsü coğrafi ve fiziki faktörleri oluşturmaktadır (Yeni, 2015, s. 12). Kişiler içerisinde buldukları aile ortamından, sosyal yapıdan, iş, arkadaş ortamından

etkilendikleri gibi bunların dışında yaşadıkları ve yetiştikleri çevrenin fiziki ve coğrafi özelliklerinden de etkilenmektedirler (Deniz, 2007, s. 9).

Coğrafi ve fiziki faktörler kişinin fiziki görüntüsünün yanı sıra yaşantısına, toplumların gelişmişlik düzeylerinden kültürel yapısına kadar birçok yönden kişiyi etkilemektedir (Yeni, 2015, s. 13). Birbirine yakın bölgelerde yaşayanların farklı ülkelerde olmalarına rağmen kişilik özelliklerinin birbirine benzediği görülmektedir (Yeke, 2015, s. 10). Ancak sıcak ya da soğuk iklimlerde yaşayanların coğrafi farklılıktan kaynaklanan kişilik farklılıklarına sahip oldukları görülmektedir (Deniz, 2007, s. 19).

Sıcak iklimlerde yaşayanların yumuşak ve duygusal oldukları fakat soğuk iklimlerde yaşayanların ise daha sert ve donuk bir mizaca sahip oldukları ifade edilmektedir. Afrika gibi sıcak ve sakin bölgelerde yaşayanlar daha az depresyon ve endişe yaşamakta ve daha az duygusal dengesizlik yaşamaktadırlar (Yeke, 2015, s. 10). Bu sayılan etkenler dışında bireyler küreselleşen dünyada gerek iş amaçlı gerekse seyahat amaçlı sürekli yer değiştirmektedirler. İş amaçlı veya farklı nedenlerle göç etmek zorunda kalan bireyler gittikleri yerlerin coğrafi ve fiziki faktörlerinden etkilenerek kişilik özelliklerinde bir takım değişiklikler meydana gelebilmektedir (Yeni, 2015, s. 13).

1.3.6. Diğer Faktörler

Kişilik oluşumunu etkileyen faktörlerin sayısı daha da artırılabilir. Fakat literatür incelendiğinde sayılan faktörlerin kişilik oluşumunda etkili olduğu, bunların dışında ise diğer faktörler olarak kitle iletişim araçları, yetişkinler grubu ve doğum sırasının yer aldığı görülmektedir (Yeni, 2015, s. 13). Kitle iletişim araçlarını kullanan ve kullanmayan bireyler arasında farklılıklar bulunmaktadır (Deniz, 2007, s. 19). Teknolojinin gelişmesi ile birlikte kitle iletişim araçlarının bireylerin ayrılmaz bir parçası haline geldiği ve hayatın her anında var oldukları ve kişiliğin oluşumunu etkiledikleri görülmektedir (Kıyak, 2015, s. 7).

Televizyon, kitap, dergi, gazete, internet gibi kitle iletişim araçlarının çocukların yetişmesinde ve gençlerin gelişim sürecinde etkilerinin çok fazla olduğu

görülmektedir (Aktürk, 2012, s. 34). Bu açıdan kitle iletişim araçları kişiliğin oluşumunda göz ardı edilemeyecek derecede bir öneme sahiptir.

Bireyler ideallerini gerçekleştirirken ve davranışlarını düzenlerken içinde buldukları sosyal gruptaki üyelerden bazılarını örnek alırlar (Deniz, 2007, s. 19). Bu sosyal grup içindeki yetişkinler grubu bireylerin kişiliklerinin oluşumunda önemli bir etkiye sahiptirler (Aktürk, 2012, s. 34).

Alfred Adler'e göre (akt. Deniz, 2007, s. 21) bireylerin doğum sırası da kişilik özellikleri üzerinde etkilidir. Adler, ilk dünyaya gelen çocuğun daha zeki ve yetenekli olduğunu, çevresiyle kolay iletişim kurduğunu belirtmektedir. İlk çocuk ile son çocuk arasında zeka ve kabiliyet farklılıkları olduğunu ileri sürmektedir (akt. Yeni, 2015, s. 13-14).

Kişilik ne geçmiştir, ne şimdiki zamandır, ne de gelecektir. Kişilik, dünün, bugünün ve yarının oluşturduğu bir bütündür (Kıyak, 2015, s. 7). Kişiler alışkanlıklarından vazgeçmek istemez ve onları sürdürmek isterler. Fakat bunun yanında geleceğe de uymak isterler. Bu açıdan kişilik üzerinde hem geçmişten izler, hem bugünün uygulamaları, hem de geleceğin eğilimi bulunmaktadır. Kişilik üzerinde ne sadece fiziksel, ne sosyal, ne psikolojik, ne de kalıtsal özellikler etkilidir. Bu faktörlerin her biri kişilik oluşumunu belli oranda etkilemekte ve gelişimine katkı sağlamaktadır (Isır, 2006, s. 48).

1.4. KİŞİLİĞİN ÜÇ YÖNÜ: KARAKTER, MİZAÇ VE YETENEK

Kişiliği etkileyen faktörler esas itibari ile üç boyutla ilgilidir. Bu boyutlar karakter, mizaç (huy) ve yetenek olarak adlandırılmaktadırlar.

1.4.1. Karakter

Karakter kavramı ilk olarak Heraklitos tarafından ele alınmıştır. Eski Yunan matematikçisi ve filozofu olan Heraklitos "Ethos, antropos, daimon" diyerek karakterin bir insanın kaderi olduğunu belirtmiştir (Üngüren, 2011, s. 7). Kişilikle en

çok karıştırılan kavram karakterdir. Oysaki karakter kişiliği oluşturan bileşenlerden sadece biridir (Yeni, 2015, s. 7). Psikologlara göre karakter kavramı, kişiliğin sosyal ve ahlaki özelliklerini ifade eden kişiliğin bir parçasıdır (Aktürk, 2012, s. 24). Karakter, kişilerin duygusal, zihinsel ve bedensel etkinliklerine bireyin çevresi tarafından biçilen değer olarak tanımlanmaktadır (Ağcabay, 2014, s. 62). Kişiliğin iskeleti, temel özelliği karakterdir. Dün, bugün ve yarın kişilerin değişmeyen özelliği karakter olarak adlandırılır. Yıllar sonra gördüğümüz bir tanıdığımıza hiç değişmemişsin dediğimizde o kişinin değişmeyen özelliği karakteridir. Kişilerin iyi huyluluğu, alınganlığı, sıcakkanlılığı ise karakterin belirli yönlerini oluşturur (Ersoy, 2009, s. 19).

1.4.2. Mizaç (Huy)

Kişiliği oluşturan üç boyuttan ikincisi ise mizaçtır (Ersoy, 2009, s. 22). Huy olarak da adlandırılan mizaç bireyin duygusal ve kalımsal yönünü oluşturur (Yeni, 2015, s. 8). Mizaç tutkularımızı ve bizim için gerçekten önemli olan şeyleri yansıtan davranışımızın arkasındaki itici güçtür (Thompson, 2004, s. 246). Kişiler belli hareketleri yapma eğilimdedirler ve belirli davranışları kolayca alışkanlık haline getirebilirler ki bu mizaç özellikleri gereğidir (Üngüren, 2011, s. 8). Mizaç, ihtiyaçlarımızı ve isteklerimizi kapsar ve yeteneklerimizi ne derece kullandığımızı etkiler (Thompson, 2004, s. 246). Kişiler mizaç özelliklerini iyiye çevirerek zararlarını önleyebilirler. Sabırsız, aceleci veya ağırbaşlı ve yavaş mizaca sahip kimseler iyi bir eğitim ile bu özelliklerini kontrol edebilirler (Üngüren, 2011, s. 8).

Mizaç tarihsel süreç içerisinde bazı araştırmacılar tarafından gruplara ayrılmıştır. M.Ö. 4. yüzyılda beden kimyasının mizaç üzerinde etkilerini açıklayan Hipokrat mizacı dört grupta incelemiştir (Zel, 2006, s. 19). Bunlar neşeli mizaç, soğukkanlı mizaç, kızgın mizaç ve melankolik mizaçtır. Neşeli mizaca sahip bireyler, hareketli ve neşelidirler. Soğukkanlı mizaca sahip bireyler az hareketli, fazla neşeli olmayan ve soğukkanlı bireylerdir. Kızgın mizaca sahip bireyler hareketli, çabuk kızan ve heyecanlıdırlar. Melankolik mizaca sahip bireyler ise sıkılgan, üzgün ve hareketsiz kişilerdir.

1.4.3. Yetenek

Kişiliği oluşturan boyutlardan üçüncüsü ise yetenektir (Ersoy, 2009, s. 23). Yetenek bireyin sahip olduğu zihinsel ve bedensel özelliklerden oluşur (Yeni, 2015, s. 9). Bu açıdan yetenek, bedensel yetenek ve zihinsel yetenek olmak üzere ikiye ayrılır. Bedensel yetenek kişilerin yürüme, koşma, durma, görme, tat ve koku alma, renk ayırt etme gibi organlarını uyum içinde kullanma yetenekleridir. Zihinsel yetenek ise bireyin ilişkileri kavrayabilme, analiz edebilme, çözümlenme ve sonuca varma gibi zihinsel özellikleri içeren yeteneklerdir (Zel, 2006, s. 20).

Kişilerin bedensel ve zihinsel özelliklerinden kaynaklanan farklılık, yetenek farklılıkları olarak ortaya çıkmaktadır (Ağcabay, 2014, s. 62). Kişilerin sahip oldukları yetenekler toplum içinde tanınmalarına yardımcı olur. Yetenekli kişiler çevreleri tarafından kolay fark edilirler ve çevreleri tarafından kolay kabul edilirler (Yeni, 2015, s. 9).

Karakter, mizaç ve yetenek boyutlarının kişilerde farklı farklı olması kişiliklerinin farklılaşmasına neden olmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK

Çalışmanın ikinci bölümünde girişimcilik kavramının açıklanmasına ilişkin bilgiler, girişimciliğin sahip olduğu öneme ilişkin bilgiler, girişimcide olması gereken özellikler, girişimciliğin önündeki engeller ve girişimcilere sağlanan desteklere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.1. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Araştırmalar dikkate alındığında da, çeşitli toplumsal, ekonomik ve politik etkenler, girişimci ve girişimcilik kavramlarının çeşitli teoriler etrafında tanımlanmasına ortam hazırlamıştır. Dolayısıyla bilimsel araştırmalarda, kavramlara ilişkin anlaşmaya varılan bir tanıma ulaşmak son derece zordur (Besler, 2010, s. 5). Bunun yanı sıra süreç içerisinde ekonomide gerçekleşen değişiklikler, girişimciliğin tanımında da bazı değişimlere neden olmuştur (Çelik, İnce ve Bozyiğit, 2014, s. 26).

Girişimcilik kavramı, emek, sermaye ve tabiattan sonra gelen üretimin dördüncü unsurudur. Girişimcilik, sürekli gelişen ve kazanç sağlayan aktif bir süreçtir (Doğan, Altın ve Başar, 2010, s. 6). Bu açıdan ülke refahının artmasında ve ekonomik gelişmenin sağlanmasında büyük öneme sahiptir (Uslu, 2015, s. 29). Ülke refahının artması girişimcinin zaman, kariyer ve sermayeyle ilgili risk alması ve mal ve hizmetlere değer katması ile sağlanır. Ortaya çıkardığı ürün ve hizmet yeni ya da eşsiz olmasa dahi girişimci, ihtiyaç duyulan yeteneği sergileyerek ve kaynaklar ayırarak mal ve hizmetin değer kazanmasına katkı sağlar (Doğan vd., 2010, s. 6).

Bilgi çağı ile birlikte girişimcilik, kabul edilir ve desteklenir bir hale gelmiştir (Uslu, 2015, s. 29). Buna göre girişimcilik; finansal ve bireysel kazanç karşılığında, finansal, psikolojik ve sosyal riskleri göz önünde bulundurarak gereken çaba ve zamanı kullanarak farklı değerde ürün ve hizmet ortaya koyma süreci şeklinde ifade edilebilir (Doğan vd., 2010, s. 6).

Girişimci sözcüğünün beynimizde çağrışım yaptığı ve bu sözcüğün yerine kullanılan bir takım kavramlar vardır. Örneğin, girişimci denildiğinde zihinde ilk canlanan kavramlar; patron veya iş adamı hatta bazen yönetici olabilmektedir (Güney, 2015, s. 57). Yönetici kavramı ile girişimci kavramı 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında bir arada kullanılırken, Cantillon girişimci ve yönetici kavramlarını risk alma unsuruna sahip olup olmamaları açısından birbirinden ayırmıştır (Kayış, 2010, s. 11).

Toplumsal düzen içindeki kişilerin çeşitli gereksinimlerini fark etme ve bu gereksinimleri karşılayabilecek ürün veya hizmet ortaya koyma becerisine sahip olma, risk üstlenebilme, yeni işlerin ve fikirlerin peşinden koşabilme gibi özellikler girişimcilere atfedilen özelliklerdir (Top, 2006, s. 5). Bunun yanı sıra, atılganlık ve yeteneklilik de, yine aynı biçimde, girişimcilerin, patronların ve iş adamlarının özellikleri olarak değerlendirilmektedir. Bilimsel alanda, girişimcilik kavramına dair yapılan tanımların benzer yanı, girişimcilerin diğerlerinin fark edemediği fırsatları sezerek, bu durumları cazip bir iş imkanına çevirme kabiliyetine sahip olmaları ve dolayısıyla da risk almaya olan eğilimleridir (Güney, 2015, s. 57).

2.2. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

Küreselleşmeyle birlikte ekonomik rekabetin her geçen gün daha da yoğun yaşandığı dikkati çekmektedir. Gelişen teknolojiyle beraber, rekabetin boyutu gerek kurumlar arası gerekse bireyler arası devam etmektedir. Dolayısıyla, girişimcilik kavramı son dönemlerde daha çok tartışılır bir hal almıştır. Bilgi teknolojilerinin kullanımı ile ekonomik verimliliğin sağlanmasında girişimciliğin önemi her geçen gün artmaktadır (Yıldırım ve Başer, 2016, s. 175). Ülkelerin ekonomik refah seviyesi sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınma sonucunda artış göstermektedir. Bu kalkınmanın sağlanmasında girişimciler motor gücü olarak rol almaktadır (Şenturan ve Şentürk, 2016, s. 812). Girişimcilik ekonomik büyümenin ve kalkınmanın motoru olmanın yanında, yenilik ve yaratıcılığın da kaynağıdır (Er, 2013, s. 75). Girişimciliğin ekonomik açıdan işlevlerini Doğan ve diğerleri (2010, s. 19), şu şekilde sıralamaktadır;

- Millî gelirden yükselişin sağlanması,
- Gizli ve açık işsizlik probleminin ortadan kaldırılması,
- Gelir dağılımında yaşanan adaletsizliğin önüne geçilmesi,
- Sanayileşme ve kalkınmanın yaygınlaştırılması,
- Dış ödemeler dengesinde karşılaşılan açığın giderilmesi,
- Yerli kaynakların üretim sürecinde değerlendirilmesi,
- Yeni mal ve hizmetlerin sunulması,
- Rekabeti artırma yoluna giderek çeşitlilik ve niteliğin artırılması.

Çetinkaya, Kalkan, Koyuncu ve Alparlan'a (2012, s. 230) göre, girişimcilik iktisat ve işletme bilim dünyasında, işsizliğin önüne geçilmesinde, iktisadi büyümenin hız kazanması ve toplumsal düzen içerisinde yenilikçi bir sürecin ortaya çıkarılmasında esas unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu bakımdan girişimcilik becerisi olan bireylerin piyasaya çıkarılabilmesi oldukça önemlidir. Durukan'a (2007, s. 29) göre, az gelişmiş toplumların en ciddi problemlerinden biri, girişimci potansiyeli olan bireylerin az olması veya var olan potansiyelin yeteri kadar desteklenmemesidir. Bir ülkenin kalkınması ve büyümesi; ortaya çıkan şartlara uyum gösterebilmesi ve iktisadi büyümeyi destekleyecek girişimci bireyler yetiştirebilmesine bağlıdır.

Girişimcilik, bir toplumun ekonomik refaha erişebilmesi adına oldukça değerli ve gereklidir. Fazla gelişmemiş ülkelerin en ciddi problemlerinden biri işsizlik oranıdır. Bunun nedeni olarak da ürün veya hizmet üretimi için yeni yatırımların yapılmaması gösterilebilir. Bireyler kendi işyerlerini açarak işsizlik oranını az da olsa etkileyebilirler (Kurt, Ağca ve Erdoğan, 2006, s. 104). Böylelikle girişimci oranı artış gösterdikçe istihdam oranı artış gösterecektir. Girişimci sayısındaki artış toplumsal refah seviyesini, bireylerin yaşam standartlarını arttıracaktır. Girişimcilikte temel hedef, daha fazla mali kazanç sağlamak olarak nitelendirilse de asıl amaç sosyal yaşam standardını arttırmaktır. Girişimcilik beraberinde bireysel gelişmeye ve sosyal problemleri çözmeye yardımcı olabilir (Doğan vd., 2010, s. 18). Örneğin işverenler tarafından işten çıkarılan bireyleri gören gençler girişimciliği artık riskli görmemekte, aksine başarı ve güvenlik sağlayan bir alternatif olarak görmektedirler (Yüzüak, 2010, s. 7).

Girişimciler bilim ve teknolojiden yararlanarak bu alanlara kaynak aktarımı sağlayarak bilim ve teknoloji alanında da gelişmelere katkıda bulunurlar. Bununla birlikte atıl potansiyelleri de kullanarak bunları fonksiyonel duruma getirebilirler (Kurt vd. 2006, s. 104). Araştırma kuruluşları, üniversiteler ve diğer ARGE kuruluşları her ne kadar üretken olsalar da gelişim gösterdikleri yeni teknolojilerin yaşamımız içerisinde uygulamaya koyulması girişimcilere bağlıdır (TÜSİAD 2002, s. 42). Girişimciler, teknolojik icatları yaşam alanlarımıza uyguladıkça bilim ve teknoloji ilerleme göstermeyi sürdürecektir aksi halde duraklama ve gerileme meydana gelecektir (Doğan vd., 2010, s. 18).

Bahsedilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere girişim ve girişimcilik olguları günümüzde ekonomik hayatın önemli unsurları haline almıştır. Girişimcilik ekonomik kalkınmanın temel unsuru olmakla birlikte, iş hayatı ve dolayısıyla ekonomik sistemin vazgeçilmez bir öğesidir. Gelişmiş ekonomilerin devamlılığı ve gelişmekte olan ekonomilerin sürdürülebilir başarı sağlamalarında en etkili rol girişimcilere düşmektedir (Demirez ve Cebeci 2005, s. 81). Bireysel başarının toplumsal hedefleri de karşılamasına yönelik hareket etme gerekliliği olan girişimciliğin ekonomik yönüyle birlikte toplumsal yönü de kapsamayı, girişimciliği çok yönlü yarar sağlayan önemli bir unsur haline getirmektedir (Şentüran ve Şentürk, 2016, s. 813). Uluhan (2011, s. 10) girişimciliği önemli kılan 6 temel unsur olduğunu vurgulamıştır. Uluhan'a göre girişimciliği önemli hale getiren unsurlar şu şekilde sıralanmaktadır;

İşsizlik sorunu: İşsizlik problemi ve bununla beraber gelen yoksulluk günümüz dünyasının ortak problemleri arasındadır (Uluhan, 2011, s. 10). İşsizlikle savaşmanın en etkin araçlarından biri de insanların kendi işyerlerini kurmalarının desteklenmesidir (Topsoy, 2014, s. 13). Ülkede artan girişimcilik seviyesi yeni mesleki imkanları da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle girişimciliğin özendirilmesi birden fazla toplumda devlet politikası haline getirilmiştir (Uluhan, 2011, s. 10). Marangoz (2012, s. V)'a göre, öğrencilerin üniversite eğitimi sonrasında iş arayan bireyler değil iş kurup istihdam yaratan bireyler olmalarında girişimcilik önemli bir araç olarak yer almaktadır.

Ekonomik büyüme: Bir ülkede girişimciliğin artması ekonomik gelişmeyi arttırırken, işsizliğin azalmasını sağlar (Topsoy, 2014, s. 20). Yeni iş fırsatları ve

sahalarının açılmasıyla beraber toplumun refahının arttırılması da sağlanmış olur. Ayrıca yerel yeteneklerin değerlendirilmesi de bu amaca hizmet etmektedir (Uluhan, 2011, s. 10). 2007 yılında Dünya girişimcilik platformunun 32 ülkede yapmış olduğu araştırmada ekonomik gelişme ile girişimcilik faaliyetleri arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır (Global Entrepreneurship Monitor [GEM], 2007). Girişimcilik her şeyden önce toplumsal refahın sağlanması ve yeteneklerin değerlendirilmesi noktalarında ekonomik büyümeyi etkin duruma getiren bir fonksiyondur (Uluhan, 2011, s. 10).

Sermaye birikimi sağlama: Başarılı girişimciler bir müddet sonra mutlaka büyüme kaydederek şirket karında artış gösterirler (Salik, 2015, s. 26). Devletten gereken desteğe ulaşıldığında, artan karlar sermaye birikimi sağlar. Oluşan birikimler sayesinde büyük şirketler ülkenin hemen her kesimine dağılım gösterebilir (Uluhan, 2011, s. 10). Bu sayede ülke genelinde refah seviyesinde denge sağlanabilir.

Rekabet ortamı: Küresel rekabet ortamında var olmanın temelinde girişimcilik yer almaktadır (Marangoz, 2012, s. V). Şirketler arası yarış güçlendikçe şirketlerin faaliyetleri de buna paralel olarak artış göstermektedir. Zira bir şirket, müşteriler ve ülke çıkarına daha iyi ve farklı ürün ve hizmet üretimi gerçekleştirmek mecburiyetindedir (Uluhan, 2011, s. 10).

Yeni mallar, yeni piyasalar ve yeni satış metotları yaratma: Yenilik ortaya koyabilen girişimciler geleneksel piyasa düzenini ve bu pazarlardaki çalışma şekillerini köklü bir biçimde yenilemektedirler (Uluhan, 2011, s. 10). Bu şekilde rakipleri karşısında avantaj sağlamaktadırlar (Kaygın ve Güven, 2013, s. 16). Bunun sonucunda yüksek karlar elde edebilmektedirler (Salik, 2015, s. 25).

Bilimsel ve teknolojik gelişmeyi destekleme: Günümüz bilgi toplumunda bilimsel ve teknolojik gelişmeler yaşamsal süreçlere yön vermektedir (Kanbur, 2015, s. 6). Bilimsel ve teknolojik araştırma ve geliştirme etkinlikleri önem içeren gelişmelere zemin hazırlasa da asıl önemli olan bunların hayata geçirilmesidir. Girişimciler, bu bilimsel ve teknolojik sonuçlara fırsatları görme ve risk alma yatkınlıklarıyla hayat verirler (Uluhan, 2011, s. 10).

Doğan ve diğerlerine (2010, s. 18) göre, girişimcilik işsizlik problemine önemli bir çözüm imkanı sunmanın yanı sıra ekonomik büyümenin de önemli bir

unsurudur. Girişimci, ekonomik kaynakların düşük üretkenlik sahalarından daha yüksek yerlere aktarılması sürecinde ana unsurdur, zira ürettikleri kaynakları yeni bir türde birleştirerek, kullanılmayan, ortaya koyulan unsurlarından yararlanılmasını sağlar. Ayrıca yarar sağlamakta olan üretim araçlarının ve hazırdaki girdilerinin farklı biçimlerde faydalanılması ile çıktıları artırır. Bu bakımdan girişimci toplumsal bakımdan yarar sağlayan ekonomik bir unsurdur (İn, 2015, s. 10). Girişimci farklı fikirlerin ortaya konması, yayılması ve uygulanmasını çabuklaştırır, ayrıca yeni sanayi sektörlerinin ortaya çıkmasına neden olur, son teknolojilerin kullanıldığı alanlarda verimliliği yükseltir ve hızla gelişme gösteren kesimleri ortaya koyduğu için ekonomik büyümeye hız kazandırır (Kurt vd., 2006, s. 99). Bu nedenle girişimci ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesinde, iş olanağı yaratılmasında ve üretim etkinliklerinde kilit unsurdur. Araştırmalara göre de, girişimcilik ekonomik gelişmeye en fazla katkıyı sağlayan unsurdur. Girişimcilik, ekonomik kalkınma da gelişmemiş bölgelerde sosyal ve ekonomik düzenin güçlendirilmesine, ekonomik etkinliklerinin canlılığının kazandırılmasına ve iş ortaya koyulmasına katkıda bulunabilmektedir (Doğan vd., 2010, s. 18).

Bahsedilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere hem mevcut girişimler hem de yeni oluşturulacak girişimler ulusal ekonomiye büyüme ve refah noktasında hayati destek sağlar (Topsoy, 2014, s. 19). Milli girişimciliğin, refahı sağlama, istihdam olanakları, ürün ve hizmet, değişim, öz güven, teknoloji yaratma, demokrasi, stratejik uyum ve yeniden yapılanmayı sağlama gibi ana işlevleri bulunmaktadır (Top, 2006, s. 37). Bu açıdan girişimcilik ülke ekonomilerinde büyük öneme sahiptir.

2.3. GİRİŞİMCİDE OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Girişimcilik konusuna ilişkin yapılan çalışmalar ve tanımlar incelendiğinde, girişimcinin başarısı daha çok onun davranış örüntüsü veya bireysel nitelikleri ile ilişkilendirilmektedir. Davranışsal yaklaşımçılar girişimciliğin temel nitelikleri üzerine odaklanmışlardır (Döm, 2008, s. 5). Yaygın anlayışa göre girişimciler özel kişiler olup, diğer bireylerin sahip olmadığı bireysel özellikler barındırmaktadır (Yüzüak, 2010, s. 9). Bir ülkede girişimciliğin arzu edilen doğrultuda gelişip yaygınlaşması ile girişimcilerin bireysel özellikleri ve girişimcilik tipi arasında yakın

bir bağlantı vardır. Gelişmiş ülkeler, dünyada iktisadi gelişimi kendi beklentileri doğrultusunda sürdürebildikleri oranda kendileri de bu doğrultuda gelişmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise tembellik, tehlikeye girmeme, pasiflik, cüretkar olamama gibi nedenler dolayısıyla girişimcilik faaliyetleri hak ettiği yere gelememekte ve ülke gelişimine gerekli katkıyı sağlayamamaktadır (Doğan vd., 2010, s. 24).

Girişimciliği gelişmiş bireyler, yeni fikirler üretmekten ve bunları uygulamaya koymaktan zevk alır. Girişimcilik yapısına sahip olanlar, ekip çalışmasını seven, genellikle ekibe önderlik yapan kişilik özelliklerine sahiptirler (Topsoy, 2014, s. 11). Bu tarz girişimciler başkalarında emir ya da talimat almaktan hoşlanmaz, fazla itaatkar olmayı sevmezler ve genellikle kendi başlarına bağımlı olmadan hareket ederek meydan okuyucu ve rekabete açık kişisel özellikler taşırlar (Doğan vd., 2010, s. 24). Girişimci, mal veya hizmet üretmek ya da pazarlamak adına kar/zarar riskini göz önünde bulundurarak, elinde bulunan sermayeyi yatırıma çevirecek kişi olarak, işletmenin kurulması ve mali eylemlerini etkin bir biçimde devam ettirebilmesinde önemli bir rol almaktadır (Bayram, 2014, s. 4). Bu nokta da girişimciyi başarıya kavuşturacak dışsal, örgütsel ve kişisel faktörlerin yanı sıra yine girişimcinin, etkinliklerini başarısızlığa sürükleyecek hem içinde bulunduğu çevreden doğan hem de bireysel niteliklerinden doğan bir takım başarısızlık sebepleri söz konusudur. Girişimcilerin başarılı ya da başarısız olmalarında temel belirleyici olan faktörler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Girişimcilikte Başarı Faktörleri

Dışsal Faktörler	Örgütsel Faktörler	Bireysel Faktörler
Dengenin oluşturulması Ekonomik süreklilik Rekabet koşulları yaratma Piyasa özgürlüğü sağlama Mali kaynağa erişim Adaletli ve basit vergilendirme Düşük ve en alt tabakaya yayılmış vergilendirme Kaliteli işgücünü elde etme Kurumlar arası işbirliği sağlama Düzenleyici koşulların niteliğini artırma	Ödül ve riskler arasındaki denge sağlanması gerekliliği Girişimcinin sınırlarını arttırması	İçsel kontrol duygusu Başarma motivasyonu – gereksinimi Risk alma eğilimi Yaratıcılık ve yenilikçilik Belirsizlik hoşgörüsü Duygusal zeka

Kaynak: Demir ve Bakan, 2015, s. 93-94.

Tablo 1’de görüldüğü üzere girişimcilikte başarının sağlanması ne sadece dışsal faktörlerin, ne örgütsel faktörlerin ne de bireysel faktörlerin etkisi altındadır. Girişimcilikte başarının sağlanması için tüm bu üç grupta yer alan faktörlerin girişimcilik faaliyetinin lehine olacak şekilde gerçekleşmesi gerekir.

Ayrıca bir girişimcinin potansiyeli, teknik, yönetsel ve bireysel olmak üzere üç temel başlık altında ele alınmaktadır (Çesteneci, 2012, s. 8). Teknik yetenekleri kapsamında yer alan bireyler arası ilişkiler son dönemlerde oldukça önem kazanan kavramlardan biri olarak ön plana çıkmaktadır. Yönetimsel kabiliyetler, genel olarak bir yönetici de bulunması gereken nitelikleri kapsarken, bireysel yetenekler bünyesinde risk almak, yenilik yapmak ve değişimi yönetmek yaşadığımız bilgi çağında girişimcilerin ön plana çıkan temel belirleyicilerdir (Ercan ve Gökdeniz, 2009, s. 69).

Girişimci; sermaye, emek, teknoloji ve tabii kaynaklar olarak kabul edilen üretim faktörlerini en güncel metot, yöntem ve bilgilerle irdeleyerek bir araya getiren ürün ya da hizmet ortaya koyan birey olarak öne çıkmaktadır (Çetinkaya Bozkurt, 2011, s. 4). Girişimcilerin sahip oldukları diğer özelliklerin başında yapılacak işleri planlama, kaynaklar hakkında öngörülebilir bulunma, tüm kaynakları ve girdileri kar sağlayacak şekilde yönetme becerisi gelmektedir (Bozkurt, 2006, s. 94). Bu özelliklerinin yanı sıra girişimcilerde bir takım niteliklerin de bulunması gerektiği belirtilmektedir. Çetinkaya Bozkurt (2011, s. 12-15), girişimcide bulunması gereken özelliklerin, başarıya güdüsü (ihtiyacı), belirsizlik toleransı, kendine güven, yenilikçilik ve duygusal zekâ olduğunu belirtmektedir.

Doğan ve diğerleri (2010, s. 26-27) girişimcilerin sahip oldukları kişilik özelliklerini kendine güvenirlilik, kararlılık, ileri görüşlülük, planlı hareket etme, kabul edilebilir riskleri göze alma, atılcılık, çok yönlülük, iş bitiricilik, uyumluluk ve liderlik şeklinde sıralamaktadır.

Baron’a göre (akt. Özer ve Topaloğlu, 2007, s. 440) girişimciler, onları diğer bireylerden ayıran, onların fırsatları görerek bu fırsatların peşine düşmelerini sağlayan, farklı özelliklere sahiptir. Baron (akt. Kutanis ve Hancı, 2004, s. 458), başarılı girişimcilerin, diğer bireylerle etkileşimi başarılı bir şekilde yerine getiren, kendi yargılarına çok güvenen, değişikliklere çok hızlı uyum sağlayan ve sosyal algıları yüksek bireyler olduğunu belirtmektedir.

Girişimcilerin sahip olmaları gereken birçok davranışsal özellik bulunmaktadır. Doğan ve diğerleri, (2010, s. 27), girişimcilerin sahip olmaları gereken davranışsal özelliklerin; güçlü ikna yeteneği, girişkenlik, bağımsızlık, yaratıcılık, çalışkanlık, hayal gücü, liderlik yeteneği, esneklik, başarılı olma, sorumluluk duygusu, sorunları hızlı şekilde çözebilme, işletmecilik konusunda teknik bilgi ve yazılı ve sözlü iletişim yeteneği olduğunu belirtmektedir.

Bozacı'ya göre (2015, s. 4) girişimler açık olma, azimli ve çalışkan olma, yüksek amaçlar belirleyebilme gibi özelliklere sahiptir. Çelik ve Akgemci'ye (2010, s. 18) göre, girişimcilik ruhunu taşıyan bireylerin, en dikkat çekici özellikleri, başarı isteklerinin fazla olmasıdır. Bu tür bireyler, monoton işlerden çok memnun olmazlar, yeni düşünceler oluşturmayı seçerler. Uzun soluklu çalışma saatlerine uyum sağlarlar ve emeklilikten hoşnut olmazlar; sürekli çalışma ve yeni şeyler üretme isteği içindedirler.

Kets de Vries'e göre (akt. Cici, 2013, s. 26) girişimci; kendine güveni yüksek olan, kişilerarası ilişkilerde ihmal ediliyor gibi değerlendirilen, kendi değer yargılarına oldukça bağlı kişidir. Pek çok girişimci, çoğunlukla emir yetkilerini bir başkasına bırakmaktan hoşnut olmadığından; yoğun iş yaşamında, stratejik önem barındıran işler için yeteri kadar zaman ayıramamaktadır. Girişimcilik ve risk alma eğilimi üzerine yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlardan görüleceği üzere girişimciler temel özelliklerinden biri risk almaz. Risk almayı seven bir girişimci için giriştiği işin başarı oranının bir önemi yoktur ve düşük ihtimal düzeyi kişiyi iş kurma fikrinden alıkoyamaz. Tüm bu araştırmalar, risk almanın girişimcilerin en önemli niteliğine işaret etmektedir. Bu durum girişimciyi, uzman yöneticilerden farklı kılan bir niteliktir. Profesyonel kimliğe sahip yöneticilikte kar ve risk başkalarına aittir, oysaki girişimci kar elde etmeyi arzulamakta ve girişimleri neticesinde ortaya çıkabilecek risklere katlanmaktadır (Kayış, 2010, s. 36). Bu niteliklerinin yanında, girişimcinin başarıyı yakalayabilmesi noktasında etkili olan diğer nitelikler; aktif olma, yaratıcılık, ileri görüşlü, araştırma yeteneği, hızlı karar alabilme, kendine güvenin yüksek olması, güven verebilme ve akıcılık olarak belirtilmektedir (Çelik ve Akgemci, 2010, s. 18-19).

Girişimcilerin sahip oldukları özellikleri ve yetenekleri belirleyen birçok unsur bulunmaktadır. Söz konusu unsurları Doğan ve diğerleri (2010, s. 25) şu şekilde sıralamaktadır;

- Girişimcinin karşı karşıya kaldığı problemlerle mücadele etme ve alternatif ortaya koyabilme yeteneği,
- Girişimcilik donanımı ve kuvveti,
- İdarecilik becerisi ve donanımı,
- Çalışma koşulları ve süresi,
- Girişimcinin aile ve çevresel desteğine sahip olması,
- Takım faaliyetlerine uyumlu olması,
- Bütün vaktini girişim konusuna ayırması ve kendini geliştirmeye açık olması,
- Kendi düşüncelerini gerçekleştirebilme becerisine sahip olması,
- Kendinden emin, tutarlı ve sabırlı olması,
- Profesyonel açıdan çalışma arzusu ve planını uygulama durumu ve girişimcinin işletme olası tehlikelerinin bilincinde olması,
- Hatalarının bilincinde olması ve bunları bırakma durumu,
- Ciddi kararlar verebilme durumu,
- İnsanlarla rahat ve sağlıklı bir şekilde iletişim kurabilme becerisi,
- Girişimcinin sağlıklı olması,
- Stresli koşullar altında becerisi,
- Çalışkanlığı, planlı hareket etmesi ve belirli bir hedefinin olması,
- Girişimcilik noktasında girişimcinin iş düşünceleri ve vizyon sahibi olması

2.4. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Girişimciliğin önünde birçok engel bulunmakta olup, genel anlamda girişimciliğin önündeki engeller şunlardır:

2.4.1. Ekonomik Yapı

Bir işe başlamadan önce, bu işe ilişkin gereken yatırım ve işletme birikiminin tutarının gerçekçi bir şekilde hesaplanması gerekmektedir. Girişimci gereken kaynağın tümünü elinde bulunduramayabilir. Gereksinim duyulan birikimin bir bölümü farklı borçlanma metotları ile de sağlanabilir. Gerçekleştirilen yatırımın geri dönüşü ve faiz oranlarına dikkat edilerek girişimci bir tercihte bulunur. Bunun yanında yine girişimcinin, borçlanma planını da oldukça titiz davranarak yapması önemlidir (Çetinkaya Bozkurt, 2011, s. 18). Girişimcinin sahip olması gereken bu birikim ve kaynak sermaye olarak adlandırılır. Sermaye, girişimciliğe adım atılması için gereken para ve paraya dönüştürülebilen değerlerin tamamıdır. Para, mal, fabrika, makine, donanım, imtiyaz, patent, alacak vb. değerler sermaye olarak nitelendirilir. Doğan ve diğerlerine (2010, s. 15) göre, girişimcilerin hedeflerini gerçekleştirebilmesi, mal ve hizmet üretebilmesi için mutlaka gerekli sermayeye sahip olması gerekir. Bunun yanı sıra bir toplumun ekonomik durumu girişimciliği özendirilen unsurların en başında yer almaktadır. Gültekin (2015, s. 144), yapmış olduğu araştırmada ekonomik yapının girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olduğunu belirtmektedir. Ayrıca ulusal veya uluslararası gelişme imkanları, farklı ekonomik avantajlar, girişimciliğin gelişmesine zemin hazırlayan önemli unsurlardır.

Ekonomik unsurlar grubu; ulusal ya da uluslararası büyüme imkanları, ekonomik avantajlar veya tehditler, sermaye kazanımlarına dair vergi politikası, kuruluş maliyetleri, parasal olmayan varlık harcamaları, hisse opsiyonları vs. gibi unsurları içermektedir (Kayış, 2010, s. 39). Sermaye kazanımlarına dönük vergi teşvikleri veya vergi oranlarının düşürülmesi, büyüme imkanları iş girişimlerini artırırken; vergi oranlarının yüksek olması, mali ve reel piyasalarda meydana gelen krizler ise girişimciliği negatif doğrultuda etkileyecektir (OECD, 2004, s. 64). Bunun yanı sıra, işe başlangıç oranlarının yüksek olması, mali piyasalardan faydalanma seviyesinin sınırlı olması, yine mali koşulların zayıf olması da girişimciliği olumsuz olarak etkilemektedir (Döm, 2008, s. 47).

Tutar ve Altınkaynak'a (2015, s. 123) göre, girişimcilik ya da başka bir ifade ile işletme kurma kararı, çok yönlü değerlendirmelere tabi tutulacak bir süreçtir. Çoğu girişimciler için, işletmeyi kurma fikri ile başlayan bu uzun ve önemli süreçte

büyük önem arz eden problem, girişim için gereken mali kaynağı, en ucuz maliyetle elde edebilmektir (Cansız, 2007, s. 48). Birey yaşamını devam ettirebilmek için nasıl nefes almak zorunda ise; yıllık karı milyonlarca lirayı bulan olgunlaşmış girişimler bile kendi alanlarında yaşayabilmek adına sürekli finanse edilmeye ihtiyaç duyarlar (Doğan, 2013, s. 117). Bu açıdan girişimcilik kaynağı temelde iki noktadan alır. Bu noktalar; kurulacak olan iş fikri ve bu işin hayata geçirilmesi için gereken mali kaynağın sağlanmasıdır. Yapılan birçok araştırma gösteriyor ki girişimcilik için son derece öneme sahip olan bu iki faktör, ülkemizdeki girişimcilerde çoğunlukla her ikisi bir arada bulunmamaktadır. Bu nedenle, iş fikri kaliteli ve hiç yapılmamış olan girişimciler önemli oranda mali kaynağa gereksinim duymaktadır. Bir yandan da finansmana sahip olan kişiler ise bu fonu değerlendirecek farklı iş fikirlerine gereksinim duyarlar (Bayer ve Tüfekçi, 2007, s. 163). Orijinal iş fikirlerine sahip girişimciler için, bu mali gereksinimin ucuz maliyetle elde edilebilmesi ne kadar önem teşkil ediyorsa da; aynı şekilde fon fazlası olan yatırımcılar için de bu finans kaynağının yönetimi ve doğru adreslerde kullanımı bir o kadar önem teşkil etmektedir (Demir ve Bakan, 2015, s. 97).

Çetinkaya Bozkurt'a (2011, s. 19-20) göre, yeterli sermaye olmaması dolayısıyla işletilemeyen veya düşük kapasite ile çalışmak zorunda kalan birçok işletme bulunmaktadır. Kimi zaman girişimcinin sermayesi yatırım sonlanmadan tükenebilir. Dolayısıyla yatırımı tamamlamak isteyen girişimci yüksek faiz oranları ile borçlanmak zorunda kalabilmekte ve ileriki dönemlerde ödeme zorluğu ile karşılaşmaktadır (Erol, 2010, s. 176).

Girişimci olmak için gereken tek unsurun para olduğu fikri yaygın olmakla birlikte paraya sahip olmanın başarısızlık durumunda tek başına paranın bir anlam ifade etmediği örneklerle kanıtlanmıştır. Profesyonellik içermeyen bir yönetim şekli, yanlış yatırımlar, tutturulamayan planlar da başarısızlığın temel nedenleri arasındadır (Genç, 2007, s. 44). Başarılı girişimciler için para, yalnızca kullanılacak bir araçtır. Ancak, hiçbir zaman bir amaç olmamıştır. Çok küçük miktarlarla işe başlayıp ülkemizin sayılı zenginleri arasında yer alan Vehbi Koç bu duruma örnek gösterilebilir (Doğan vd., 2010, s. 80).

Bu bağlamda ülkenin ekonomik yapısı girişimciliği destekleyici niteliklere sahip değilse, girişimde bulunacak kişilerin önünde engel oluşturacak mali

yaptırımlar mevsut ise bu durum girişimciliği olumsuz etkileyecektir. Eğer girişimcilerin sayısı arttırılmak isteniyor ise girişimcilere engel teşkil eden ekonomik düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ve girişimcilerin desteklenmesi gerekir.

2.4.2. İdari ve Siyasi Yapı

Gelişmekte olan ülkelerde girişimciler idari ve siyasi engellerle karşılaşabilmektedirler. Öztürk'e (2008, s. 24) göre, idari alanda yapılan düzenlemelerin iyileştirilmesine yönelik gerçekleştirilen çalışmalara rağmen, Türkiye'nin de içinde yer aldığı birçok toplumda kurumlar ve bürokrasinin işletme yönetimi bakımından hala ciddi bir problem olduğu dikkat çekmektedir (Demir ve Bakan, 2015, s. 97).

Ülkelerin idari ve siyasi yapı anlamında taşıdığı risk ve belirsizlikler girişimciliğin gelişmesinde önemli bir engel olarak ortaya çıkmaktadır. Öztürk'e (2008, s. 23) göre, risk ve belirsizliklerin egemen olduğu alanlarda bir ülkedeki ekonomik ve siyasi yapı kuraldışı, iş etiği arka plana atılmış, kural ve kaidelerden uzaklaştırılmış katı bir kapitalist düzene emanet edildiği oranda girişimcilik, rasyonel akılla üstlenilecek bir sosyal ve ekonomik davranış olmaktan çıkacaktır. Getiri olasılığı kadar olası tehlikelerin belirsiz olduğu koşullarda girişimcilik biter, gerçekleştirilen girişimcilik ise kesinliği bulunan alanlara yönelir ki bu tip ortamların genel niteliği lobicilik ve rantiyeciliktir (Demir ve Bakan, 2015, s. 100).

Girişimcilik düzeylerini arttırmak isteyen ülkeler siyasi ve idari anlamda girişimcilere gerekli destekleri ve olanakları sağlamak zorundadırlar. Zira ülkelerin gelişimi ekonominin gelişimine, ekonominin gelişimi girişimciliğin gelişimine bağlıdır. Avrupa'da sınırlarında ki ilk girişimciler de ticaretten elde ettikleri ile güçlenmişler, güçleri arttıkça siyasi açıdan hak elde etmişler ve elde ettikleri bu haklarla kendileri için daha kullanışlı bir Avrupa oluşturmuşlardır. (Doğan vd., 2010, s. 17). Girişimcilerin önündeki idari ve siyasi engellerin kaldırılması, devlet tarafından girişimcilerin her anlamda desteklenmesi girişimcilerin sayısını her geçen gün arttıracak ve bu yolla işsizlik problemi çözülerek refah seviyesi yükselecektir.

2.5. GİRİŞİMCİLERE SAĞLANAN DESTEKLER

2.5.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), küçük işletmelerin problemlerine ilişkin çözüm sağlamak, desteklemek, işletmelere işletmeciliğe dair kuruluş, üretim, pazarlama, yönetim gibi her konuda yardımcı olmak için 3624 sayılı kanunla 20 Nisan 1990 tarihinde kurulmuştur (Öktem, Aydın ve Ekinci, 2007, s. 54). 20 Mayıs 1998'de girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla KOSGEB girişimciliği geliştirme enstitüsü kurulmuştur (Cici, 2013, s. 40). KOSGEB, bilgiye ulaşma, eğitim, girişimciliğin geliştirilmesi, sanayi alanlarını projelendirme, uluslararası tanıtım, girişimciliğin desteklenmesi, AR-GE destekleri, ihracatı geliştirme ve pazarlama, kalite geliştirme, finansman araçlarına erişim, modernizasyon, laboratuvar test ve analizleri, bölgesel kalkınma, elektronik ticaret gibi konularda küçük ve orta ölçekli işletmelere hizmet sağlamaktadır (Demir ve Bakan, 2015, s. 107). 2018 yılında KOSGEB yeni vizyonu kapsamında yeni yol haritası ile yapılanmaya gitmiştir. Bu yol haritası ile (KOSGEB web sayfası, 2018);

- Cari açığı azaltacak ürün üretenler desteklenecek
- Yüksek teknolojinin yerli ve milli KOBİ'ler vasıtasıyla tabana yayılması amaçlanacak
- Katma değer üreten firmalar KOBİ kapsamına alınacak
- Bölgesel ve sektörel işletmeye özgü destek modeli uygulanacak
- KOBİ'ler için yetkinlik değerlendirme sistemi kurulacak
- KOBİ rehberliği ve teknik danışmanlık sistemi oluşturulacak
- Büyük işletmelerle-küçük işletmeler arasında işbirliği teşvik edilecek
- Yeni finansman modelinde kredilendirme puanlamaya göre yapılacak
- Mevcut destek programları ihtiyaca göre revize edilecek
- Vatandaşa verilen hizmetler bürokrasiden arındırılacak

Aynı zamanda KOSGEB, bankalarla KOBİ'ler arasında bir kredi derecelendirme kuruluşu gibi aracılık yaparak, kullanılan kredilerin KOBİ'ler tarafından daha verimli kullanılması ve daha az maliyetle, daha düşük faiz oranları ile elde edilmesini sağlayacaktır (KOSGEB web sayfası, 2018).

KOSGEB'in girişimcilere sağladığı destekler şunlardır (Doğan vd., 2010, s. 92);

- Banka Kredi Faiz Destekleri
- Bilişim Destekleri
- Bölgesel Kalkınma Destekleri
- Danışmanlık ve Eğitim Destekleri
- Girişimciliği Geliştirme Destekleri
- Pazar Araştırma ve İhracatı Geliştirme Destekleri
- Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destekleri
- Uluslararası İş Birliği Geliştirme Destekleri

2.5.2. Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri

Ticaret ve sanayi odalarının ev sahipliğinde Avrupa Birliği fonları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) öncülüğünde 2002 yılında ilk olarak Gaziantep, İzmir ve Kocaeli illerinde kurulmuşlardır. Bu ilk üç ilde kurulan ABİGEM'lerin başarı sağlaması üzerine Mayıs 2008'de 12 tane daha kurularak sayıları 15'e çıkmıştır. 2012 yılında bu sayıya 4 tane daha eklenerek sayıları 19'a ulaşmıştır. Avrupa Birliği, ABİGEM'lere 50 milyon avronun üzerinde destek sağlamıştır. ABİGEM'ler ticaret ve sanayi odalarının ortaklığında Anonim Şirket olarak kurulmuş olan iş merkezleridir. KOBİ'lerin rekabet seviyelerini arttırmak ve KOBİ'lere profesyonel eğitim ve danışmanlık desteğinden gelişim ve teknolojik desteğe kadar geniş bir yelpazede hizmet vermek için kurulmuşlardır (TOBB web sayfası, 2018).

2.5.3. Kredi Garanti Fonu

Kredi Garanti Fonu 1993 yılında KOBİ'lerin finansman ihtiyaçlarına destek olmak amacıyla kurulmuştur. 1993 yılından beri bankalar nezdinde kredi değerliliği olan ancak teminat gücü olmadığı için kredi kullanamayan KOBİ'lere kefil olmayı ve onlara teminat desteği sağlamayı temel görev olarak ilke edinmiş bir kuruluştur. KGF, Türkiye'deki işletmelerin %99.8'inin KOBİ'ler olduğunu belirtmekte ve bunların ekonominin can damarını oluşturduğuna inanmaktadır. Türkiye'deki toplam istihdamın %77.8 'inin KOBİ'ler tarafından sağlandığını ve yatırımların %35.7'sini, üretimin %54.2'sini ve katma değerini %55 ini KOBİ'lerin gerçekleştirdiğini belirtmektedir. Bu açıdan KOBİ'lerin uluslararası entegrasyon sağlanarak rekabet edebilirlikleri artırılmalı, uzun vadeli düşük faizli kredi desteği sağlanmalı, teknolojik gelişmelerine destek sağlanmalıdır. Bu amaçları gerçekleştirmeyi Kredi Garanti Fonu ilke edinmiştir (KGF web sayfası, 2018) .

2.5.4. Türkiye Genç İşadamları Derneği

Ülkemizdeki ilk ulusal ve tek uluslararası genç iş adamları derneği olan Türkiye Genç İşadamları Derneği (TÜGİAD), genç iş adamlarının liderlik niteliklerini, sosyal sorumluluklarını ve ortak duygularını geliştirerek ülke genelinde bütün toplumun sosyo-ekonomik gelişimine destekte bulunmak, gerek bireysel gerekse sosyal gelişimi gerçekleştirmek ve toplumun dikkatini çekmek adına 1986 senesinde kurulmuştur. Türkiye genelinde 870 üyeye sahip olan TÜGİAD; inşaat, tekstil, dış ticaret, otomotiv ve yedek parça, turizm, yiyecek, mekanik ve diğer metal ürünlerin üretimi gibi 60'dan çok sektörü temsil eden, ortalama olarak 35 yaşında olan ve dinamik iş adamlarını, üreticileri ve dünya genelinde 100 ülkeye dış satım yapanları barındırmaktadır. TÜGİAD üyeleri yıllık 18 milyar dolarlık ihracat ve 23 milyar dolarlık ithalat ile ağırlıklı olarak dış ticaret ile uğraşmaktadırlar (TÜGİAD web sayfası, 2017).

2.5.5. Kadın Girişimciler Derneği

Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER), girişimcilik faaliyetleri ile kadının güç kazanmasını amaç edinen bir sivil toplum örgütüdür. Kadın girişimcilerin örgütlenmesini sağlayan KAGİDER 2002 yılında kurulmuştur (Tekeloğlu, 2013, s. 55). Kadının ekonomik açıdan güçlenmesinin yanı sıra politik ve sosyal olarak da güçlenmesini amaç edinmektedir. KAGİDER kadın girişimcilik faaliyetlerini, kadınların adaletsiz ve ötelenen toplumsal statülerinin değişmesi ve böylelikle ekonomik güçlenme ile kadın güçlenmesini gerçekleştireceği için destekler. Kadın girişimcilerin gerçekleştireceği faydalar, kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına destek olmaktadır. Kurulduğu günden bu yana yerel, ulusal ve uluslararası seviyede kamu, özel sektör ve sivil toplum üyesi birçok ortakla, bu hedefe dönük proje ve çalışmalar geliştirmekte ve sürdürmektedir. Yaklaşık olarak 300 üyeye sahip olan KAGİDER, vizyonu ve misyonu yönünde, kadın girişimcilerin güçlenmesi adına eğitim, mentörlük ve rehberlik yardımı sağlamakta, kadının ekonomik statüsünün güçlenmesi ve kadın-erkek fırsat eşitliği noktasında savunma faaliyetleri yürütmektedir (KAGİDER web sayfası, 2017). KAGİDER, 2006 yılında Dünya Kadın Girişimciler Derneğine (FCEM) tam üye olmuştur. Bu üyelik Türkiye'deki kadın girişimcilerin de uluslararası arenada yer almalarını sağlamıştır (Tekeloğlu, 2013, s. 55).

2.5.6. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), sanayimizin uluslararası piyasadaki rekabet gücünü artıracak teknolojik inovasyon sınırının geliştirilip güçlendirilmesine yönelik kurulan bir vakıftır (Döm, 2008, s.26). 1991 yılından itibaren özel sektörün ARGE ve Teknolojik Yenilik projelerine katkı sağlamakta olan Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), Avrupa Birliği'nin Lizbon Bildirisi'nde de ifade edilen kamunun araştırma ve geliştirme desteklerini özel sektöre ulaştırmada gerek duyulan yenilikçi ve dinamik aracı kanallara Türkiye'nin sunduğu Avrupa çapında bir örnektir. TTGV'nin desteklerinin ana maddesini oluşturan geri dönüşlü ve yürütücü katkılı destekler, kamu fonlarının özel sektörün

ulusal ARGE harcamalarına daha fazla ağırlıkla katılım sağlamasını teşvik ederek çarpan etkisi sağlayan özelliği ile bugüne kadar ülkemiz ARGE kapasitesine önemli katkılar sağlamıştır (Doğan vd., 2010, s. 93). Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı esas etkinlik alanı olarak, endüstri firmaları ve yazılım şirketleri tarafından oluşturulan teknoloji geliştirme projelerine mali destek sağlamaktadır. Fakat altyapı ya da üretim yatırımına dayanan projeler ile sanayi işletmeleri haricinde üniversite ve araştırma kurumları tarafından sunulan projeler bu destek kapsamına girmemektedir (Demir ve Bakan, 2015, s. 107). TTGV tarafından sağlanan teknolojik girişimcilik destekleri şunlardır:

- Ön Kuluçka Destekleri
- Risk Paylaşımı Desteği
- Başlangıç Sermayesi Destekleri

2.5.7. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) kapsamında kurularak etkinliklerini sürdürmeye devam etmektedir. Kurumun misyonu; araştırma ve geliştirmeye kaynak ayrılmasını teşvik edecek ve riski paylaşacak destek unsurlarını bir araya getirmek ve uygulamak, rekabet öncesi ve sonrası ağ yapılarını özendirerek, üniversite sanayi beraberliğinde teknoloji paylaşım düzenekleri oluşturulmasına katkı sağlamak ve ölçme-değerlendirme-izleme düzeni meydana getirerek, uygulama gereçlerinin etkisini ölçmek şeklinde belirlenmiştir (Demir ve Bakan, 2015, s. 106-107).

TÜBİTAK, üniversite, araştırma ve sektör temsilcilerinin bir araya gelerek, projelerini birbirlerine tanıtmalarını ve işbirliği yapmalarını sağlayan proje pazarı etkinliklerini desteklemektedir. Bununla birlikte Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı, Teknoloji Transfer Ofisi Destekleme Programı TÜBİTAK tarafından sağlanan diğer destek ve teşviklerdir (TUBİTAK web sayfası, 2018).

TÜBİTAK'ın görevleri şunlardır (Doğan vd., 2010, s. 92);

- Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanındaki izleyeceği yolu belirlemek,
- Akademik ARGE desteği sağlamak, özendirmek ve izlemek,

- Endüstriyel araştırma, teknoloji, geliştirme ve yenilikleri desteklemek, özendirme ve izlemek,
- Üniversite-sanayi arasındaki iletişimi güçlendirmek,
- Ulusal öncelikler paralelinde araştırma-teknoloji-geliştirme çalışması yürüten ARGE enstitüleri işletmek,
- ARGE etkinlikleri için kolaylık ve teknik hizmet verebilen birimler işletmek,
- Geleceğin bilim insanlarını yetiştirmek ve özendirme,
- Bilimsel mükemmelliği özendirmeye dönük yıllık ödüller vermek,
- Uluslararası bilimsel ve teknolojik ortaklıklar düzenlemek ve yürütmek,
- Bilimsel dergiler, popüler bilim kitapları ve dergileri yayımlamak

2.5.8. Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

Avrupa Birliği üyelik sürecinde uyum çalışmalarının en önemlilerinden birisi mali işbirliğidir. Avrupa Birliği diğer ülkelere sağladığı mali destekleri kırsal alanda katılım öncesi mali yardım araçları ile ülkemize de sağlamaktadır (Gülçubuk, Köksal, Ataseven, Gül, Kan, 2016, s. 2). Türkiye’de kırsal nüfusun toplam nüfus içerisindeki payı cumhuriyetin ilanı ile birlikte %75,8 iken; 2015 yılı itibari ile bu oran %10’un altına düşmüştür (Çütçü ve Telli, 2019, s. 102). Avrupa Birliği katılım müzakereleri çerçevesinde ortak tarım politikasının ve Avrupa Birliği kırsal politikasının geliştirilmesi amacıyla IPARD (Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı - Instrument for Pre-Accession Assistance Rural Development Programme) Ajansının kurulması gerekliliği ortaya çıkmıştır (TKDK web sayfası, 2019).

Bu bağlamda 2007 yılında 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile TKDK kurulmuştur. TKDK, tarım sektöründe etkinliğin ve rekabetin artırılması için oluşturulan fonların kullanılmasını amaçlanmıştır (Bahtiyar, 2014, s. 314). TKDK, IPARD programı ile kırsal kalkınmayı sağlamak amacıyla çalışmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, tarımsal işletmeleri Avrupa Birliği standartlarına yükseltmek amacıyla 42 ilde tarım, hayvancılık, gıda, balıkçılık ve alternatif tarım faaliyetlerinin desteklenmesi amaçlanmıştır. 2011 yılı Ağustos ayında IPARD fonlarının

kullanımına ilişkin tüm yetki Avrupa Komisyonu tarafından TKDK'ya devredilmiştir. IPARD I ile 20 il, IPARD II ile de 22 il desteklenmiştir. 2014-2020 dönemine ait IPARD II programı tarımsal ve kırsal kesimi destekleme faaliyetleri devam etmektedir (TKDK web sayfası, 2019).

Sayılan girişimcilik destekleri dışında 2023 hedeflerine ulaşmak için kalkınmanın lokomotifi olarak görülen girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi yoluyla istihdamın arttırılması, ekonomik büyümenin sağlanması amacıyla; Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Kredileri, Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvikleri, Ekonomi Bakanlığı İhracat Destekleri, Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Bankalar Ertelemeli Kredi Destekleri, İŞ - KUR Destekleri, Tübitak Destekleri, Turizm Teşvikleri, AR - GE Destekleri, AB Hibe Programları (Hayat Boyu Öğrenme - Gençlik Programları - IPA), Kalkınma Ajansı Destekleri, Tarım Bakanlığı Makina Destekleri gibi birçok kurum ve kuruluş tarafından çeşitli destekler sağlanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

Üçüncü bölümde girişimcilik eğiliminin genel olarak incelenmesine ve girişimcilik eğilimi kavramının açıklanmasına ilişkin bilgiler, girişimcilik eğilimin oluşumuna ilişkin bilgiler ve girişimcilik eğilimine etki eden faktörlere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN GENEL OLARAK İNCELENMESİ

Globalleşen dünyada rekabet ortamında meydana gelen değişiklikler ekonomik faktörlerinde değişime uğramasına neden olmaktadır (Kaya Güzel ve Çubukçu, 2011, s. 76). Her geçen gün daha fazla önem kazanan ve geleceğin dünyasında daha büyük ve potansiyel bir güç haline gelecek olan girişimcilik ekonominin itme gücünü ve dinamiğini oluşturmaktadır (Börü, 2006, s. 21). Bu bağlamda meydana gelen değişimler bazı özelliklere sahip bireyleri ön plana çıkarmaktadır. Bu özellikler yaratıcılık, risk alma, yenilikçilik, başarısızlığa direnç, azimli ve hırslı olma, bağımsızlık gibi girişimcilerin sahip oldukları özelliklerdir. Girişimci olarak adlandırılan kişiler, aldığı eğitimi uygulamaya koymaktan, ailesinde ve bulunduğu toplumda kendisine tanınan olanaklara ve yüklenen iş yüküne kadar her şeyden faydalanabilmelidir (Kaya vd., 2011, s. 76). Girişimcilik ulusal zenginlik sağlayan, rekabeti arttıran, ürün ve hizmet çeşitlenmesini sağlayan, iş çeşitlerini arttıran ve çeşitlendiren, sosyo-ekonomik büyüme ve gelişme için önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. Son yıllarda girişimci ve girişimciliğin önemi önemli derecede artmasına rağmen, gelecek yıllarda girişimciliğe olan ilgi ve eğilimin daha fazla ve hızlı bir şekilde artacağı beklenmektedir (Börü, 2006, s. 21).

3.2. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

Türk Dil Kurumu eğilimi; bir şey yapmayı istemek ve istenilen şeyi eyleme dönüştürmeyi düşünmek olarak tanımlamaktadır (TDK web sayfası, 2017). Planlı ve kendi içinde bir amaca sahip olarak kişinin girişimcilik sürecini başlatması ya da süreçte yer alması eğilim ya da davranış olarak adlandırılır (Krueger ve Brazeal, 1994, s. 98). Kişinin girişimcilik konusunda istekli olması, aynı zamanda aktif rol alması veya girişimcilik ile ilgili planlarının olması o kişinin girişimcilik eğilimine sahip olduğunu gösterir (Taş, 2016, s. 50)

Girişimcilik eğilimi, bireysel faktörler ile çevresel faktörlerin kişiyi etkilemesi ile ortaya çıkan kişilerin kendi işini yapma konusunda kararlı ve istekli olmaları durumu olarak ifade edilmektedir (Börü, 2006, s. 22). Girişimcilik eğilimi aynı zamanda kişinin sahip olduğu yeteneği gösterir. Girişimcilik örgütsel ve bilgi isteyen bir süreçtir ve bu süreçte girişimci birtakım fırsatlar ve tehditlerle karşılaşacaktır (Karakaş, 2012, s. 49). Bu örgütsel ve bilgi isteyen süreçte örgütün planlı bir yapıya sahip olması dolayısıyla kişinin girişimcilik faaliyetini gerçekleştireceği örgüt açısından planlı davranış sergilemesi gerekir ki bu kişinin girişimcilik eğilimine sahip olduğunu gösterir. Örgütlerin yönedikleri faaliyetlerde oluşturdukları stratejik süreçler ve stiller bu planlı davranışları gereğidir (Bektaş ve Köseoğlu, 2007, s. 303). Girişimciler bu şekilde örgüt içerisinde eğilimlerini davranışa çevirerek girişimcilik faaliyetini ortaya çıkarırlar. Bundan dolayı girişimcilik eğilimi girişimcilik eyleminin ortaya çıkmasında büyük öneme sahiptir (Doğan, 2013, s. 51).

Kişilerin girişimcilik eğilimleri bir işe yönelmelerinde ne kadar istekli olduklarını ve ne kadar çaba sarf edebileceğini gösterir ki bu iş kurma kararının ilk aşamasıdır.

Girişimcilik tesadüfler sonucu değil kişilerin bilinçli davranışları sonucu ortaya çıkan tehditlere karşı fırsatların ortaya çıkmasıyla oluşan bir süreçtir (Özdemir, 2010, s. 120). Bu süreç içerisinde kişi girişimcilik eğilimi ile özerklik,

yenilik yapma, risk alma, proaktiflik ve rekabetçilik gibi özellikler ile birlikte girişimcilik davranışını meydana getirir (Erbatu, 2008, s. 15).

Kişilerin sahip oldukları becerilerini açığa çıkaran yaklaşım girişimcilik eğilimidir (Karakaş, 2012, s. 49). Girişimcilik eğilimi ile kişi ilgisini, isteğini ve eylemlerini kendi istihdamını sağlamaya yönlendirir ve bu istihdam örgütsel istihdama karşı kendi iş alanını kendi oluşturmasını sağlar (Souitaris Zerbinati ve Al-Laham, 2007, s. 570).

Girişimcilik eğilimine ilişkin yapılan çeşitli araştırmalara göre yeni bir girişim yaratma eğilimi çeşitli öğeleri içine alan durumsal itme ve çekme faktörleri sonucu oluşur. Bu öğeler aile çevresi, çocukluk, eğitim, yaş, mevcut yaşam tarzı, iş deneyimi gibi öğelerdir (Börü, 2006, s. 21). Kişilerin başka alternatiflerinin olmaması dolayısıyla onları girişimciliğe zorlayan faktörler kişiyi girişimciliğe iten faktörlerdir (Özdemir, 2010, s. 120). Kişilerin kariyer planlarında meydana gelen olumsuz gelişmeler, iş bulamamaları veya çalıştıkları işten memnun olmamaları onları girişimcilik eğilimine iter. İtme faktörleri dolayısıyla girişimcilik faaliyetine itilen girişimciler üç grupta sınıflandırılmaktadır. Bunlar; yanlış görevde bulunanlar, toplumca dışlananlar ve iş değiştirmelerdir. Yanlış görevde bulunan kişiler iş memnuniyetsizliklerinden dolayı, toplum tarafından dışlananlar kendini gösterme isteği ile çok sık iş değişikliği yapan kişiler ise bu değişikliklerden dolayı girişimcilik davranışında bulunabilirler.

Bireyleri girişimciliğe çeken faktörler ise bağımsızlık isteği, özerklik, onay alma ihtiyacı, kendini geliştirme ve gerçekleştirme isteği, finansal başarı, refah düzeyinin arttırılmak istenmesi, tanınma, rol modellerin izlenmesi, iş ve özel yaşamı dengeleme gibi faktörlerdir (Özdemir, 2010, s. 120). Bazı bireylerde ise eğitim etkisi ve araştırmacı kişilikten kaynaklanan keşif isteği gibi olumlu faktörler kişileri girişimciliğe çeken faktörlerdir (Börü, 2006, s. 21).

Parnell, Crandall ve Meniffee'e göre (1995, s. 42) girişimcilik eğiliminin her biri birbirini ile ilişkilendirilmiş üç faktörden oluşmaktadır. Bu üç faktör şunlardır:

- Kişinin girişimcilik eğitimi, bilgi seviyesi ve yeni riskler almaya ilişkin yetkinliği,

- Kişinin ekonomideki girişimcilik fırsatları ile ilgili inançları (maddi ödüller, istihdam vb.)
- Kişinin mevcut fırsatları fark ederek değerlendirebileceği konusunda kendine duyduğu özgüven (serbest meslek, risk vb.).

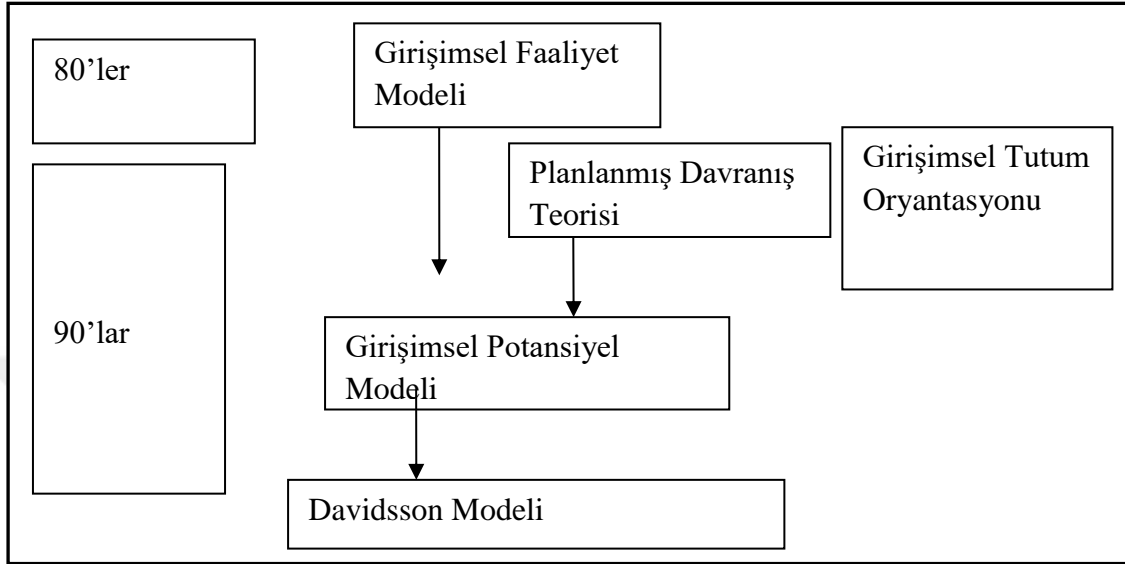
Girişimci olabilmenin önemli kilit noktalardan birisi eğilimdir (Dilsiz ve Köllük, 2008, s. 9). Eğilimin yanı sıra girişimci olabilmek için gerekli eğitiminde alınmış olması gerekir. Girişimcilerin kişilik özelliklerinden bazıları öğretilebilir niteliktedir. Dünya’da ve Türkiye’de yapılan araştırmalar incelendiğinde girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu ve girişimcilik eğitimi yoluyla kişilerin sahip olduğu girişimcilik potansiyelinin açığa çıktığı görülmektedir. Örneğin ilk süreci başlatabilme, sorumluluk, kararlılık, başarıma arzusu, hedefe ve fırsata odaklanma, iç kontrol odaklılık gibi kişilik özellikleri öğretilebilir niteliktedir (Bayram, 2014, s. 16). Bu açıdan girişimcilik eğilimi eğitim yoluyla artırılabilir.

3.3. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN OLUŞUMU

Girişimcilik eğiliminin oluşması üzerine seksenli ve doksanlı yıllarda bu alanda geliştirilen altı ana model bulunmaktadır. Bu modeller (Guerrero, Rialp ve Urbano, 2008, s. 36);

- Shapero’nun Girişimsel Faaliyet Modeli (1982),
- Ajzen’in Planlanmış Davranış Teorisi (1991) ,
- Robinson’un Girişimsel Tutum Oryantasyonu (1991),
- Krueger ve Carsrud’un Temel Eğilim Modeli (1993) ,
- Krueger ve Brazeal’in Girişimsel Potansiyel Modeli (1994) ve
- Davidsson’un Davidsson Modelidir (1995).

Şekil 1’de 1980’ler ve 1990’larda girişimcilik eğiliminin oluşmasına ilişkin geliştirilen modellere ait şekil yer almaktadır.

Şekil 1. Girişimcilik Eğilimi Modelleri

Kaynak: Guerrero vd., 2008, s. 37.

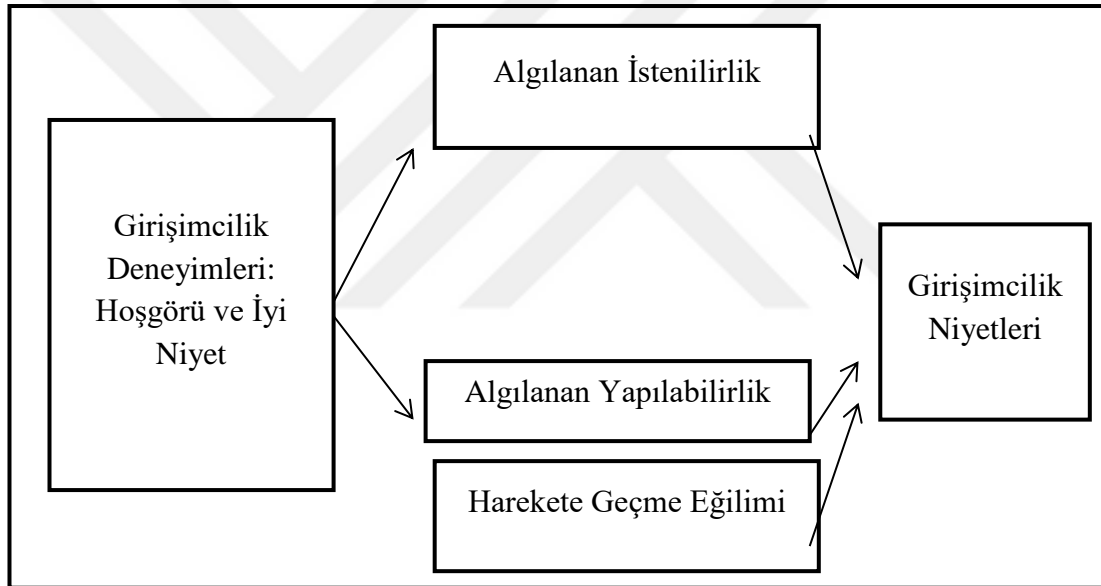
3.3.1. Girişimsel Faaliyet Modeli

Şekil 1’de de görüldüğü üzere girişimcilik eğilimine ilişkin ilk model Shapero’nun Girişimsel Faaliyet Modeli’dir (Guerrero vd. 2008, s. 37). Shapero (akt. Kuehn, 2008, s. 90), girişimci olaylara yol açan sosyal davranışları girişimci bireyler ve iş kuran bireyler açısından araştırmıştır. Bu modelde karşılaştıkları fırsatları değerlendirmekten hoşlanan ve bu fırsatları kaçırmamaya özen gösteren kişilerin davranışları incelenmektedir. Bu model sayesinde yönetim, yetenek, beceri, otonomi ve riske neden olan faktörler arasındaki etkileşim ile iş oluşturulabileceği belirlenmiştir (Guerrero vd., 2008, s. 37).

Psikolojide kişilerin sahip olduğu niyetin, planlı davranışları oluşturan bir etken olduğu ve girişimciliğin kişilerin planlı davranışları sonucu oluşan bir süreç olduğu belirtilmektedir (Krueger vd., 2000, s. 415). Girişimcilik eğiliminin belirlenmesindeki faktörler ve belirlenme süreci zamanla değişikliklere uğramıştır. İlk zamanlarda kişilik özellikleri ile girişimcilik faaliyetleri arasındaki ilişki

incelenmiş, daha sonraları demografik özelliklerin girişimcilik eğilimine etkisine bakılmıştır. Araştırmacıların bazıları ise bu faktörlerin girişimcilik eğiliminin belirlenmesinde yeterli olmadığını belirtmektedirler (Linan, Rodríguez-Cohard ve Rueda-Cantuche, 2011, s. 200). Bundan dolayı girişimcilik eğilimine ilişkin teorik çalışmalar birçok yazar tarafından eleştirilmektedir (Ekici, 2016, s. 30). Kişilerin girişimsel davranış sergilemelerini sağlayan öncelikli unsur girişimcilik eğilimidir (Krueger vd., 2000, s. 415). Kişilerin neden, niçin ve nasıl girişimsel bir davranışta bulunduğu en iyi girişimcilik eğilimi ile açıklanabilir (Linan vd., 2011, s. 198).

Shapero'nun Şekil 2'de görülmekte olan modelinde kişilerin sahip oldukları girişimcilik deneyimleri algılanan isteklilik ve algılanan yapılabirliği etkilemekte ve bunların sonucunda girişimcilerin girişimcilik niyetleri ortaya çıkmaktadır.

Şekil 2. Shapero'nun Girişimsel Faaliyet Modeli

Kaynak: Mhango, 2006: 24.

Şekil 2'de yer alan model Walstad ve Kourilsky (1998) tarafından çok değişkenli istatistiklerle kullanılmıştır. Ayrıca ABD' de etnik girişimcilik tutumlarının ve girişimcilik bilgisinin analiz edilmesinde Afrikalı ve Amerikalı gençlerin girişimcilik eğitimi alma isteklerini belirleyen verilerin analizinde kullanılmıştır (Guerrero vd., 2008, s. 38).

Girişimsel faaliyet modeli, kişilerin girişimcilik davranışını anlamak için geliştirilen, girişimciliğe giden süreçteki seçimlerinde sosyal ve kültürel çevrenin

etkileri üzerinde durmaktadır. Shapero ve Sokol'un (1982) oluşturduğu model iki faktörden oluşmaktadır. Birincisi algılanan isteklilik (çekicilik) olarak adlandırılır ve kişilerin işe başlama olasılığı konusundaki isteklilik derecesini gösterir. İkincisi ise algılanan uygunluk (elverişlilik) olarak adlandırılır ve kişinin bir işte kendisini o işe elverişli hissetme derecesini gösterir (Jakopec, Krezar ve Susanj, 2013, s. 290). Yeni iş kurma bu modelin odağını oluşturur. Girişimcilik sürecinde kişilerde öncelikle girişim isteği ortaya çıkmakta daha sonra kişi bunun yapılabiliğini değerlendirmekte ondan sonra girişimde bulunmakta veya bulunmamaktadır (Timuroğlu ve Çakır, 2014, s. 122). Çalışmaların bazılarında ise sürecin üç aşamada gerçekleştiği belirtilmektedir. Birinci aşama algılanan istek, ikincisi harekete geçme, üçüncü aşama ise algılanan uygunluktur. Uygulamalı olarak test edilmiş olan bu yaklaşımda harekete geçme eğilimi, ayrı bir faktör olarak ele alınmaktadır (Guerrero vd., 2008, s. 42; Krueger vd., 2000, s. 417). Bu modelde bulunan; algılanan isteklilik boyutu ile Ajzen'in Planlanmış Davranış Teorisi'ndeki davranışa yönelik tutum (kişisel tutum), algılanan uygunluk boyutu ile Ajzen'in Planlanmış Davranış Teorisindeki Algılanan davranışsal kontrol boyutu aynı değerleri ifade etmektedir. Bundan dolayı iki modelde isteklilik ve yeteneklilik üzerinde durmaktadır (Van Gelderen, Brand, Van Praag, Bodewes, Poutsma ve Van Gils, 2008, s. 541).

3.3.2. Planlanmış Davranış Teorisi

Planlanmış Davranış Teorisi (PDT) modeli 1950'li yıllardan itibaren tutum ile davranış arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik çalışmalar sonucunda ortaya çıkmış bir teoridir. Bu çalışmaların birçoğunda tutum ile davranış arasında ilişkiye ya hiç rastlanılmamış ya da istenilen düzeyde bulunamamıştır (Ekici, 2016, s. 32). 1970'li yıllarda ise tutum ile davranış arasında ilişki olup olmadığına ilişkin şüpheler hala devam etmesine rağmen araştırmacılar bu konuyla daha çok ilgilenmeye başlamışlardır. Yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlarda kullanılan ölçeğin etkisi büyük olmuştur. Kullanılan ölçeğin uygun olduğu çalışmalarda aradaki ilişki anlamlı bulunurken, kullanılan ölçeğin uygun olmadığı çalışmalarda aradaki ilişki anlamsız bulunmuştur. Bunun sonucunda tutum faktörünün davranışların belirlenmesinde değerlendirilmesi gereken bir faktör olduğu belirlenmiştir (Albert, Aschenbrenner ve Schmalhofer, 1989, s. 62-63).

Araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşılmasından dolayı ilişkinin kesinlik kazanmaması sebebiyle bir taraftan tutum ile davranış arasındaki ilişkiye dair çalışmalara devam edilirken ilişkinin olumsuz bulunması ihtimaline karşılık özellikle Fishbein ve Ajzen tarafından 1975'te üçüncü bir değişken, yani aracı bir değişken olup olmadığına ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Bagozzi, Baumgartner ve Yi (1989), tarafından yapılan çalışmada vardıkları sonuca göre tutum ile davranış arasında niyet çok önemli bir role sahiptir. Ajzen ve Fishbein tarafından niyet, kişilerin psikolojik durumunun bedensel tepkisi olması dolayısıyla kişinin iradesinin özel bir biçimi olarak tanımlanmıştır (Bagozzi vd., 1989, s. 36). Dolayısıyla niyet kişilerin tutumlarını davranışa yönlendiren aracı bir faktör olarak tespit edilmiştir. Bunun sonucunda Gerekçeli eylem teorisi ve bunun geniş hali olan Planlanmış davranış teorisi olmak üzere iki önemli teori ortaya çıkmıştır (Ajzen, 1985, s. 14).

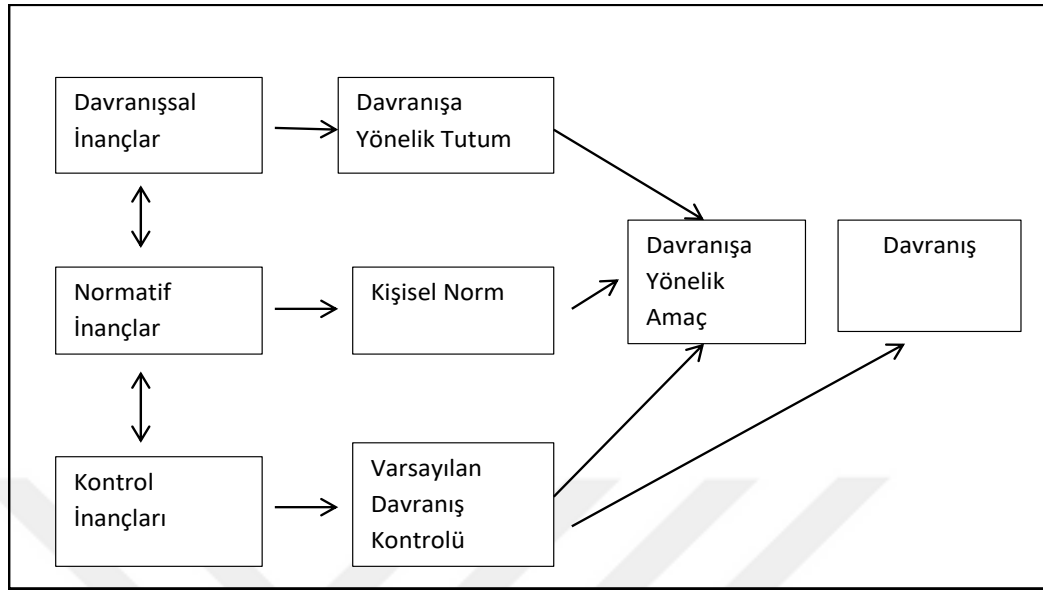
Girişimcilik eğiliminin belirlenmesinde yararlanılan ve en çok bilinen inanç ve davranış yaklaşımlarından birisi Ajzen'in Planlanmış Davranış Teorisi Modelidir (Lefel ve Darling, 2009, s. 81). Çünkü bu modele göre bireylerin davranışları ve kararları büyük oranda tanımlanmış ve planlıdır. Bu modele göre kişilerin davranışlarını niyetleri belirler ve insanların motivasyon ölçüsü belirli bazı davranışlara bağlıdır. Tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol insanların niyetlerini oluşturan üç unsurdur (Armitage ve Talibudeen, 2010, s. 156). Niyet Planlanmış Davranış Teorisinin merkezinde yer alan tutumsal inanç ve gerçek davranış arasındaki uyumlaştırıcıdır (Top, 2011, s. 272). Bireylerin olumlu ve olumsuz davranışları sonucunda bekledikleri cezaları veya ödülleri tutumlar ve davranışlar belirler. Kişilerin sosyal baskı altındaki kendini ifade şekilleri ve davranışları öznel normlar tarafından belirlenir (Armitage vd. 2010, s. 156). Ajzen'in Planlanmış Davranışlar Teorisi'nin temelini Gerekçeli Eylem Teorisi oluşturmaktadır.

Gerekçeli (Nedenli) Eylem Teorisi, tutum ile davranış arasındaki ilişki karmaşasını çözmek ve aradaki ilişkinin anlaşılabilmesi için geliştirilmiştir. Ajzen ve Fishbein tarafından (1975-1980) ortaya atılan sosyal psikoloji kökenli bu teori, davranış anlamak ve onu açıklayabilmek için geliştirilmiştir ve araştırmacılar tarafından benimsenen ilk teoridir (Ekici, 2016, s. 32).

Stroebe'ye göre 1970'li yılların ilk yıllarında tutum ve davranış arasındaki uyumsuzluk nedeniyle sosyal psikoloji alanı zor yıllar geçirmiştir. Fishbein ve Ajzen ortaya koydukları tutum ve davranış arasındaki ilişkide heterojen bulgular ile bu sorunun çözülmesinde önemli rol oynamışlardır. Gerekçeli (Nedenli) Eylem Teorisi adını verdikleri teori ile davranışların kişilerin tutumlarına bağlı olduğunu belirtmişlerdir. Modeli bir süreç olarak tanımlayan Ajzen ve Fishbein kişilerin tutumlarını doğrudan belirleyen belirgin inançların olduğunu fakat bunların sayısının kişiye göre değişiklik gösterdiği için bunları ölçmenin imkansız olduğunu belirtmişlerdir (Albert vd., 1989, s. 61). Her ne kadar inançları ölçmek imkansız olsa da tahmin edilmesinde gerekçeli eylem teorisinin büyük katkısı vardır (Ekici, 2016, s. 33).

Gerekçeli Eylem Teorisi'nde niyetin tutum ve sosyal normatif düşüncelerden etkilendiği ve davranışa yönelik tutum ve sosyal normun davranışsal niyetin belirleyicileri olduğu belirtilmektedir. Davranışlar bu faktörlerin etki derecesine göre değişiklik gösterir (SLIDESHARE web sayfası, 2017). Kişiler bir davranışı yapma eğilimde iseler iradeli kontrol ile kolayca yapabilirler. Örneğin kişi ister televizyon izler, isterse tiyatroya gider bunu gerçekleştirmek kişinin gerçekleştirme eğilimine bağlıdır. İşte kişilerin böyle iradeli davranışlarını ve bu davranışların psikolojik etkenlerini anlamamızı sağlamak için gerekçeli eylem teorisi oluşturulmuştur. Gerekçeli eylem teorisi kişilerin akla uygun davrandığını varsayar. Kişiler genellikle olağanüstü beklenmedik durumlar dışında niyetlerine uygun davranış sergilerler (Ajzen, 1985, böl. 2, s. 14). Planlanmış davranış teorisi gerekçeli eylem teorisine davranışsal kontrol değişkeninin eklenerek genişletilmesi sonucu oluşmuş bir teoridir (Armitage ve Conner, 2001, s. 489).

Şekil 3'te Ajzen'in Planlanmış Davranış Teorisi'ne ilişkin şekil yer almaktadır.

Şekil 3. Ajzen'in Planlanmış Davranış Modeli

Kaynak: Gird ve Bagraim, 2008, s. 713.

Şekil 3'te görülmekte olan Planlanmış Davranış Teorisi'nde davranışa yönelik tutum, kişilerin olumlu veya olumsuz olarak girişimciliğe ne kadar değer verdiğini belirlemek için kullanılır. Davranışa Yönelik Tutum bireylerin duyuşsal özelliklerinin yanında sonuçları öngörmelerini de sağlar. Mesela girişimciliğin çekici bir özelliğe sahip olmasının yanında birçok avantajda sağlıyor olması gibi. Kişisel norm ise bireyin girişimciliğe başlama veya girişimciliğe niyet etme konularında etkili olan sosyal baskıdır. Kişilerin girişimciliği zor veya kolay olarak algılamaları derecesi ise Varsayılan Davranış Kontrolü olarak adlandırılmaktadır (Linan ve Chen, 2009, s. 596).

Planlanmış davranış teorisi Ajzen (1991) tarafından oluşturulan tutum ve davranış arasındaki ilişkinin niyet vasıtasıyla oluşan kişinin eylemi olarak tanımlanmış ve davranışları tahmin etmek ve açıklamak için oluşturulmuştur (Hattab, 2014, s. 4). Planlanmış davranış teorisi son yıllarda psikolojiden çevre eğitimine, sağlıktan tüketici davranışına kadar pek çok alandaki çalışmalarda kişilerin davranışlarını etkileyen faktörleri bulmak amacıyla kullanılmaktadır (Kalkan, 2011,

s. 193). Bu teori kişilerin davranışlarının ortaya çıkma olasılığını belirlemek amacıyla kişinin niyetine bağlı olarak davranışa yönelik tavrını ölçmektedir (Erten, 2002, s. 217).

Planlanmış davranış teorisinde niyet, tutum, kontrol ve normlar davranışı etkilerken aracı faktör olarak yer alır. Bu modelde Ajzen tarafından kişinin davranışı gerçekleştirmek için hazır olma durumu niyet olarak tanımlanmıştır (Kautonen, Gelderen ve Fink, 2015, s. 656). Kişilerin davranışlarını uygulamalarına yönelik çabalarını gösteren niyet, davranışı açıklayan temel unsurdur (Linan ve Chen, 2006, s. 4). Ajzene göre niyet davranışı etkileyen davranışa yönelik tutum, kişisel norm ve varsayılan davranışsal kontrol olmak üzere üç motivasyonel faktörden meydana gelmektedir (Ekici, 2016, s. 37).

3.3.3. Girişimsel Tutum Oryantasyonu

Girişimcilik eğiliminin ortaya çıkma sürecinde oluşturulan üçüncü model girişimsel tutum oryantasyonu modelidir. Bu model başarı, kendine saygı, kişisel kontrol ve yenilik olmak üzere dört önemli tutum özelliğini içinde barındıran bir modeldir. Girişimciliğe sahip kişilerin davranış özelliklerini araştırmaya yönelik olan Girişimsel Tutum Oryantasyonu Robinson tarafından davranış gelişimini açıklamaya yönelik teorik bir yaklaşım olarak tasarlanmıştır (Van Wyk ve Boshoff, 2004, s. 5).

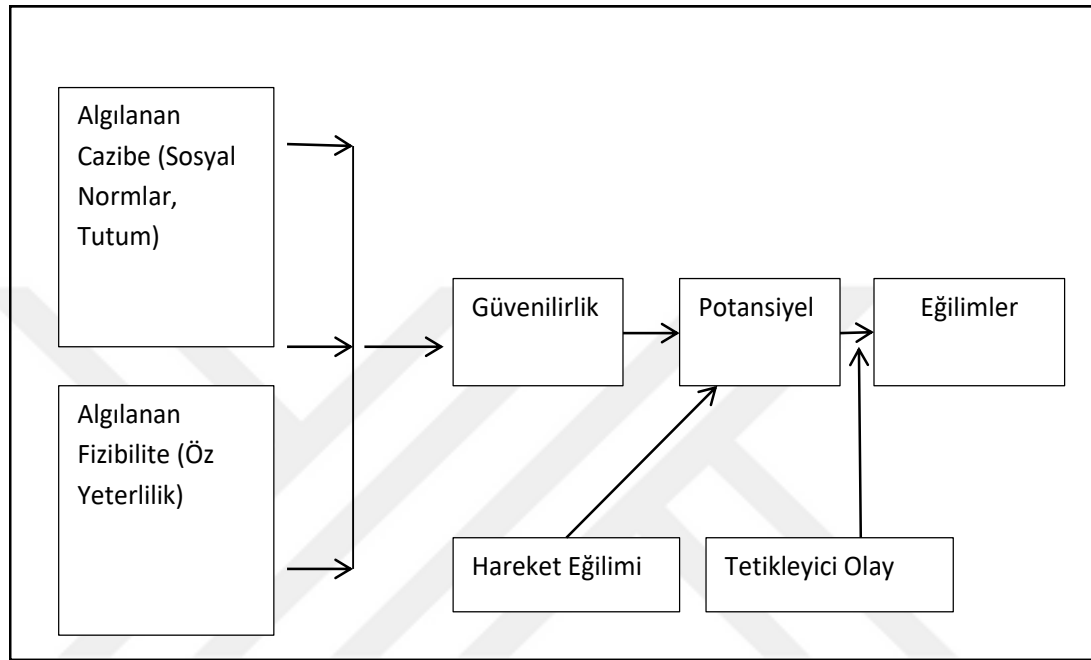
İlk psikologlar, girişimcileri nüfusun geri kalanından ayırmak için kişisel alışkanlıklara ve özelliklere bakıyorlardı. Low ve McMillan (1988) gibi araştırmacıların karşı çıkmalarına rağmen, Lumpkin ve Dess (1996) girişimsel oryantasyon ve örgütsel performans arasındaki bağı incelemişlerdir (Lee Ross, 2015, s. 1096). Bu yolla bu modelde girişimcilik eğilimi açıklanmaya çalışılmıştır.

3.3.4. Temel Eğitim Modeli

Girişimcilik eğiliminin oluşumuna ilişkin dördüncü model temel eğitim modelidir. Bu model Krueger ve Carsrud tarafından geliştirilmiştir. Temel eğitim modeline göre davranış değişiklikleri açıklanabilir özelliğe sahiptir. İnanç ve

tutumların yanı sıra olası dış tetikleyicilerin davranışları etkilediği bu modelde açıklanmaya çalışılmıştır. Krueger ve Carsrud'a göre davranışları tetikleyen tutumlardan daha belirleyici faktör olan niyetlerdir (Leffel ve Darling, 2009, s. 80).

Şekil 4'te Krueger ve Brazeal tarafından geliştirilen Girişimsel Potansiyel Modeli yer almaktadır.

Şekil 4. Krueger ve Brazeal'in Girişimsel Potansiyel Modeli

Kaynak: Krueger ve Brazeal, 1994, s. 95.

3.3.5. Girişimsel Potansiyel Modeli

Coduras, Urbano, Rojas ve Martines'e göre (2008), Krueger ve Brazeal'in geliştirdiği Şekil 4'te görülmekte olan bu model, kavramsallaştırılmış yapılar, girişim için gerekli arzu, cazibe ve fizibiliteyi bütünleştirerek açıklamaktadır (Karakaş, 2012, s. 54). Krueger ve Brazeal'in modelinde algılanan cazibeyi oluşturan sosyal normlar ve tutum, öz yeterlilik ile birleşerek güvenilirliği belirlemekte, hareket eğiliminin etkisiyle potansiyel ortaya çıkmakta bunun yanında tetikleyici olaylarla birlikte eğilimin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

3.3.6. Davidsson Modeli

Davidsson'un ortaya koyduğu bir ekonomik-psikolojik model olarak bireyin iş hayatındaki gelişimini ve niyetlerini etkiler niteliktedir. Davidsson bu modelde girişimcilik niyetlerini anlamlandırmak için daha açık ve anlaşılır bir model ortaya koymak amacıyla daha önce yayınlanmış değişik modellerin ilgili bölümlerini birleştirmiştir (Karakaş, 2012, s. 54). Davidsson kişinin bilinçaltındaki düşüncelerinin tutumunu etkilediğini belirtmektedir. Ayrıca Davidsson'a göre kişinin girişim faaliyetinde yapacağı davranışı beğenip beğenmemesi onun girişimcilik niyetini etkilemektedir. Bunun dışında rekabetçilik unsurunun da girişimcilik niyetini etkilediğini belirtmektedir (Ulucan, 2015, s.37).

3.4. AMPİRİK LİTERATÜR

Çalışmanın bu kısmında girişimcilik eğiliminin belirlenmesine yönelik uluslararası ve ulusal çalışmalara yer verilmiştir.

3.4.1. Uluslararası Çalışmalar

Cromie ve O'Donoghue (1992) (akt. Doğaner ve Altunoğlu, 2010, s. 106), yaptıkları çalışmada yöneticiler ile birinci sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimi açısından farklılıklarını belirlemeye çalışmışlardır. 194 yönetici ve 661 birinci sınıf öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada yöneticilerin girişimcilik eğilimleri daha yüksek bulunmuştur. Yöneticilerin kendine güven, başarıma hırsı, otorite, yaratıcılık, kendini kontrol ve risk alma açısından öğrencilere göre daha fazla bu özelliklere sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Koh (1996), yapmış olduğu çalışmada yüksek lisans eğitimi almakta olan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerini belirlemeye çalışmıştır. Çalışmasını 100 yüksek lisans öğrencisi üzerinde yapmıştır. Bu öğrencilerin başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe tolerans, kendine güven, kontrol odağı ve yenilikçilik özelliklerini belirlemeye çalışmıştır. Yapmış olduğu çalışmanın sonucunda öğrencilerin risk alma eğilimi, yenilikçilik ve belirsizliğe tolerans özelliklerinin

girişimcilik eğilimini arttırdığı, yani bu özelliklere sahip olan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Crant (1996), birinci sınıf yüksek lisans öğrencileri ile yeni mezun öğrenciler arasında yaptığı çalışmada girişimcilik eğiliminin bu iki grup arasında cinsiyet, eğitim ve işle ilgili bir ailede yetişmiş olma açısından farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Erkeklerin girişimcilik eğilimi kadınlara göre; yeni mezun olanların girişimcilik eğilimi birinci sınıf öğrencilerine göre ve en az ailede bir çalışanın olduğu ailede yetişenlerin diğerlerine göre girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kourilsky ve Walstad, (1998) 1000 Amerikalı genç üzerinde yapmış olduğu çalışmada kadınların erkeklere göre daha az girişimcilik eğilimine sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

İrmiş (2003), çalışmasını girişimcilik ile ilgili eğitim alan öğrenciler üzerinde gerçekleştirmiştir. Kırgızistan Bişkek'te yaptığı çalışmada öğrencilerin mesleki tercihlerini belirlemeye çalışmıştır. Bu çalışmada, öğrencilerin kendi işlerini kurmayı ne kadar istediklerini ve hangi meslekleri istediklerini yani girişimcilik eğilimlerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunluğunun girişimciliğin önemini anladığı ve bundan dolayı kendi işlerini kurma konusunda istekli olduklarını tespit etmiştir.

Wang ve Wong (2004), Singapur'da, Singapur'un en büyük devlet üniversitesi olan Singapur Milli Üniversitesi'nde, öğrencilerin girişimcilik ilgilerini ölçmek amacıyla çalışma yapmışlardır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin girişimcilik ilgilerinin yüksek olmasına rağmen, risk algılarının ve işletmecilik bilgilerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyetin, ailenin, işletmecilik deneyiminin ve eğitim düzeyinin girişimcilik eğilimini etkilediği; ailenin ekonomik statüsünün, etnik köken ve vatandaşlık algısının ise girişimcilik eğilimini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Franco, Maria, Haase ve Lautenschlager (2010), yapmış oldukları çalışmada Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bireylerin girişimcilik eğilimlerinde bölgesel farklılıkların olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmada tespit edilen noktalardan bir diğeri ise; deneklerin ailelerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde doğrudan etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Fakat bireylerin yaşam biçimlerinin, sosyo-

ekonomik durumlarının, geleneklerinin ve inanışlarının girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinin ülkelere göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

3.4.2. Ulusal Çalışmalar

Cansız (2007), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Çalışma” adlı araştırmasında, Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin potansiyel olarak birer girişimci olabileceklerini; fakat yönlendirme eksikliği nedeniyle bunun dışı çıkmadığı, kız öğrencilerin sezgisel anlamda, erkek öğrencilerin ise maddi kazanç odaklı olarak girişimcilik eğiliminde oldukları, erkek öğrencilerin yenilikçilik ve yaratıcılık özelliklerinin kız öğrencilerden yüksek olduğu ve yükseköğretim öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Karakaş (2012), Çanakkale Üniversitesi işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölüme göre girişimcilik eğilimleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada, bireylerin girişimci olma eğilimini artıran kişilik özelliklerinin üzerinde durmuştur. Buna göre, İşletme bölümünde öğrenim gören öğrencilerin içsel kontrol hissi, başarıya ihtiyacı, kendine güven, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans ve yenilikçi olma özelliklerinin mühendislik bölümü öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bunu İşletme bölümünde öğrenim görmekte olan öğrencilerin eğitim öğretim süresi olan 4 yıl boyunca işletme, girişimcilik, pazarlama gibi derslerden kaynaklandığını ve işletme eğitiminin, mühendislik eğitime göre girişimcilik eğilimini daha yüksek oranda etkilediğini belirtmiştir.

Erdurur (2012), Turizm lisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğiliminin belirlenmesi amacıyla yapmış olduğu çalışmada, girişimciliğe etki eden ve literatürde birçok araştırmacı tarafından üzerinde durulan girişimcilik eğilimini etkileyen kişilik özelliğine ilişkin ortalamaların yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu kişilik özelliklerinin, girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapmış olduğu analizler sonucunda kendine güven kişilik özelliği dışındaki 5 kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Katılımcıların kendine güven ortalamaları yüksek olmasına rağmen bu kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini etkilemediği tespit edilmiştir.

Doğan (2013), yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye çalışmıştır. Çalışmasında girişimcilik eğilimine etki eden 7 faktörden bahsetmektedir. Bu faktörlerin risk alma ve yaratıcılık, dışa açıklık, eleştiriye açıklık, güvenilirlik, sorumluluk sahipliği, muhafazakar ve uysallık, duygusallık ve hayalcilik, gergin ve kestirmecilik faktörleri olduğu, ayrıca, azimli ve rekabetçi olma, yeni iş kurma güçlüğü, yenilik yaratma, riskten kaçınma, kendi işini kurma ve çalışma, aile desteği, humanizm faktörlerinin girişimcilik eğilimini etkilediği; fakat cinsiyet, fakülte eğitim süresi, girişimcilik dersi alınması ve ailede kendi işini kuran 1. derecede yakın olması durumlarının girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Ulucan (2015), lise 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemek için yapmış olduğu çalışmada, bu öğrencilerin girişimcilik eğilimine etki eden faktörlerin, yeni iş kurma güçlüğü, azimli ve rekabetçi olma, yenilik yaratma, riskten kaçınma, aile desteği, kendi işini kurma fırsatı ve çalışma, hümanizm, iç ve dış kontrol odaklılığı ve başarı ihtiyacının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca cinsiyetin, anne eğitim durumu, çalışma alanı ve çalışma pozisyonu ve baba eğitim durumunun girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kazaferoğlu (2017), “Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Eğilimi İlişkisi Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” adlı çalışmasında, girişimcilik dersi alan öğrenciler arasından seçilen katılımcıların girişimcilik eğilimleri, kişilik özellikleri ve demografik özelliklerinin belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, dışa dönüklük kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında orta derecede pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Deneyime açıklık kişilik özelliği yüksek olan öğrenciler, diğer kişilik özelliklerine sahip olan öğrencilere göre daha yüksek girişimcilik eğitime sahiptir. Cinsiyet ve okudukları fakültenin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Girişimci olmak istemeyen öğrencilerin risk almaktan çekindiği tespit edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Çalışmanın bu bölümünde, yapılan araştırmanın amacı, önemi, kapsamı, yöntemi, araştırmanın hipotezleri, araştırmanın modeli, araştırmaya ilişkin analiz sonuçları ve araştırma sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı, 2016/2017 Eğitim öğretim yılında Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans eğitimi almakta olan öğrencilerin, kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve bu kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisinin belirlenmesidir.

Girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesine ve bu eğilimleri etkileyen unsurlara ilişkin literatürde birçok çalışma bulunmaktadır. Girişimciliğin ekonominin gelişmesine ve istihdamın artmasına olanak sağlaması nedeniyle; girişimcilik, son dönemlerde üzerinde çok fazla durulan ve hükümetlerin giderek desteğini arttırdığı bir konudur. Bunun yanı sıra yükseköğretim kurumları da müfredatlarında girişimcilik derslerine yer vermektedirler. Yüksek Lisans eğitimi almakta olan öğrencilerin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi, kişileri girişimciliğe sevk edecek çalışmalar yapılırken bu çalışmalarda kişilik özellikleri üzerinde durulması ve bu yönde çalışmalar yapılması açısından öneme sahiptir.

4.2. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI VE KISITLARI

Araştırmanın bazı varsayımları ve kısıtları bulunmaktadır.

Varsayımlar:

- Araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil ettiği,
- Araştırmaya katılan öğrencilerin anket sorularını cevaplayabilecek düzeyde bir bilgi ve deneyime sahip oldukları,
- Anketteki soruların öğrenciler tarafından doğru anlaşıldığı ve öğrencilerin soruları içtenlikle dürüst bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.

Kısıtlar:

- Uşak Üniversitesi ve Dumlupınar Üniversitesi'nde 2016-2017 öğretim yılında sosyal bilimler alanında yüksek lisans eğitimi almakta olan öğrenciler,
- Araştırmada kullanılan anket ve anketteki sorular,
- Katılımcıların anketteki sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlı tutulmuştur.

4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada verilerin elde edilmesi amacıyla birincil veri toplama aracı olan anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin (cinsiyet, yaş, deneyim, eğitim gibi) demografik bilgilerine ve girişimcilik durumunda sermayeyi nereden sağlayacakları ile çalışmak istedikleri alana ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu bölümdeki bilgilerin elde edilmesine yönelik açık uçlu ve kapalı uçlu 16 soru bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümü ise kişilik özellikleri ve girişimcilik eğiliminin belirlenmesine yönelik 50 ifadeden oluşmaktadır. İkinci bölümdeki ilk 36 ifade kişilik özelliklerinin alt boyutlarına ilişkindir. Bu 36 ifade içerisinde risk alma boyutuna yönelik 7 (1-7) ifade, yenilikçilik boyutuna yönelik 3 (8-10) ifade, başarıya ihtiyacı duyma boyutuna yönelik 9 (11-19) ifade, kontrol odağı boyutuna yönelik 4 (20-23) ifade, kendine güven boyutuna yönelik 4 (24-27) ifade, belirsizliğe tolerans boyutuna yönelik 9 (28-36) ifade yer almaktadır. Anketin son 14 (37-50) ifadesi girişimcilik eğilimini

belirlemeye yöneliktir. Çalışmada kullanılan anket Kutbettin Erdurur'un "Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği" adlı çalışmasında kullanmış olduğu anketin demografik özelliklerine ilişkin sorularında değişiklik yapılarak belirlenmiştir. Anketin ikinci bölümünde kullanılan ölçek 5'li likert ölçeğidir. Katılımcıların ifadelerine katılım derecelerini belirlemek amacıyla: 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermeleri istenmiştir.

Verilerin analizinde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Birbirinden bağımsız iki örneklemin belirli bir değişkene ilişkin ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla t-testi, ikiden fazla bağımsız örneklem ile belirli bir değişken arasındaki ilişkiyi belirleme amacıyla Tek yönlü (One way) Anova testi uygulanmıştır. Anova testi sonucunda elde edilen farklılıkların nedenini belirlemek için tamamlayıcı post-hoc analizi kullanılmıştır. Araştırmadaki sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için pearson korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

Evrenin tümüne ulaşılama durumu nedeniyle örneklem; kasti örnekleme yöntemiyle belirlenen Uşak Üniversitesi ve Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans eğitimi için üniversitede öğrenimine devam etmekte olan 223 öğrenciden oluşmaktadır. Devamsızlık dolayısıyla eğitime devam etmeyen öğrenciler örneklem dışında kalmıştır.

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

4.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Literatür taramasından elde edilen bulgular ve anket sonuçlarına bağlı olarak araştırmada sınanacak olan hipotezler şunlardır:

H₁: Lisansüstü öğrencilerinin **kişilik özelliklerinin** girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır.

H_{1a}: Lisansüstü öğrencilerinin **risk alma** kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır.

H_{1b}: Lisansüstü öğrencilerinin **yenilikçilik** kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır.

H_{1c}: Lisansüstü öğrencilerinin **başarma ihtiyacı** kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır.

H_{1d}: Lisansüstü öğrencilerinin **kontrol odağı** kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır.

H_{1e}: Lisansüstü öğrencilerinin **kendine güven** kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır.

H_{1f}: Lisansüstü öğrencilerinin **belirsizliğe tolerans** kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır.

H₂: Lisansüstü öğrencilerinin **demografik özelliklerinin** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2a}: Lisansüstü öğrencilerinin **cinsiyetlerinin** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2b}: Lisansüstü öğrencilerinin **medeni durumlarının** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2c}: Lisansüstü öğrencilerinin **lisans eğitim alanlarının** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2d}: Lisansüstü öğrencilerinin **yaşlarının** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2e}: Lisansüstü öğrencilerinin *yaş sıralarının* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2f}: Lisansüstü öğrencilerinin *kendi haricinde kardeş sayısının* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2g}: Lisansüstü öğrencilerinin *anne mesleklerinin* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2h}: Lisansüstü öğrencilerinin *baba mesleklerinin* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2i}: Lisansüstü öğrencilerinin *yaşadıkları yerin* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2j}: Lisansüstü öğrencilerinin *daha önce girişimci faaliyette bulunmalarının* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2k}: Lisansüstü öğrencilerinin *öğrenim gördükleri ana bilim dalının* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2l}: Lisansüstü öğrencilerinin *deneyimlerinin* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

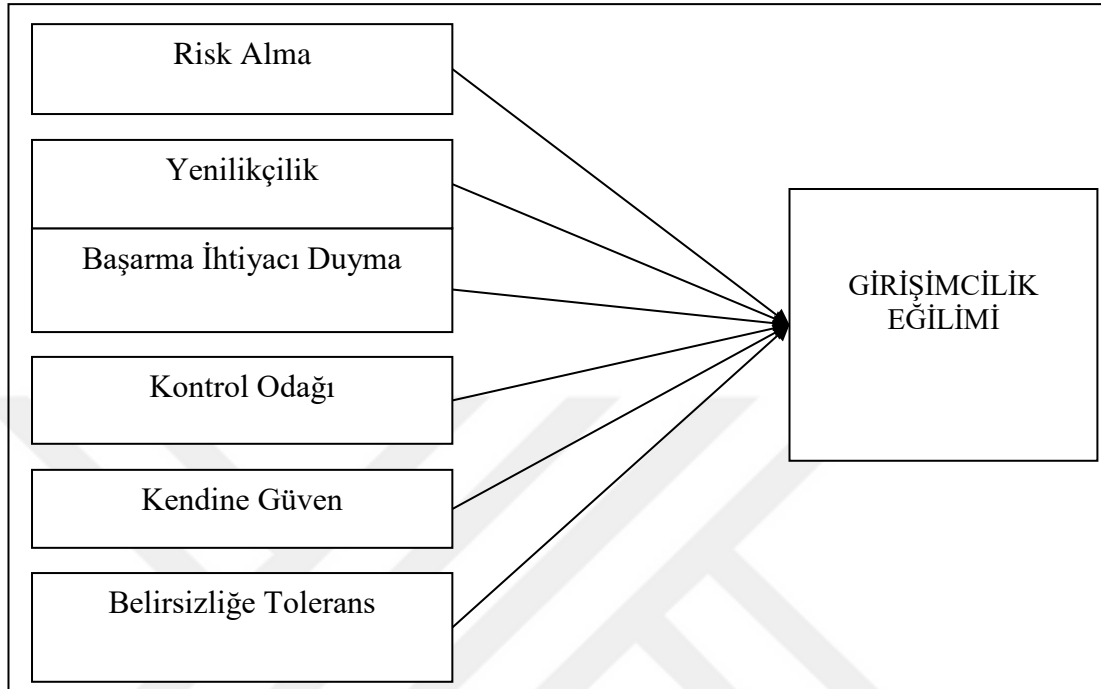
H_{2m}: Lisansüstü öğrencilerinin *girişimcilik durumunda kullanılacak fon kaynağının* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2n}: Lisansüstü öğrencilerinin *girişimcilik durumunda çalışmak istedikleri sektörün* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2o}: Lisansüstü öğrencilerinin *iş durumlarının* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

H_{2p}: Lisansüstü öğrencilerinin *iş kurma isteklerinin* girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır.

Şekil 5'te araştırmanın bağımsız değişkenleri ile bağımlı değişkenleri arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik oluşturulan model yer almaktadır.

Şekil 5. Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Eğilimi Modeli

Araştırmanın amacı kişilik özelliklerinin alt boyutları olan risk alma, yenilikçilik, başarıma ihtiyacı duyma, kontrol odağı, kendine güven ve belirsizliğe tolerans ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken arasındaki ilişkiye ait model Şekil 5'te yer almaktadır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler ile oluşturulan sonuç modeli analizler sonrasında verilmiştir.

4.5. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

4.5.1. Verilere ilişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Araştırma modeli altı bağımsız değişken ve bir bağımlı değişken olmak üzere yedi boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin ölçülmek istenilen şeyi ölçme derecesi geçerlilik;

ölçülmek istenilen şeyi tutarlı ve istikrarlı bir biçimde ölçme derecesi ise güvenilirlik olarak adlandırılmaktadır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2010, s. 121-122). Kişilik özellikleri bağımsız değişkenlerine ilişkin altı boyuttan oluşan ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.926$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Tablo 2’de ise her bir boyutun Cronbach’s Alpha değerleri yer almaktadır.

Tablo 2. Kişilik Özellikleri (Bağımsız Değişkenleri) Ölçeği Güvenilirlik Analizi Tablosu

Boyutlar	Soru Sayısı	Cronbach's Alpha
Risk Alma	7	0,832
Yenilikçilik	3	0,733
Başarma İhtiyacı	9	0,863
Kontrol Odağı	4	0,612
Kendine Güven	4	0,722
Belirsizliğe Tolerans	9	0,795

Tablo 2. incelendiğinde Cronbach’s Alpha değerlerinin güvenilirliği karşıladığı görülmektedir. Tablo 3’te ise bağımlı değişken olan girişimcilik eğilimi ölçeğine ilişkin Cronbach’s Alpha değerleri yer almaktadır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.950$ olarak çok yüksek bulunmuştur.

Tablo 3. Girişimcilik Eğilimi (Bağımlı Değişkeni) Ölçeği Güvenilirlik Analizi Tablosu

Boyut	Soru Sayısı	Cronbach's Alpha
Girişimcilik Eğilimi	14	0,950

Tablo 3. incelendiğinde Cronbach’s Alpha değerinin güvenilirliği karşıladığı görülmektedir.

4.5.2. Verilere İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Veriler analiz edilmeden önce parametrik test yöntemlerinin uygulanabilirliğini belirlemek için normallik sınaması yapılmıştır. Huck’a (2012) göre verilerin normal dağıldıklarının kabul edilebilmesi için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin -1 ile +1 arasında olması gerekir. Tabachnick ve

Fidell (2013) ise çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olması durumunda verilerin normal dağılım sergilediğini kabul etmektedirler. Ölçeği oluşturan değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri: risk alma (skewness= -.192; kurtosis= -.445); yenilikçilik (skewness= -.055; kurtosis= -.553); başarıma ihtiyacı duyma (skewness= .256; kurtosis=-.258); kontrol odağı (skewness= .179; kurtosis=-.223); kendine güven (skewness= .212; kurtosis=-.299); belirsizliğe tolerans (skewness= -.103; kurtosis=-.798); girişimcilik eğilimi (skewness= -.639; kurtosis=-.500) bulunmuştur. Değerler -1 ile +1 aralığında olduğu için verilerin normal dağılım şartını sağladığı kabul edilmektedir.

4.5.3. Verilere İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 4'te araştırmaya katılan öğrencilerden elde edilen demografik verilerin frekans analizi ile test edilmesi sonucunda ulaşılan bulgular yer almaktadır. Ulaşılan bulgulara göre yapılan açıklamalar ve yorumlar Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4. Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Tablosu

Değişken	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde	Değişken	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde	
Cinsiyet	Kadın	107	48,0	Baba Meslek	Çalışmıyor	61	27,4	
	Erkek	116	52,0		Kendine Ait İşyerinde Çalışıyor	65	29,1	
	Toplam	223	100,0		Kamu Sektöründe	48	21,5	
Medeni Durum	Evli	55	24,7		Özel Sektörde Çalışıyor	49	22,0	
	Bekar	168	75,3		Toplam	223	100,0	
	Toplam	223	100,0		Anne Meslek	Çalışmıyor	180	80,7
Yaş	21-25	119	53,4			Kendine Ait İşyerinde Çalışıyor	10	4,5
	26-30	69	30,9			Kamu Sektöründe	14	6,3
	31-40	35	15,7			Özel Sektörde Çalışıyor	19	8,5
	Toplam	223	100,0			Toplam	223	100,0
Kendi Haricinde Kardeş Sayısı	Kardeş Yok	10	4,5		İş Kurma İsteği	İstemiyorum	46	20,6
	1	96	43,0			Kararsızım	57	25,6
	2	65	29,1	İstiyorum		80	35,9	
	3	24	10,8	Çok İstiyorum		40	17,9	
	4 ve Yukarısı	28	12,6	Toplam		223	100,0	
	Toplam	223	100,0	Girişimcilik Durumunda Hangi Fon Kaynağının Kullanılacağı	Kişisel Birikimlerimi Kullanırım	92	41,3	
Yaş Sırası	Yaşça En Küçük	78	35,0		Aile ve Akrabalarımın Başvururum	27	12,1	
	Ortanca	57	25,6		Ticari Kredilerden Yararlanırım	71	31,8	
	Yaşça En Büyük	78	35,0		Bir veya Birkaç Ortakla Çalışırım	33	14,8	
	Tek Çocuk	10	4,5		Toplam	223	100,0	

	Toplam	223	100,0		Özel Sektörde Herhangi Bir İşte	19	8,5
Yaşanılan Yer	İl Dışı	75	33,6	Girişimcilik Durumunda Çalışılmak İstenilen Sektör	Kamu Sektöründe Herhangi Bir İşte	24	10,8
	İl	148	66,4		Özel Sektörde Prestijli Bir İşte	63	28,3
	Toplam	223	100,0		Kamu Sektöründe Prestijli Bir İşte	117	52,5
					Toplam	223	100,0
İş Durumu	Tam Gün Çalışıyor	88	39,5	Lisans Eğitim Alanı	İİBF	178	79,8
	Yarım Gün Çalışıyor	9	4,0		Diğer	45	20,2
	Çalışmıyor	126	56,5		Toplam	223	100,0
	Toplam	223	100,0				
Deneyim	Çalışmadım	70	31,4	Anabilim Dalı	İktisat	46	20,6
	1 Yılda Az	55	24,7		İşletme	151	67,7
	1-3 Yıl	49	22,0		Diğer	26	11,7
	4-6 Yıl	29	13,0		Toplam	223	100,0
	7 Yıl ve üzeri	20	9,0		İktisat	40	17,9
	Toplam	223	100,0		İşletme	52	23,3
Daha Önce Girişimci Faaliyette Bulunma	Hayır	162	72,6	Bilim Dalı	Muhasebe Finansman	17	7,6
	Evet	61	27,4		Pazarlama	31	13,9
	Toplam	223	100,0		Sayısal Yöntemler	11	4,9
					Üretim Yönetimi ve Pazarlama	23	10,3
					Yönetim Organizasyon	15	6,7
					Diğer	34	15,2
					Toplam	223	100,0

Tablo 4'te öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçlarına göre:

Katılımcılar *cinsiyet* değişkenine göre 107'si (%48,0) kadın, 116'sı (%52,0) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu rakamlara göre cinsiyet açısından araştırmaya katılan öğrencilerin dengeli bir dağılım gösterdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin *medeni durum* değişkenine göre 55'i (%24,7) evli, 168'i (%75,3) bekar öğrencilerden oluşmaktadır. Bu açıdan araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun bekar öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler *yaş* değişkenine göre 119'u (%53,4) 21-25 yaş aralığında, 69'u (%30,9) 26-30 yaş aralığında, 35'i (%15,7) 31-40 yaş aralığındaki bireylerden oluşmaktadır.

Katılımcıların *kardeş sayısı* değişkenine göre 96 (%43) gibi büyük çoğunluğu 1 kardeşe sahip olduğunu belirtirken; 65'i (%29,1) 2 kardeşe sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca *yaş sırası* değişkenine göre 78'i (%35,0) yaşça en küçük, 57'si

(%25,6) yaşça ortanca, 78'i (%35,0) yaşça en büyük, 10'u (%4,5) tek çocuk olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin *yaşanılan yer* değişkenine göre 75'i (%33,6) il dışında yaşadıklarını, 148'i (%66,4) ilde yaşadıklarını belirtirken; *iş durumu* değişkenine göre 88'i (%39,5) tam gün çalıştıklarını belirtmiş, 9'u (%4,0) yarım gün çalıştıklarını, 126'sı (%56,5) çalışmadıklarını belirtmişlerdir.

Deneyim değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin 70'i (%31,4) çalışmadığını, 55'i (%24,7) 1 yıldan az çalıştığını, 49'u (%22,0) 1-3 yıl arası çalıştığını, 29'u (%13,0) 4-6 yıl arası çalıştığını, 20'si (%9,0) ise 7 yıl ve üzeri çalıştığını beyan etmişlerdir. Katılımcıların *daha önce girişimci faaliyette bulunma* değişkenine göre 162'si (%72,6) daha önce girişimci faaliyette bulunmadığını bildirirken, 61'i (%27,4) daha önceden girişimci faaliyette bulduklarını bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin *baba meslek* değişkenine göre 61'i (%27,4) çalışmıyor, 65'i (%29,1) kendine ait işyerinde çalışıyor, 48'i (%21,5) kamu sektöründe çalışıyor, 49'u (%22,0) özel sektörde çalışıyor olarak belirlenmiştir. *Anne meslek* değişkenine göre ise 180'i (%80,7) çalışmıyor, 10'u (%4,5) kendine ait işyerinde çalışıyor, 14'ü (%6,3) kamu sektöründe çalışıyor, 19'u (%8,5) özel sektörde çalışıyor olarak belirlenmiştir.

İş kurma isteği değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin 46'sı (%20,6) iş kurmak istemediğini, 57'si (%25,6) kararsız olduğunu, 80'i (%35,9) iş kurmak istediğini, 40'ı (%17,9) iş kurmayı çok istediğini beyan etmişlerdir. *Girişimcilik durumunda hangi fon kaynağının kullanılacağı* değişkenine göre 92'si (%41,3) kişisel birikimlerini kullanırım, 27'si (%12,1) aile ve akrabalarıma başvururum, 71'i (%31,8) ticari kredilerden yararlanırım, 33'ü (%14,8) bir veya birkaç ortakla çalışırım olarak tercihlerini beyan etmişlerdir.

Girişimcilik durumunda çalışılmak istenilen sektör değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin 19'u (%8,5) özel sektörde herhangi bir işte, 24'ü (%10,8) kamu sektöründe herhangi bir işte, 63'ü (%28,3) özel sektörde prestijli bir işte, 117'si (%52,5) kamu sektöründe prestijli bir işte olarak beyan etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin *lisans eğitim alanı* değişkenine göre 178'i (%79,8) İİBF mezunu öğrencilerden, 45'i (%20,2) ise diğer alanlardan mezun olduklarını bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin *anabilim dalı* değişkenine göre 46'sı (%20,6) iktisat, 151'i (%67,7) işletme, 26'sı (%11,7) diğer ana bilim dallarında; *bilim dalı* değişkenine göre 40'ı (%17,9) iktisat, 52'si (%23,3) işletme, 17'si (%7,6) muhasebe finansman, 31'i (%13,9) pazarlama, 11'i (%4,9) sayısal yöntemler, 23'ü (%10,3) üretim yönetimi ve pazarlama, 15'i (%6,7) yönetim organizasyon, 34'ü (%15,2) diğer bilim dallarında öğrenim görmektedirler.

4.5.4. Değişkenlerin Ortalamalarına İlişkin Analiz Sonuçları

Literatür incelendiğinde kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik birçok çalışma yapıldığı ve bireylerin kişilik özelliklerine ilişkin çok sayıda sınıflandırmanın yapıldığı görülmektedir. Ancak kişilik özelliklerinin belirlenmesine ilişkin yapılan çalışmalarda en çok üzerinde durulan ve araştırmaların odak noktasını oluşturan 6 kişilik özelliği bulunmaktadır. Bu 6 kişilik özelliği; başarıya ihtiyacı duyma, kontrol odağı, risk alma, belirsizliğe tolerans, kendine güven ve yenilikçilik kişilik özellikleridir.

Araştırmada “Girişimcilik Eğilimi” 1 bağımlı değişkeni oluştururken, “başarıya ihtiyacı duyma, kontrol odağı, risk alma, belirsizliğe tolerans, kendine güven ve yenilikçilik” kişilik özellikleri 6 bağımsız değişkeni oluşturmaktadır.

Ölçek boyutları en az 1 ile en çok 5 puan aralığında değerlendirilmektedir. Puan dağılım aralığı 4 puanlık genişliğe sahiptir. Bu genişlik beş eşit genişliğe bölünerek 1.00- 1.79 arası “çok düşük”, 1.80- 2.59 arası “düşük”, 2.60- 3.39 arası “orta”, 3.40-4.19 arası “yüksek”, 4.20-5.00 arası “çok yüksek” olarak sınır değerleri belirlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır (Sümbüloğlu, 1993, s. 9).

Kişilik özellikleri ölçeğinin alt boyutlarına ve kişilik özelliklerinin genel ortalamalarına ilişkin veriler Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Kişilik Özellikleri Genel ve Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları

Bağımsız Değişkenler	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Risk Alma	223	3,877	0,652	2,00	5
Yenilikçilik	223	3,713	0,715	2,00	5
Başarma İhtiyacı Duyma	223	3,478	0,626	2,11	5
Kontrol Odağı	223	3,492	0,590	2,00	5
Kendine Güven	223	3,557	0,678	2,00	5
Belirsizliğe Tolerans	223	3,253	0,768	1,50	5
Kişilik Özellikleri Genel	223	3,596	0,477	2,41	5

Not:1.Kesinlikle Katılmıyorum,2.Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4.Katılıyorum, 5.Kesinlikle katılıyorum

Tablo 5’ te öğrencilere uygulanan kişilik özellikleri ölçeği sonucunda elde edilen verilere ilişkin ortalamalar şu şekildedir:

Öğrencilerin “risk alma” ortalaması yüksek $3,877 \pm 0,652$ (Min=2; Maks=5), “yenilikçilik” ortalaması yüksek $3,713 \pm 0,715$ (Min=2; Maks=5), “başarma ihtiyacı duyma” ortalaması yüksek $3,478 \pm 0,626$ (Min=2.11; Maks=5), “kontrol odağı” ortalaması yüksek $3,492 \pm 0,590$ (Min=2; Maks=5), “kendine güven” ortalaması yüksek $3,557 \pm 0,678$ (Min=2; Maks=5), “belirsizliğe tolerans” ortalaması orta $3,253 \pm 0,768$ (Min=1.50; Maks=5), “kişilik özellikleri genel” ortalaması yüksek $3,596 \pm 0,477$ (Min=2.41; Maks=5) olarak saptanmıştır. Uygulanan anket sonuçlarına göre literatürde girişimcilik eğilimi üzerindeki etkilerinin birçok araştırmacı tarafından araştırıldığı, genellikle farklı boyutları itibariyle girişimcilik eğilimini etkilediği sonucuna ulaşılan kişilik özellikleri araştırmaya katılan öğrenciler açısından yüksek bulunmuştur.

Tablo 6’da öğrencilere uygulanan girişimcilik eğilimi ölçeği sonucunda elde edilen verilere ilişkin ortalama yer almaktadır.

Tablo 6. Girişimcilik Eğilimi (bağımlı değişken) Puan Ortalaması

Bağımlı Değişken	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Girişimcilik Eğilimi	223	3,886	0,967	1.21	5

Tablo 6’da görüldüğü üzere öğrencilerin “girişimcilik eğilimi genel” ortalaması yüksek $3,886 \pm 0,967$ (Min=1.21; Maks=5) olarak saptanmıştır.

4.5.5. Verilere İlişkin Faktör Analiz Sonuçları

Öğrencilerin girişimcilik eğilimini ölçmek amacıyla Girginer ve Uçkun (2004) tarafından geliştirilen 14 sorudan oluşan girişimcilik eğilimi ölçeği kullanılmıştır. Girişimcilik Eğilimi ölçeğinin yapı olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi aralarında ilişki olduğu düşünülen çok sayıda değişken arasındaki ilişkinin belirlenerek az sayıda temel boyuta indirgemek için kullanılan çok değişkenli bir analiz tekniğidir (Altunışık vd., 2010, s. 262). Barlett testi değişkenler arasındaki korelasyonun faktör analizi uygulanabilmesi için yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan testtir. Ölçeğe Barlett testi uygulanması sonucu ($p=0.000<0.05$) faktör analizine tabi tutulan değişkenler arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaiser-Mayer-Olkin testi örneklemin faktör analizi için yeterli olup olmadığını belirlemek için yapılan testtir. Bu test sonucunda ($KMO=0.884>0,60$) örneklemin faktör analizi uygulanabilmesi için yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Faktör analizi uygulanırken varimax yöntemi kullanılarak faktörler arasındaki ilişkiye ait yapının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda elde edilen değişkenler toplam açıklanan varyansı %60,835 olan 1 faktör altında toplanmıştır. Ölçeğe uygulanan faktör analizi sonucunda elde edilen sonuçlara ilişkin bilgiler Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinin (Bağımlı Değişken) Faktör Analizi Tablosu

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans
Girişimcilik Eğilimi (Özdeğer=8,517)	G1	0,715	60,835
	G2	0,730	
	G3	0,826	
	G4	0,750	
	G5	0,792	
	G6	0,795	
	G7	0,846	
	G8	0,842	
	G9	0,783	
	G10	0,616	
	G11	0,803	
	G12	0,768	
	G13	0,785	
	G14	0,837	

Öğrencilerin kişilik özelliklerini ölçmek üzere Koh (1996) tarafından geliştirilen ve literatürde pek çok araştırmacı tarafından kullanılan kişilik özellikleri ölçeği kullanılmıştır. Bu 36 sorudan oluşan ankete kişilik özellikleri ölçeğinin yapı olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Uygulanan faktör analizi sonucunda 3, 29, 33 ve 35. sorular birden fazla faktörü temsil ettiği için analizden çıkarılmıştır. Değişkenler arasındaki korelasyonun belirlenmesi için Barlett testi uygulanması sonucu ($p=0.000<0.05$) örneklemin faktör analizi uygulanabilmesi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Örneklemin faktör analizi için yeterli olup olmadığını belirlemek için yapılan Kaiser-Mayer-Olkin testi sonucunda ($KMO=0.904>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi kullanılarak faktörler arasındaki ilişkiye ait yapının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda elde edilen değişkenler toplam açıklanan varyansı %54.32 olan 6 faktör altında toplanmıştır. Ölçeğe uygulanan faktör analizi sonucunda elde edilen sonuçlara ilişkin bilgiler Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Kişilik Özellikleri (Bağımsız Değişken) Ölçeği Faktör Analizi Tablosu

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans
Risk Alma (Özdeğer=2.386)	S1	0,585	7,455
	S2	0,555	
	S4	0,797	
	S5	0,607	
	S6	0,570	
	S7	0,698	
Yenilikçilik (Özdeğer=1.281)	S8	0,555	4,003
	S9	0,775	
	S10	0,701	
Başarma İhtiyacı (Özdeğer=9.818)	S11	0,690	30,680
	S12	0,574	
	S13	0,591	
	S14	0,627	
	S15	0,708	
	S16	0,592	
	S17	0,645	
	S18	0,587	
S19	0,549		
Kontrol Odağı (Özdeğer=1.120)	S20	0,514	3,499
	S21	0,701	
	S22	0,591	
	S23	0,556	
Kendine Güven (Özdeğer=1.331)	S24	0,613	4,158
	S25	0,706	
	S26	0,724	

	S27	0,558	
Belirsizliğe Tolerans (Özdeğer=1.448)	S28	0,545	4,526
	S30	0,601	
	S31	0,530	
	S32	0,708	
	S34	0,727	
	S36	0,505	

Ölçekteki bulunan faktörlerin puanları hesaplanırken faktörlerdeki maddelerin aritmetik ortalaması alınarak faktör puanları elde edilmiştir.

4.5.6. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere Yönelik Regresyon Analizleri

Bir bağımlı değişken ile bir veya birden fazla bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz regresyon analizi olarak adlandırılmaktadır (Altunışık vd., 2010, s. 231). Tablo 9’da kişilik özellikleri genel ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiye ait regresyon analizi sonucu yer almaktadır.

Tablo 9. Kişilik Özellikleri Genel ile Girişimcilik Eğilimi (Bağımlı Değişken) İlişkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Girişimcilik Eğilimi	Sabit	0,211	0,492	0,623	75,223	0,000	0,254
	Kişilik Özellikleri Genel	1,022	8,673	0,000			

Tablo 9’da görüldüğü üzere kişilik özellikleri genel ile girişimcilik eğilimi arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi sonucu istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($\beta=1,022$; $p=0,000<0,05$). Girişimcilik eğilimi düzeyindeki toplam değişim %25.4 oranında kişilik özellikleri genel tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,254$). Bu sonuca göre H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Kişilik özellikleri genel girişimcilik eğilimi düzeyini arttırmaktadır ($p=0,000<0,05$).

Tablo 10’da kişilik özellikleri alt boyuları olan bağımsız değişkenler ile girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan tek değişkenli regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Tablo 11’de ise kişilik özellikleri alt boyutları olan bağımsız değişkenler ile girişimcilik eğilimi

bağımlı değişkeni arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan çok değişkenli regresyon analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 10. Kişilik Özellikleri Alt Boyutları (Bağımsız Değişkenler) ile Girişimcilik Eğilimi (Bağımlı Değişken) Arasındaki Tek Değişkenli Regresyon Analizleri Tablosu

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	R^2
Girişimcilik Eğilimi	Risk Alma	0,383	6,165	0,000	38,004	0,147
	Yenilikçilik	0,331	5,223	0,000	27,281	0,106
	Başarma İhtiyacı Duyma	0,402	6,523	0,000	42,546	0,158
	Kontrol Odağı	0,379	6,089	0,000	37,078	0,140
	Kendine Güven	0,470	7,921	0,000	62,735	0,218
	Belirsizliğe Tolerans	0,049	0,731	0,465	0,535	-0,002

Tablo 10'da kişilik özelliklerinin alt boyutları ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiye ait tek değişkenli regresyon analizlerinin sonuçlarına ilişkin veriler incelendiğinde belirsizliğe tolerans kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki istatistiki açıdan anlamlı bulunmazken ($p>0,05$); diğer risk alma ($p<0,05$), yenilikçilik ($p<0,05$), başarıma ihtiyacı duyma ($p<0,05$), kontrol odağı ($p<0,05$) ve kendine güven ($p<0,05$) kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin var olduğu görülmektedir. Ek 1'deki korelasyon analizi tablosunda görüldüğü üzere belirsizliğe tolerans dışındaki değişkenler arasındaki pozitif yönlü korelasyon ilişkisi bu bulguları destekler niteliktedir.

Tablo 11. Kişilik Özellikleri Alt Boyutları (Bağımsız Değişkenler) ile Girişimcilik Eğilimi (Bağımlı Değişken) Arasındaki Çok Değişkenli Regresyon Analizi Tablosu

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (-)	R ²
Girişimcilik Eğilimi	Sabit	0,093	0,202	0,840	14,972	0,000	0,274
	Risk Alma	0,109	1,430	0,154			
	Yenilikçilik	0,060	0,826	0,410			
	Başarım İhtiyacı Duyma	0,053	0,663	0,508			
	Kontrol Odağı	0,173	2,525	0,012			
	Kendine Güven	0,308	4,344	0,000			
	Belirsizliğe Tolerans	0,006	0,108	0,914			

Tablo 9'daki analiz sonuçlarına göre kişilik özellikleri genel ortalaması ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin istatistiki açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Tablo 11'deki kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki çok değişkenli regresyon analizine ilişkin sonuçlara göre kontrol odağı ($p < 0,05$) ve kendine güven ($p < 0,05$) kişilik özellikleri alt boyutları ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki istatistiki açıdan anlamlı bulunurken; diğer alt boyutlar ($p > 0,05$) ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki istatistiki açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 10'da bağımsız değişkenler olan kişilik özellikleri alt boyutlarından belirsizliğe tolerans alt boyutu dışındakiler ile bağımlı değişken girişimcilik eğilimi arasında ilişki bulunmuş fakat Tablo 11'de diğer değişkenlerin de analize dahil edilmesi ile yapılan çok değişkenli regresyon analizinde bu ilişkinin ortaya çıkmadığı ve regresyon analizi sonuçlarını anlamsız kıldığı görülmektedir. Bu sorun literatürde multicollinearity (çoklu doğrusal bağlantı) sorunu olarak adlandırılmaktadır. Multicollinearity sorununun belirlenmesine yönelik uygulanan birçok yöntem vardır. Bunlar (Taşkın, 2015 s.6):

- Collinearity diagnostics tablosunda VIF değerlerinin 2,5 üzerinde bulunması çoklu doğrusal bağlantı sorununun olduğunu gösterir, ayrıca Collinearity

diagnostics tablosunda Tolerance değerlerinin 0,10 ve daha düşük olması çoklu doğrusal bağlantı sorununun olduğunu gösterir.

- Korelasyon analizi sonuçlarının 0.80'in üzerinde olması çoklu doğrusal bağlantı sorununun olduğunu düşündürür,
- Ayrıca korelasyon ilişkisinin yüksek bulunmasına rağmen regresyon analizi sonuçlarının anlamsız bulunması çoklu doğrusal bağlantı sorununun olduğunun göstergesidir.

Araştırma sonuçlarına göre kişilik özellikleri ölçeğinin alt boyutları ile girişimcilik eğilimi korelasyon analizi tablosunda aralarında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki ortaya çıkmasına rağmen çok değişkenli regresyon analizi sonuçlarına göre bu ilişki istatistiki açıdan anlamsız çıkmaktadır. Bu durum çalışmada çoklu doğrusal bağlantı sorununun olduğunu göstermektedir. Kişilik özellikleri alt boyutlarının arasındaki korelasyon ilişkisi beklenen bir durumdur ve literatürde yapılan çalışmalarda da, araştırmada kullanılan ölçeğin kullanıldığı çalışmalarda da güçlü korelasyon ilişkisinin var olduğu görülmektedir. Ayrıca kişilik özellikleri alt boyutları ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalarda da ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Çalışmada da Tablo 9, 10 ve 11'deki analiz sonuçları birlikte incelendiğinde çoklu doğrusal bağlantı sorununun olduğu görülmektedir.

Çoklu doğrusal bağlantı sorununun ortadan kaldırılmasına yönelik çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi soruna neden olan değişkenin analizden çıkarılması diğeri ise bu değişkenlerin birleştirilmesidir. Fakat bu değişiklikler çalışmanın özünü olumsuz yönde etkileyeceği ve ölçeğin değişmesine neden olacağı düşüncesiyle analiz sonuçlarının değerlendirilmesinde çok değişkenli regresyon analiz sonuçları yerine, korelasyon tablosundaki verilerde dikkate alınarak tek değişkenli regresyon analizi sonuçlarına göre açıklamalar yapılmıştır.

Tablo 10' da girişimcilik eğilimi ile kişilik özelliklerinin alt boyutları arasındaki ilişkiye ait tek değişkenli regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Risk alma, yenilikçilik, başarıya ihtiyacı duyma, kontrol odağı, kendine güven kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Belirsizliğe tolerans kişilik

özelliği alt boyutu ile girişimcilik eğilimi arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Risk alma kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi sonucuna göre girişimcilik eğilimi düzeyindeki toplam değişim % 14.7 oranında risk alma kişilik özelliği tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,147$). Risk alma kişilik özelliği, girişimcilik eğilimini etkilemektedir ($F=38,004$; $p=0,000<0.05$). Risk alma kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki korelasyon analizi sonucunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu analiz sonuçlarına göre H_{1a} hipotezi kabul edilmekte ve risk alma kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini arttırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Koh (1996), Erdurur (2012) ve Doğan (2013) yaptıkları çalışmalarda risk alma kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulgular bizim çalışmayı destekler niteliktedir.

Yenilikçilik kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi sonucuna göre girişimcilik eğilimi düzeyindeki toplam değişim % 10.6 oranında yenilikçilik kişilik özelliği tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,106$). Yenilikçilik kişilik özelliği, girişimcilik eğilimini etkilemektedir ($F=27,281$; $p=0,000<0.05$). Yenilikçilik kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki korelasyon analizi sonucunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu analiz sonuçlarına göre H_{1b} hipotezi kabul edilmekte ve yenilikçilik kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini arttırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Koh (1996), Erdurur (2012), Doğan (2013) ve Ulucan (2015) yaptıkları çalışmalarda yenilikçilik kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum çalışmada elde edilen sonucu destekler niteliktedir.

Başarma ihtiyacı duyma kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi sonucuna göre girişimcilik eğilimi düzeyindeki toplam değişim % 15.8 oranında başarıma ihtiyacı duyma kişilik özelliği tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,158$). Başarma ihtiyacı duyma kişilik özelliği, girişimcilik eğilimini etkilemektedir ($F=42,546$; $p=0,000<0.05$). Başarma ihtiyacı duyma kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki korelasyon analizi sonucunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu analiz

sonuçlarına göre H_{1c} hipotezi kabul edilmekte ve başarıma ihtiyacı duyma kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini arttırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Erdurur (2012) ve Ulucan (2015) yaptıkları çalışmalarda başarıma ihtiyacı duyma kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Kontrol odağı kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi sonucuna göre girişimcilik eğilimi düzeyindeki toplam değişim % 14 oranında kontrol odağı kişilik özelliği tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,140$). Kontrol Odağı kişilik özelliği, girişimcilik eğilimini etkilemektedir ($F=37,078$; $p=0,000<0.05$). Kontrol Odağı kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki korelasyon analizi sonucunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre H_{1d} hipotezi kabul edilmekte ve kontrol odağı kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini arttırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Koh (1996) kontrol odağının girişimcilik eğilimini etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Erdurur (2012) ve Ulucan (2015) ise kontrol odağı ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Kendine güven kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi sonucuna göre girişimcilik eğilimi düzeyindeki toplam değişim % 21.8 oranında kendine güven kişilik özelliği tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,140$). Kendine güven kişilik özelliği, girişimcilik eğilimini etkilemektedir ($F=37,078$; $p=0,000<0.05$). Kendine güven kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki korelasyon analizi sonucunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu analiz sonuçlarına göre H_{1e} hipotezi kabul edilmekte ve kendine güven kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini arttırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Koh (1996) ve Erdurur (2012) çalışmalarında kendine güven kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi ile ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlar fakat çalışmada bu durumun aksine kendine güven kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini arttırdığı sonucu elde edilmiştir. Literatürde kişilik özelliklerine ilişkin açıklamalar incelendiğinde girişimcilerin kendine güvenen kişiler oldukları ve bu kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini arttıracakları beklenmektedir.

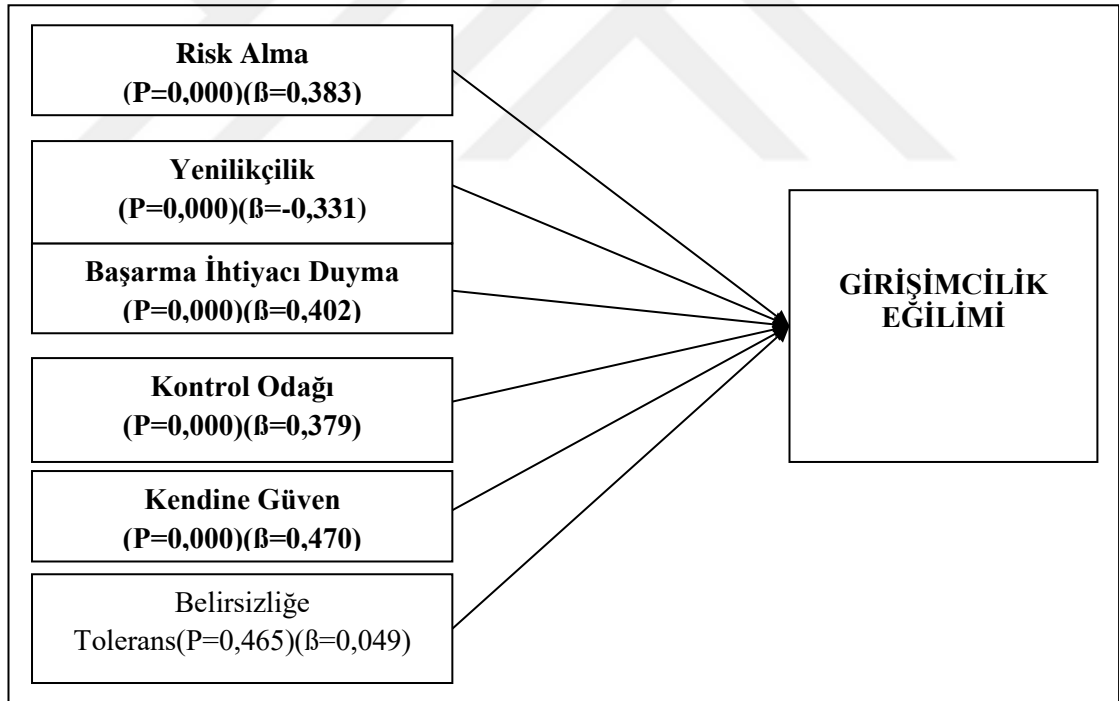
Belirsizliğe tolerans kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi sonucuna göre belirsizliğe tolerans kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki istatistikî açıdan anlamlı

bulunamamıştır ($p=0,465>0.05$). Belirsizliğe tolerans kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki korelasyon analizi sonucunda da ilişkinin zayıf olduğu görülmektedir. Bu analiz sonuçlarına göre H_{1f} hipotezi reddedilmekte ve belirsizliğe tolerans kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini etkilemediği sonucuna ulaşılmaktadır. Koh (1996) ve Erdurur (2012) çalışmalarında belirsizliğe tolerans kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlar fakat çalışmada belirsizliğe tolerans kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki bulunamamıştır.

Şekil 6’da kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkilerinin ölçülmesine ilişkin sonuç modeli yer almaktadır.

4.5.7. Model Testi Sonuçları

Şekil 6’da araştırmanın modeline ilişkin test sonuçları yer almaktadır.

Şekil 6. Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisine Yönelik Sonuç Modeli

Şekil 6’daki modelde görüldüğü üzere analiz sonuçlarına göre *risk alma*, *yenilikçilik*, *başarma ihtiyacı duyma*, *kontrol odağı* ve *kendine güven* kişilik özellikleri p değerleri 0,05’ten küçük bulunarak bu kişilik özelliklerinin girişimcilik

eğilimlerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Belirsizliğe tolerans kişilik özelliğinin ise araştırmaya katılan öğrenciler açısından girişimcilik eğilimlerini etkilemediği görülmektedir. Erdurur (2012) turizm lisans eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada risk alma, yenilikçilik, kontrol odağı, belirsizliğe tolerans ve başarıya ihtiyacı duyma kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimini etkilediği fakat kendine güven kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Uygun ve diğerleri (2012) genç girişimcilerin girişimcilik eğilimlerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada kendine güven ve risk alma kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

4.5.8. Demografik Özelliklerin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi

Bu başlık altında demografik özelliklerin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Tablo 12’de cinsiyet ile girişimcilik eğilimi ilişkisi yer almaktadır.

Tablo 12. Girişimcilik Eğilimi ve Cinsiyet İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Girişimcilik Eğilimi	Kadın	107	3,809	0,995	-1,136	0,257
	Erkek	116	3,956	0,938		

Tablo 12’ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile cinsiyet değişkeni arasında ilişkiyi belirlemek için yapılan t testi sonucunda cinsiyet ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Negiz vd., (2009) İİBF, işletme, iktisat, kamu yönetimi, maliye ve çalışma ekonomisi bölümleri öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada erkeklerin kadınlara göre daha çok girişimcilik eğilimine sahip oldukları sonucuna ulaşırken; Yılmaz ve Sünbül (2009) Selçuk Üniversitesinin farklı bölümleri üzerinde yapmış oldukları çalışmada erkek ve kadın öğrencilerin girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamışlardır. Araştırmada elde edilen analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 13’te araştırmaya katılan öğrencilerin medeni durumları ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo 13. Girişimcilik Eğilimi Medeni Durum İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Girişimcilik Eğilimi	Evli	55	4,017	0,872	1,155	0,249
	Bekar	168	3,844	0,994		

Tablo 13'te öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile medeni durum değişkeni arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda, analize tabi tutulan grupların arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir. Tek (2008), kadın lisansüstü öğrencilerinin girişimcilik potansiyelini belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada medeni durumun ile girişimcilik potansiyelini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum çalışmada elde edilen sonucu destekler niteliktedir.

Tablo 14'te araştırmaya katılan öğrencilerin lisans eğitim alanı ile girişimcilik eğilimi ilişkisinin belirlenmesine yönelik analiz sonucu yer almaktadır.

Tablo 14. Girişimcilik Eğilimi Lisans Eğitim Alanı İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Girişimcilik Eğilimi	İİBF	178	3,882	0,959	0,143	0,886
	Diğer	45	3,905	1,006		

Tablo 14'te araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile lisans eğitim alanı değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan t testi sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğiliminin lisans eğitim alanı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Katılımcıların öğrenim gördükleri lisans eğitim alanının girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 15'de girişimcilik eğiliminin yaş değişkenine ilişkin analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 15. Girişimcilik Eğilimi Yaş İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Girişimcilik Eğilimi	21-25	119	3,813	1,002	2,112	0,123
	26-30	69	3,858	0,978		
	31-40	35	4,189	0,767		

Tablo 15’de elde edilen tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Literatürde yaşça genç olanların girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olacağı yönünde yaygın bir inanış bulunmaktadır. Fakat Tek’in (2008), lisansüstü öğrenim görmekte olan kadın öğrencilere yapmış olduğu çalışmada da, bu çalışmada da öğrencilerin yaşının girişimcilik eğilimini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 16’da araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile yaş sırası değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır.

Tablo 16. Girişimcilik Eğilimi Yaş Sırası İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Girişimcilik Eğilimi	Yaşça En Küçük	78	3,913	0,990	0,069	0,976
	Ortanca	57	3,892	1,028		
	Yaşça En Büyük	78	3,869	0,928		
	Tek Çocuk	10	3,778	0,847		

Tablo 16’daki analiz sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile yaş değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Adler (2001) ilk çocuğun daha zeki ve kabiliyetli olduğunu belirtirken, literatürde bazı çalışmalarda da ilk çocuğun girişimcilik eğiliminin daha fazla olduğu belirtilmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2011, s.54). Bu çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin yaş sıralarının girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 17’de araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile kendi haricinde kardeş sayısı değişkeni ilişkisini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır.

Tablo 17. Girişimcilik Eğilimi Kendi Haricinde Kardeş Sayısı İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Girişimcilik Eğilimi Genel	Kardeş Yok	10	3,779	0,847	0,338	0,852
	1	96	3,865	1,003		
	2	65	3,864	0,981		
	3	24	4,098	0,865		
	4 ve Yukarısı	28	3,867	0,969		

Tablo 17’de görüldüğü üzere yapılan analiz sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimi kendi haricinde kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık

göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$). Bu durum araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayılarının girişimcilik eğilimlerini etkilemediğini göstermektedir.

Tablo 18’de girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile anne meslek değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır.

Tablo 18. Girişimcilik Eğilimi Anne Mesleği İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Girişimcilik Eğilimi	Çalışmıyor	180	3,900	0,988	1,003	0,392
	Kendine Ait İşyerinde Çalışıyor	10	3,386	0,721		
	Kamu Sektöründe Çalışıyor	14	4,020	0,693		
	Özel Sektörde Çalışıyor	19	3,921	1,037		

Tablo 18’deki analiz sonucuna göre öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile anne meslek değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin anne meslekleri girişimcilik eğilimlerini etkilememektedir. Erdurur (2012) yaptığı çalışmada anne babanın çalışma durumunun girişimcilik eğilimini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre de anne mesleğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 19’da araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile baba meslek değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır.

Tablo 19. Girişimcilik Eğilimi Baba Mesleği İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Girişimcilik Eğilimi	Çalışmıyor	61	3,686	0,989	1,714	0,165
	Kendine Ait İşyerinde Çalışıyor	65	3,866	0,982		
	Kamu Sektöründe Çalışıyor	48	4,080	0,876		
	Özel Sektörde Çalışıyor	49	3,977	0,983		

Tablo 19’da yapılan analiz sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile baba meslek değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Emsen’in (2003) yapmış olduğu çalışmada babaları bağımsız çalışanların girişimcilik eğilimleri daha yüksek bulunurken; araştırmadan elde edilen sonuca göre baba mesleğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 20’de araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile yaşanan yer değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için veriler analiz edilmiştir.

Tablo 20. Girişimcilik Eğilimi Yaşanılan Yer İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Girişimcilik Eğilimi	İl Dışı	75	3,946	1,060	0,623	0,535
	İl	148	3,856	0,919		

Tablo 20’de görüldüğü üzere t testi sonucuna göre öğrencilerin girişimcilik eğilimi yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Emsen (2003) kentsel kesimde doğup büyüyenlerin girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olacağı beklentisiyle yapmış olduğu çalışmada kırsal kesimde doğup büyüyenlerin girişimcilik eğilimlerini daha yüksek bulmuştur. Araştırmada elde edilen analiz sonucuna göre araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde yaşadıkları yerin etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 21’de araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile daha önce girişimci faaliyette bulunma değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla veriler analiz edilmiştir.

Tablo 21. Girişimcilik Eğilimi Daha Önce Girişimci Faaliyette Bulunma İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Girişimcilik Eğilimi	Hayır	162	3,811	0,976	-1,887	0,060
	Evet	61	4,084	0,922		

Tablo 21’de görüldüğü üzere yapılan t testi sonucuna göre öğrencilerin daha önce girişimci faaliyette bulunma değişkenine göre girişimcilik eğilimi anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 22’de girişimcilik eğiliminin ana bilim dalı değişkenine ilişkin analiz sonuçları yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile anabilim dalı değişkeni arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır.

Tablo 22. Girişimcilik Eğilimi Anabilim Dalı İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Girişimcilik Eğilimi	İktisat	46	3,725	0,964	3,064	0,049	2>3
	İşletme	151	3,991	0,943			
	Diğer	26	3,560	1,035			

Tablo 22’de görüldüğü üzere yapılan analiz sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Farklılıkların neden kaynaklandığını belirlemek için tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır.

Anabilim dalına göre girişimcilik eğilimi anlamlı farklılık göstermektedir ($F=3,064$; $p=0,049<0,05$). Farkın nedeni işletme ana bilim dalında öğrenim görmekte olanların girişimcilik eğilimi puanlarının ($\bar{x}=3,991$), anabilim dalı diğer olanların girişimcilik eğilimi puanlarından ($\bar{x}=3,560$) yüksek olmasıdır.

Karakaş (2012), öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla yapmış olduğu çalışmada işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin mühendislik bölümü öğrencilerine göre daha yüksek bulmuştur. Araştırmada da işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri diğer ana bilim dallarına göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 23'te araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile deneyim değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) yer almaktadır.

Tablo 23. Girişimcilik Eğilimi Deneyim İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Girişimcilik Eğilimi	Çalışmadım	70	4,013	0,911	1,611	0,172
	1 Yıldan Az	55	3,640	1,041		
	1-3 Yıl	49	3,862	0,972		
	4-6 Yıl	29	3,902	0,940		
	7 Yıl ve üzeri	20	4,157	0,312		

Tablo 23'te görüldüğü üzere analiz sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile deneyim değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin deneyimleri girişimcilik eğilimlerini etkilememektedir.

Tablo 24'te araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile girişimcilik durumunda hangi fon kaynağının kullanılacağı değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır.

Tablo 24. Girişimcilik Eğilimi Girişimcilik Durumunda Hangi Fon Kaynağının Kullanılacağı İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Girişimcilik Eğilimi	Kişisel Birikimlerimi Kullanırım	92	3,732	1,019	2,170	0,092
	Aile ve Akrabalarımın Başvururum	27	3,868	0,958		
	Ticari Kredilerden Yararlanırım	71	3,940	0,944		
	Bir veya Birkaç Ortakla Çalışırım	33	4,217	0,809		

Tablo 24'te görüldüğü üzere analiz sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile girişimcilik durumunda hangi fon kaynağının kullanılacağı değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik durumunda hangi fon kaynağının kullanılacağına ilişkin görüşleri girişimcilik eğilimlerini etkilememektedir.

Tablo 25'te araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile girişimcilik durumunda çalışılmak istenilen sektör değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır.

Tablo 25. Girişimcilik Eğilimi Girişimcilik Durumunda Çalışılmak İstenilen Sektör İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Girişimcilik Eğilimi	Özel Sektörde Herhangi Bir İşte	19	3,989	1,065	0,528	0,663
	Kamu Sektöründe Herhangi Bir İşte	24	4,092	1,083		
	Özel Sektörde Prestijli Bir İşte	63	3,858	0,940		
	Kamu Sektöründe Prestijli Bir İşte	117	3,843	0,947		

Tablo 25'te görüldüğü üzere analiz sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile girişimcilik durumunda çalışılmak istenilen sektör değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 26'da araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile iş durumu değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için t testi yapılmıştır.

Tablo 26. Girişimcilik Eğilimi İş Durumu İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Girişimcilik Eğilimi	Çalışmıyor	126	3,918	0,954	0,002	0,969
	Çalışıyor	97	3,845	0,988		

Tablo 26'da görüldüğü üzere yapılan analiz sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimi iş durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Tablo 27'de araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni ile iş kurma isteği değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları yer almaktadır.

Tablo 27. Girişimcilik Eğilimi İş Kurma İsteği İlişkisi

Bağımlı Değişken	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Girişimcilik Eğilimi	İstemiyorum	46	3,391	1,074	5,929	0,001	2>1 3>1 4>1
	Kararsızım	57	3,941	0,791			
	İstiyorum	80	3,988	0,954			
	Çok İstiyorum	40	4,175	0,923			

Tablo 27’de yer alan analiz sonuçlarına göre iş kurma isteğine göre girişimcilik eğilimi anlamlı farklılık göstermektedir ($F=5,885$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni; iş kurma isteği kararsızım olanların girişimcilik eğilimi puanlarının ($\bar{x}=3,941$), iş kurma isteği istemiyorum olanların girişimcilik eğilimi puanlarından ($\bar{x}=3,391$) yüksek olmasıdır. İş kurma isteği istiyorum olanların girişimcilik eğilimi puanlarının ($\bar{x}=3,988$), iş kurma isteği istemiyorum olanların girişimcilik eğilimi puanlarından ($\bar{x}=3,391$) yüksek olmasıdır. İş kurma isteği çok istiyorum olanların girişimcilik eğilimi puanlarının ($\bar{x}=4,175$), iş kurma isteği istemiyorum olanların girişimcilik eğilimi puanlarından ($\bar{x}=3,391$) yüksek olmasıdır. İş kurma isteğine çok istiyorum cevabı veren öğrencilerin genel girişimcilik eğilimleri diğer öğrencilere göre yüksek bulunmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Girişimcilik literatürde hem toplumsal refahın, hem de bireysel refahın sağlanmasında araştırmacıların sıklıkla üzerinde durdukları unsurlardan biridir. Sosyal bilimler alanındaki araştırmacıların birçoğu ve hükümetler ekonomik gelişme ve işsizlik gibi ülke için büyük öneme sahip iki sorunun girişimcilik ile aşılabacağına inanmaktadırlar. Bu yüzdendir ki girişimcilik son dönemlerde çok fazla üzerinde durulan bir kavram haline gelmiştir.

Yapılan araştırmalar gelişmiş ülkelerin kalkınma düzeyleri ile girişimcilik düzeyleri arasında güçlü bir ilişki olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu yüzden Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla girişimcilik destek paketleri oluşturmakta ve bu paketlerin uygulanmasının ve kontrollerinin sağlanması amacıyla kalkınma planlarında girişimcilik faaliyetlerine yer vermektedirler. Bütün bu gelişmeler girişimciliğin ülkelerin ekonomik gelişmesinde büyük öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Bugünün gençleri yarının geleceği anlayışı içerisinde lisansüstü öğrenim görmekte olan öğrencilerin büyük çoğunluğu hali hazırda iş hayatına atılmamış girişimci olma potansiyeline sahip bireylerdir. Bu öğrencilerin girişimcilik eğilimine sahip olup olmadıklarını ve kişilik özelliklerinin ve demografik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri ile ilişkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Bu amaçla çalışmada kullanılan ölçek 2016/2017 eğitim öğretim yılında Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrenimi görmekte olan öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen verilere uygulanan faktör analizi ile ölçeğin yapı geçerliliği test edilmiştir. Güvenilirlik ve geçerlilik analizleri ile ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliği test edilmiştir. Demografik özelliklere ilişkin verilere frekans analizi; değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon ve regresyon analizleri

uygulanmıştır. Değişkenleri oluşturan soruların ortalamaları ve standart sapmaları belirlenerek katılımcıların değişkenlere ilişkin düzeyleri belirlenmiştir. Kişilik özellikleri ve demografik özelliklerin girişimcilik eğilimi ile ilişkisini belirlemek amacıyla hipotezler oluşturulmuştur. T testi ve Anova analizleri ile hipotezler test edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan öğrencilerin risk alma (3,877±0,652), yenilikçilik (3,713±0,715), kontrol odağı (3,492±0,590), kendine güven (3,557±0,678), başarıma ihtiyacı duyma (3,478±0,626) ve belirsizliğe tolerans (3,253±0,768) kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi (3,886±0,967) düzeylerine ilişkin ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Kişilik özellikleri ve alt boyutları ile girişimcilik eğilimi arasındaki korelasyon analizi sonuçlarına göre; risk alma, yenilikçilik, başarıma ihtiyacı duyma kontrol odağı ve kendine güven kişilik özellikleri alt boyutları kendi aralarında ve girişimcilik eğilimi ile bu alt değişkenler arasında orta düzeyde pozitif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Belirsizliğe tolerans kişilik özelliği ile diğer kişilik özellikleri arasında ve belirsizliğe tolerans ile girişimcilik eğilimi arasında korelasyon ilişkisinin zayıf düzeyde pozitif yönlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan tek değişkenli regresyon analizi sonuçlarına göre; risk alma, yenilikçilik, başarıma ihtiyacı duyma, kontrol odağı ve kendine güven kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri düzeylerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Belirsizliğe tolerans kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisinin belirlenmesine yönelik yapılan tek değişkenli regresyon analizi sonucuna göre ise belirsizliğe tolerans kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan lisansüstü öğrenim görmekte olan öğrencilerin kişilik özellikleri genel düzeyleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan regresyon analizi sonucunda kişilik özellikleri genel düzeyinin girişimcilik eğilimini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır ($\beta=1,022$; $p=0,000<0,05$). Girişimcilik eğilimi düzeyindeki toplam değişim % 25.4 oranında kişilik özellikleri genel tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,254$). H_1 hipotezinde belirtildiği üzere kişilik özellikleri girişimcilik eğilimi üzerinde etkilidir.

Risk alma kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisini belirlemeye yönelik H_{1a} hipotezi “Lisansüstü öğrencilerinin risk alma kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır” şeklinde oluşturulmuştur. Yapılan regresyon analizi sonucunda risk alma kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($\beta=0,383$; $p=0,000<0.05$). H_{1a} hipotezi kabul edilmiştir. Risk alma kişilik özelliği araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini arttırmaktadır.

Yenilikçilik kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik H_{1b} hipotezi “Lisansüstü öğrencilerinin yenilikçilik kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır” şeklinde oluşturulmuştur. Analiz sonucunda yenilikçilik kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır ($\beta=0,331$; $p=0,000<0.05$). H_{1b} hipotezi kabul edilmiştir.

Başarma ihtiyacı duyma kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik H_{1c} hipotezi “Lisansüstü öğrencilerinin başarıma ihtiyacı kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır” şeklinde oluşturulmuştur. Analiz sonucuna göre başarıma ihtiyacı duyma kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır ($\beta=0,402$; $p=0,000<0.05$). H_{1c} hipotezi kabul edilmiştir.

Kontrol odağı kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisinin belirlenmesine yönelik H_{1d} hipotezi “Lisansüstü öğrencilerinin *kontrol odağı* kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır” şeklinde oluşturulmuştur. Yapılan analiz sonucunda kontrol odağı kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır ($\beta=0,379$; $p=0,000<0.05$). H_{1d} hipotezi kabul edilmiştir.

Kendine güven kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi ilişkisinin belirlenmesine yönelik H_{1e} hipotezi “Lisansüstü öğrencilerinin *kendine güven* kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır” şeklinde oluşturulmuştur. Yapılan analiz sonucunda kendine güven kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır ($\beta=0,470$; $p=0,000<0.05$). H_{1e} hipotezi kabul edilmiştir.

Belirsizliğe tolerans kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi ilişkisinin belirlenmesine yönelik H_{1f} hipotezi “Lisansüstü öğrencilerinin **belirsizliğe tolerans** kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi vardır” şeklinde oluşturulmuştur. Belirsizliğe tolerans kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini düzeyini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır ($\beta=0,049$; $p=0,000<0,05$). H_{1f} hipotezi reddedilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 1980-2000 yılları arasında doğan kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bu dönemde doğan çocuklar Y kuşağı olarak adlandırılmaktadır. Y kuşağı bireylerin yeniliğe açık bireyler ve belirsizliği sevmeyen bireyler olduğu bilinmektedir. Bu durum çalışmadaki sonuçları da desteklemektedir.

Yapılan araştırmalarda, kişilik özellikleri dışında bireylerin demografik özelliklerinin de girişimcilik eğilimi üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu araştırmada da demografik özelliklerin belirlenmesine yönelik 16 soru yer almaktadır. Araştırmaya katılan yüksek lisans öğrencilerinin demografik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla gerekli analizler yapılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Yüksek lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde öğrenim görmekte olunan anabilim dalının etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla H_{2j} : “Lisansüstü öğrencilerinin **öğrenim gördükleri ana bilim dalının** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır” hipotezine ilişkin yapılan analiz sonucunda anabilim dalı değişkeninin ($F=3,064$; $p=0,049<0,05$) araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Farklılıkların kaynaklarının belirlenmesi amacıyla yapılan tamamlayıcı post-hoc analiz sonucunda işletme ($3,991\pm 0,943$) anabilim dalında öğrenim görmekte olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri iktisat ($3,725\pm 0,964$) ve diğer ($3,560\pm 1,035$) anabilim dalında öğrenim görmekte olan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Diğer anabilim dallarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin girişimcilik konusunda bilinçlendirilmesi girişimcilik eğilimlerinin artmasını sağlayabilecektir.

Katılımcıların girişimcilik eğilimleri üzerinde anne ve baba mesleğinin etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla H_{2g} : “Lisansüstü öğrencilerinin **anne mesleklerinin** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır” ve “ H_{2h} : Lisansüstü öğrencilerinin **baba mesleklerinin** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır”

hipotezlerine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonucunda anne ($F=1,003;p=0,392>0,05$) ve baba ($F=1,714;p=0,165>0,05$) mesleğinin katılımcıların girişimcilik eğilimi üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin iş deneyimlerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla H_{2k} : “Lisansüstü öğrencilerinin **deneyimlerinin** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır” hipotezine ilişkin yapılan analiz sonucunda aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1,611;p=0,172>0,05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin iş deneyimleri girişimcilik eğilimlerini etkilememektedir.

Girişimcilikte tercih edilecek fon kaynağı değişkeninin girişimcilik eğilimi üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla H_{2l} : “Lisansüstü öğrencilerinin **girişimcilik durumunda kullanılacak fon kaynağının** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır” hipotezine ilişkin yapılan analiz sonucunda aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=2,170;p=0,092>0,05$).

Girişimcilikte çalışmak istenilen sektör değişkeninin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi belirlemek amacıyla H_{2m} : “Lisansüstü öğrencilerinin **girişimcilik durumunda çalışmak istedikleri sektörün** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır” hipotezine ilişkin yapılan analiz sonucunda, değişkenler arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,528;p=0,663>0,05$).

Öğrencilerin iş kurma isteği değişkeninin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla H_{2o} : “Lisansüstü öğrencilerinin **iş kurma isteklerinin** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır” hipotezine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5,929;p=0,001<0,05$). Farkın nedenini belirlemek amacıyla yapılan post-hoc analizi sonucuna göre iş kurmayı çok isteyen ($4,175\pm 0,923$) öğrencilerin girişimcilik eğilimleri diğerlerine (istiyorum ($3,988\pm 0,954$); kararsızım ($3,941\pm 0,791$); istemiyorum ($3,391\pm 1,074$)) göre daha yüksek bulunmuştur.

Daha önce girişimci faaliyette bulunma değişkeni ile girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla H_{2j} : “Lisansüstü öğrencilerinin **daha önce girişimci faaliyette bulunmalarının** girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi vardır” hipotezine ilişkin yapılan analiz sonucunda aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlı

bulunmamıştır ($F=-1,887;p=0,060>0,05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin daha önce girişimci faaliyette bulunma durumları girişimcilik eğilimlerini etkilememektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin iş durumu ($t=0,002;p=0,969>0,05$), kardeş sayısı ($F=0,383;p=0,852>0,05$), cinsiyet ($t=-1,136;p=0,257>0,05$), medeni durum ($t=1,155;p=0,249>0,05$), lisans eğitim alanı ($t=0,143;p=0,886>0,05$), yaş ($F=2,112;p=0,123>0,05$), yaş sırası ($F=0,069;p=0,976<0,05$) ve yaşanan yer ($t=0,623;p=0,535>0,05$) değişkenlerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda değişkenler arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu değişkenlerin araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre şu öneriler geliştirilmiştir;

- Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olmadığı belirlenen kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkileyecek şekilde gerekli eğitimlerin verilmesi mezuniyet sonrasında girişimci olma eğilimlerini arttıracaktır.
- Girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisinin olmadığı belirlenen kişilik özelliğinin nedenlerinin tespit edilmesine yönelik başka araştırmalar yapılabilir.
- Girişimcilik kurslarına katılacak olan bireyler üzerinde de çalışma yapılarak kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi tespit edilebilir. Bu yolla girişimcilik eğilimine sahip olan bireyler tespit edilerek, bu bireylere girişimcilik eğitimi kursu verilmesi kurs sonrası girişimci olma oranlarını arttıracaktır.
- Araştırmanın genellenebilmesi adına, başka üniversitelerde de uygulanması sağlanabilir. Örneklem grubu olarak seçilen yüksek lisans öğrencileri dışında, lisans öğrencileri ve doktora öğrencileri üzerinde araştırma genişletilebilir.
- Üniversitelerde verilen girişimcilik derslerinin daha fazla yaygınlaşması, kamu ve özel sektörde verilen girişimcilik eğitimlerin daha geniş kitlelere ulaşması sağlanmalıdır.
- Girişimcilerin önemli problemlerinden birisi de sermaye problemidir. Girişimcilik eğilimine sahip olan bireylerin gerekli sermayeyi sağlama olanakları konusunda bilgilendirilmesi girişimci olma oranlarını arttıracaktır.

- Birçok girişimci fikire sahip birey, girişimcilere sağlanan destekler konusunda bilgi sahibi değildir. Girişimcilik eğilimine sahip olan ve girişim fikrine sahip olan bireylerin girişimcilere sağlanan destekler konusunda bilgilendirilmesi onları girişimciliğe sevk edecektir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2013). *İnsanı Tanıma Sanatı*, Çev. Kamuran Şipal. İstanbul: Say Yayınları.
- Ağcabay, M.Z. (2014). *Örgüt Yöneticilerinin Kişilik Özelliklerinin Örgüt Başarısına Etkisi: Gaziantep'teki Okullarda Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Ajzen, I. (1985). From Intentions to Actions: A Theory of Planned Behavior. *In Action Control* (pp. 11-39). Springer Berlin Heidelberg.
- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior, *Organizational Behavior Human Decision Processes*, 50/2, 179-211.
- Akdoğan, A. ve Cingoz, A. (2006). İç Girişimciliğe Verilen Önem Düzeyi ve İç Girişimciliği Etkileyen Örgütsel Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Kayseri İlinde Bir Araştırma. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi*,(49-55). Bişkek.
- Aktürk, E. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi: Düzce Üniversitesinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Albert, D., Aschenbrenner, K. M. ve Schmalhofer, F. (1989). Cognitive Choice Processes and the Attitude-Behavior Relation. *Attitudes and Behavioral Decisions*, 61-99.
- Altunışık, R, Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (Geliştirilmiş 6. Baskı). Sakarya. Sakarya Kitabevi
- Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular* (Genişletilmiş 2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Armitage, C. J. ve Conner, M. (2001). Efficacy of the Theory of Planned Behaviour: A Meta-Analytic Review. *British Journal of Social Psychology*, 40, 471-499.
- Armitage, C. J. ve Talibudeen, L. (2010). Test of A Brief Theory of Planned Behaviour-Based Intervention to Promote Adolescent Safe Sex Intentions. *British Journal of Psychology*, 101(1), 155-172.
- Arslanoğlu, A. (2018). *İçsel Pazarlama Uygulamalarının Hasta Güvenliği Kültürü Üzerine Etkisinde İç Girişimcilik ve Kişilik Özelliklerinin Düzenleyici Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydoğmuş, C. (2011). *Kişilik Özellikleri ile İş Tatmini İlişkisi Üzerinde Psikolojik Güçlendirme ve Dönüşümcü Liderlik Algısının Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Bagozzi, R. P., Baumgartner, J. ve Yi, Y. (1989). An Investigation into the Role of Intentions as Mediators of the Attitude-Behavior Relationship. *Journal of Economic Psychology*, 10(1), 35-62.
- Bahtiyar, K. (2014). Kırsal Kalkınma Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme: TKDK (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu) Örneği, *SÜ. İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı. 28, ss. 306 – 324.
- Banai, M. ve Tulimieri, P. (2013). Knowledge, Skills and Personality of the Effective Business Consultant. *Journal of Management Development*, 32(8), 886-900.
- Bayer, E. ve Tüfekçi, K. (2007). *Genel İşletme*, Isparta: 3 Ltd.Yayını.
- Bayram, G. N. (2014). *Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Bektaş, Ç. ve Köseoğlu, M. A. (2007). Aile İşletmecilik Kültürünün Girişimcilik Eğilimine Etkileri ve Bir Alan Çalışması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (2), 297-317.
- Besler, S. (Ed.). (2010). *Sosyal Girişimcilik*. İstanbul: Beta Basım.
- Bozacı, İ. (2015). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Basım.
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi. *ÇOMÜ Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 93-111.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik Eğilimi: Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bruning, E. ve Zhang, D. D. (2011). Personal Characteristics and Strategic Orientation: Entrepreneurs in Canadian Manufacturing Companies. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 17 (1), 82-103.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Camgöz, S. M. (2009). *Kişilik Özellikleri ile Finansal Performans Arasındaki İlişkiler: A Tipi Yatırım Fonu Yöneticileri Üzerinde Bir Değerlendirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cansız, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- Cantillon, R. (1755). Essay on the nature of general commerce. *Henry Higgs, Trans. London: Macmillan*.

- Ceylan, A. ve Demircan, N. (2002). Girişimcilerin Başarı, Güç ve Yakın İlişki İhtiyaçlarının Kişilik Özellikleriyle İlişkisi Üzerine Düzce Bölgesi'ndeki Kobi'lerde Bir Araştırma. *Yüzyılda KOBİ'ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri, Doğu Akdeniz Üniversitesi İşletme Fakültesi*, 03-04.
- Cici, E.N. (2013). *Kadınların Girişimcilik Yolunda Karşılaştıkları Sorunların Öz Girişimcilik Yetenekleri Üzerindeki Etkisi: Konya İlinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Coduras, A., Urbano, D., Rojas, Á., ve Martínez, S. (2008). The Relationship Between University Support to Entrepreneurship with Entrepreneurial Activity in Spain: A GEM Data Based Analysis. *International Advances in Economic Research*, 14(4), 395-406.
- Crant, J.M., (1996). The Proactive Personality Scale as a Predictor of Entrepreneurship Intention, *Journal of Small Business Management*, 34:3, 1996, 42-49
- Cromie, S., ve O'Donoghue, J., (1992). Assessing Entrepreneurial Attitudes, *International Small Business Journal*, 10:2, 66-70.
- Çelik, A. ve Akgemci, T. (2010). *Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler* (3. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çelik, A., İnce, M. ve Bozyiğit, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerini Etkileyen Ailesel Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 113-124.
- Çesteneçi, Y. (2012). *Göçmenlik Olgusunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Çetin, N. G. ve Beceren, E. (2007). Lider kişilik: Gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 110-132
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. 1. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyuncu, O. ve Alparslan, A.M. (2012). Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 229-247.
- Çiğdem, H. Y. (2011). *Hizmet İşletmelerinde Çalışanların Kişilik Özellikleri ve İç Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çütçü, İ. ve Telli, R. (2019). Avrupa Birliği Tarımsal ve Kırsal Kalkınma Destek Programı (Ipar) ile Tarım İhracatı İlişkisi: Türkiye Örneği. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 4(8), 101-117.

- Demir, S. ve Bakan, İ.(Ed.). (2015). *Girişimcilikte Başarı Faktörleri ve Başarısızlık Nedenleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Demirez, M. ve Cebeci, R. (2005). Türkiye’de Girişimciliğin Tarihçesi ve Girişimcilerin Sosyolojik Profili, KOSGEB GGM Ulusal Girişimcilik Raporu Bölüm II.
- Deniz, A. (2007). *Kişilik Özellikleri ile Algılanan Risk Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Dilsiz, İ. ve Kölük, N. (2008). *Girişimcilik*. Ankara: Detay Yayıncılık,
- Doğan, N. (2013). *Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, S., Altın, H. ve Başar, E. (2010). *Meslek Yüksekokulları İçin Girişimcilik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Doğaner, M , Altunoğlu, A . (2010). Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 103-110.
- Döm, S. (2008). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Durukan, T. (2007). Düünden Bugüne Girişimcilik ve 21.Yüzyılda Girişimciliğın Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 25-37.
- Ekici, E. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimini Belirlemede Planlanmış Davranışlar Teorisi ve Girişimcilik Eğitiminin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Emsen, Ö. (2003). Genç Nesilde Mesleki Eğilimler ve Girişimcilik: Ampirik Bir Çalışma, *MPM Verimlilik Dergisi*, Sayı 2001/1, 153-176
- Er, P.H. (2013). Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 75-85.
- Erbatu, G. (2008). *Kültürel Boyutları İçerisinde Girişimcilik Eğilimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Eren, E. (1993). *Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Ercan, S. ve Gökdeniz, İ. (2009). Girişimciliğın Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan. *Bilig*, 49, 59-82.

- Erdurur, K. (2012). *Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Erol, M., (2010), Ekonomik Kriz ve KOBİ'ler. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 5,(1).
- Ersoy, E.G.K. (2009). *Yöneticilerin Dönüştürücü ve İşe Yönelik Liderlik Eğilimleri ile Kişilik Özelliklerinin İlişkisi: Bir Örnek Olay*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ersoy, H., (2010). Kültürel Çevrenin Girişimcilik Tercihine Etkisi. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 71-77.
- Erten, S. (2002). Planlanmış Davranış Teorisi ile Uygulamalı Öğretim Metodu. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 217-233
- Franco, Maria, H. Haase ve A. Lautenschläger (2010). Students' Entrepreneurial Intentions: an Inter-Regional Comparisio, *Education & Training*, 52 (4), 260-275.
- GEM (Global Entrepreneurship Monitor, (2007) Global Report on High Growth Entrepreneurship, Ercco Autio, London Business School.
- Genç, N., (2007). *Yönetim ve Organizasyon, Çağdaş Sistemler ve Yaklaşımlar*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gird, A. ve Bagraim, J. J. (2008). The Theory of Planned Behaviour as Predictor of Entrepreneurial Intent Amongst Final-Year University Students. *South African Journal of Psychology*, 38(4), 711-724.
- Guerrero, M., Rialp, J. ve Urbano, D. (2008). The Impact of Desirability and Feasibility on Entrepreneurial Intentions: A Structural Equation Model. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 4(1), 35-50.
- Gülçubuk, B., Köksal, Ö., Ataseven, Y., Gül, U., Kan, M. (2016). Kırsal Kalkınma Desteklerinin Ulusal Düzeyde Etkileri: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Projelerine İlişkin Araştırma Sonuçları, *XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*, 25-27 Mayıs 2016.
- Gültekin, E. (2009). *Polislerin Temel Kişilik Özelliklerinin İş Başarısı Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gültekin, Ö. F. (2015). *Kalkınma Sürecinde Girişimcilik Sürecinde Girişimcilik Kültürünün İstihdam Üzerindeki Etkisi: OSTİM'deki KOBİ'ler Üzerinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güney, S. (2015). *Girişimcilik* (4. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Hattab, H. W. (2014). Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Intentions of University Students in Egypt. *The Journal of Entrepreneurship*, 23(1), 1-18.
- Hofstede, H. (1991) *Vivre Dans Une Monde Multiculturel*, Les Editions D'Organisation, Paris.
- Huck, S. W. (2012). *Reading Statistics and Research* (6th ed). Boston: Pearson.
- Isır, T. (2006). *Örgütlerde Personel Seçim Süreci: Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Kişilik Özelliklerinin Tespit Edilerek Personel Seçim Sürecinin İyileştirilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- İN, N. (2015). *1968-2012 Yılları Arasında 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kitaplarında Yer Alan Girişimcilik Becerilerinin İçerik Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnanç, B. Y. ve Yerlikaya, E. E. (2011). *Kişilik kuramları*. 4.Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- İrmiş, A. (2003). Kırgızistan Bişkek'teki Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Yapılan Bir Çalışma, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, ss.136–52.
- Jakopec, A., Krekar, I. M. ve Susanj, Z. (2013). Predictors of Entrepreneurial Intentions of Students of Economics. *Studia Psychologica*, 55(4), 289.
- Kalkan, A. (2011). Kişisel Tutum, Öznel Norm ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 189-206
- Kanbur, E. (2015). *Çalışanların Bireysel Yaratıcılık Düzeylerinin İç Girişimcilik Performansları Üzerindeki Etkisinde Algılanan Örgütsel Desteğin Aracılık Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Karakaş, A. F. (2012). *İşletme ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğiliminin Karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kautonen, T., Gelderen, M. ve Fink, M. (2015). Robustness of the Theory of Planned Behavior in Predicting Entrepreneurial Intentions and Actions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 39(3), 655-674.
- Kaya, D., Güzel, D., ve Çubukçu, B. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması: Atatürk Üniversitesinde Bir Araştırma. *Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 76-89.

- Kayalar, M., ve Ömürbek, N. (2007). Girişimci Adaylarının Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 185-200
- Kaygın, E. ve Güven, B. (2013). *Güçlü Kadınlar: Türkiye’de Kadının Girişimciliği*. İstanbul: Çatı Akademi.
- Kayış, A. (2010). *Girişimcilik ve İç Girişimciliğin Önündeki Engeller: Yazılım Sektöründe Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli
- Kazaferoğlu, E. (2017). *Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kıyak, F.M. (2015). *Lisans Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin ve Değerlerinin Bireysel Kariyer Planlaması Sürecine Etkisi: Mustafa Kemal Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Koh, C. H., (1996). Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics a Study of Hong Kong MBA Students, *Journal of Managerial Psychology*, 11(3),12-25.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Kourilsky, M.L., ve Walstad, W.B., (1998). Entrepreneurship and Female Youth: Knowledge, Attitude, Gender Differences, and Educational Practices, *Journal of Business Venturing*, 13(1), 77-88
- Krueger, N. F. ve Brazeal, D. V. (1994). Entrepreneurial Potential and Potential Entrepreneurs. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 18, 91-104.
- Krueger, N. F., Reilly, M. D. ve Carsrud, A. L. (2000). Competing Models of Entrepreneurial Intentions. *Journal of Business Venturing*, 15(5), 411-432.
- Kuehn, Kermit, W. (2008). Entrepreneurial Intentions Research: Implications for Entrepreneurship Education, *Journal of Entrepreneurship Education*, 11, 87-98.
- Kurt M., Ağca V. ve Erdoğan S., (2006). Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 97-114.
- Kutunis, Ö.R., Hancı, A., (2004). Kadın Girişimcilerin Kişisel Özgürlük Algılamaları. *Osmangazi Üniversitesi, İ.İ.B.F., 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, s.457-464.

- Lee-Ross, D. (2015). Personality Characteristics of The Self-Employed: A Comparison using the World Values Survey Data Set. *Journal of Management Development*, 34(9), 1094-1112.
- Leffel, A. ve Darling, J. (2009). Entrepreneurial Versus Organizational Employment Preferences: A Comparative Study of European and American Respondents. *Journal of Entrepreneurship Education*, 12, 79.
- Linan, F. ve Chen, Y. W. (2006). *Testing The Entrepreneurial Intention Model on A Two-Country Sample*. Universitat Autònoma de Barcelona, Departament d'Economia de l'Empresa, Spain.
- Linan, F. ve Chen, Y. W. (2009). Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593-617.
- Linan, F., Rodriguez-Cohard, J. C. ve Rueda-Cantuche, J. M. (2011). Factors Affecting Entrepreneurial Intention Levels: A Role for Education. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 7(2), 195-218.
- Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta.
- Mert, M. (2018). *Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Davranışı Arasındaki İlişki: Denizli Meslek Yüksekokullarında Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yönetim Organizasyon Programı, Denizli.
- Mhango, M. W. (2006). *Assessing Entrepreneurial Career Intentions of Family and Consumer Sciences Students in Higher Education: A Model Testing Approach*. Doctorate Dissertation, Iowa State University.
- Negiz, N., Özdaşlı, K., Özkul, G. ve Alparslan, A.M., (2009). Girişimcilik Özellikleri ve Tipleri Açısından Cinsiyet farklılıkları: SDÜ-İİBF Araştırması, *Uluslararası Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi, 05 – 07 Mart, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü*, 241-251
- OECD, (2004). Promoting Entrepreneurship and Innovative SMEs in a Global Economy: Towards a More Responsible and Inclusive Globalisation. *2nd OECD Conference of Ministers Responsible for Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs), 3–5 June, İstanbul, Turkey, pp.8–64*.
- Öktem, M., Aydın, M. ve Ekinçi, S. (2007). Türkiye'de Girişimciliğin Geliştirilmesinde KOSGEB'in Rolü ve Önemi: Uygulamalı Bir Çalışma. *Sosyoekonomi*, 5 (5)
- Öner, A. S. (2018). *Lojistik Sektörü Çalışanlarının Kişilik Özellikleri, İşe Karşı Tutumları ve Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ören, K., ve Biçkes, M. (2011). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri (Nevşehir'deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 67-86.
- Özdemir, A. A. (2010). Potansiyel Girişimci Olan Kadınların Motivasyon Faktörleri ve Eskişehir'de Bir Araştırma. *Ege Academic Review*, 10(1), 117-139.
- Özdevecioğlu, M., Kaya, Y. ve Dedeoğlu, T. (2013). Kişilik Özelliklerinin İzleyici Etkisi (By stander Effect) Üzerindeki Etkisinde Kontrol Odağının Rolü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (42), 25-40.
- Özer, P.S., Topaloğlu, T., (2007). Girişimci ve Yöneticilerin Öğrenilmiş Gereksinimleri ile Kontrol Odaklarının Kıyaslanmasına Yönelik Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (2), 439-456
- Öztürk, İ. (2008). Girişimcilik Raporu. İstanbul: İGİAD İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği.
- Parnell, A. J., Crandall, W. ve Meniffee, M. (1995). Examining the Impact of Culture on Entrepreneurial Propensity: An Empirical Study of Prospective American and Egyptian Entrepreneurs. *Academy of Entrepreneurship Journal*, 1 (1), 39-53.
- Pinho Carlos, J. ve Sampaio de Sa, E. (2014). Personal Characteristics, Business Relationships and Entrepreneurial Performance: Some Empirical Evidence. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 21(2), 284-300.
- Robinson, P. B., Huefner, J. C. ve Hunt, H. K. (1991). Entrepreneurial Research on Student Subjects does not Generalize to Real World Entrepreneurs. *Journal of Small Business Management*, 29(2), 42.
- Salik, N. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Souitaris, V., Zerbinati, S. ve Al-Laham, A. (2007). Do Entrepreneurship Programmes Raise Entrepreneurial Intention of Science and Engineering Students? The Effect of Learning, Inspiration and Resources. *Journal of Business Venturing*, 22(4), 566-591.
- Soysal, A. (2008). Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Taraması. *Çimento İşveren Dergisi*, 1(22), 4-19.
- Sümbüloğlu, K. (1993). *Biyoistatistik*. Ankara: Özdemir Yayıncılık.
- Şahin, Ş. (2015). *Kişilik Özellikleri, Yaratıcı Düşünce Süreçleri ve Reklam Yaratıcılığı İlişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Beyşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şenturan, Ş. ve Şentürk, N. (2016). Girişimciliğin Gelişimi ve Mikrofinans Uygulamalarının Önemi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 30, 812-822.

- Şeyhanlıoğlu Ö. H. (2018). *Bireysel Kariyer Planlaması ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki: Turizm Çalışanları Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Tabachnick, B.G., Fidell. L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston.
- Taggar, S. ve Parkinson, J. (2007). Personality Tests in Accounting Research. *Journal of Human Resource Costing & Accounting*, 11(2), 122-151.
- Taş, A. (2016). *Girişimcilik Eğitimi ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkinin Parametrik Tekniklerle Analizi: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Taşkın, F.D. (2015). *Multicollinearity. Çoklu Doğrusal Bağlantı*. İşletme Ana Bilim Dalı, Doktora Programı, Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tek, T. (2008). *Kadınlarda Girişimcilik Eğilimleri ve Dumlupınar Üniversitesi Bayan Lisansüstü Öğrencilerinde Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Tekeloğlu Tümbek, A. N. (2013). Bütünleşik Pazarlama İletişimi ile Kadın Girişimciliği ve Kagider'in İncelenmesi. *Öneri Dergisi*, 10 (39), 53-59.
- Thompson, J. L. (2004). The Facets of the Entrepreneur: Identifying Entrepreneurial Potential. *Management Decision*, 42(2), 243-258.
- Timuroğlu, M. K. ve Çakır, S. (2014). Girişimcilerin Yeni Bir Girişim Yapma Niyetlerinin Risk Alma Eğilimi ile İlişkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 119-136
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*. İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Top, S. (2011). MYO Öğrencilerinin Gelecekteki Girişimcilik Kariyer Niyetlerinin Planlı Davranış Modeli Kapsamında Değerlendirilmesi, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 269-289.
- Topçu, S. (2015). *Üstün ve Normal Zihin Düzeyine Sahip Öğrencilerde İçsel-Dışsal Motivasyon ve Benlik Saygı Düzeyi Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Topsoy, O. K. (2014). *Gölbaşı'nda Girişimcilerin Çalışanların ve Halkın Girişimcilik Algılarının Karşılaştırılması: (Adıyaman/Gölbaşı Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tutar, H. ve Altınkaynak, F. (2015). *Girişimcilik (Temel Girişimcilik ve İş Kurma Süreci)*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD). (2002). Türkiye’de Girişimcilik (Yayın No. TÜSİAD-T/2002-12/340). ISBN: 975-8458-48-5 Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.
- Ulucan, S. (2015). *Girişimcilik Eğiliminin ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Ortaöğretimde Lise 3. ve 4. Sınıf Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uluhan, R. (2011). *Kendi İşini Kurmak için Girişimcilik Kılavuzu*. 3. Baskı. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Uslu, D. (2015). *Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Niyetinin Duygusal Zekâ Faktörlerine Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uygun, M., Mete, S. ve Güner, E. (2012). Genç Girişimci Adayların Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4 (2), ISSN: 1309 -8039 (Online)
- Üngüren, E. (2011). *Psikobiyojik Kişilik Kuramı Ekseninde Yöneticilerin Kişilik Özellikleri, Karar Verme Stilleri ve Örgütsel Sonuçlara Yansımaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Van Gelderen, M., Brand, M., Van Praag, M., Bodewes, W., Poutsma, E. ve Van Gils, A. (2008). Explaining Entrepreneurial Intentions By Means of the Theory of Planned Behaviour. *Career Development International*, 13(6), 538-559.
- Van Wyk, R. ve Boshoff, A. B. (2004). Entrepreneurial Attitudes: A Distinction Between Two Professional Groups. *South African Journal of Business Management*, 35(2), 33-38.
- Wang, K.C., ve Wong, P.K. (2004), Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore, *Technovation* 24, 163–172.
- Yeke, S. (2015). *Çalışanların Kişilik Özellikleri, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve İş Tutkunluğu Arasındaki İlişkiler: Bir Alan Araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8(2), 196-211.
- Yeni, Z. (2015). *Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Duygusal Emek Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Yıldırım, O. ve Başer, E. (2016). İnternetin Girişimciliği Kapsamında Değişen Enformasyon Siteleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Global Media Journal TR Edition*, 6(12), 172-200.

Yılmaz, E., Sünbül, A.M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* - 21, 195-203.

Yurtseven, F. Zara, A.(Ed.). (2011). *Kendine Güven. Yaşadıkça: Ruhsal Sorunlar ve Başa Çıkma Yolları*. İstanbul: İmge Yayınevi.

Yüzüak, E. (2010). *Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale

Zel, U. (2006). *Kişilik ve Liderlik* (İkinci Baskı). Ankara: Nobel Yayınları

İnternette Alınan Kaynaklar:

<http://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkinda> kaynağından 08.06.2017 tarihinde alınmıştır.

<https://www.kgf.com.tr/index.php/tr/> kaynağından 05.05.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/6696/kosgeb-sil-bastan-yapilandi> kaynağından 05.05.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.slideshare.net/trillianastra/nedenli-eylem-teorisi> kaynağından 01.05.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://www.tdk.gov.tr/index.php> kaynağından 01.05.2017 tarihinde alınmıştır.

<https://www.tdk.gov.tr/Content/File/TKDK%202017-2021> kaynağından 04.04.2019 tarihinde alınmıştır.

<http://www.tugiad.org.tr/hakkimizda> kaynağından 08.06.2017 tarihinde alınmıştır.

<https://dtaskin.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2015/10/MULTICOLLINEARITY.docx> kaynağından 01.12.2018 tarihinde alınmıştır

http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1505_ocak2014.pdf kaynağından 05.05.2018 tarihinde alınmıştır.

EK 1.**Kişilik Özellikleri Alt Boyutları ile Girişimcilik Eğilimi Puanları Arasında Korelasyon Analizi**

		Risk Alma	Yenilikçilik	Başarım İhtiyacı Duyuma	Kontrol Odağı	Kendine Güven	Belirsizliğe Tolerans	Girişimcilik Eğilimi Genel
Risk Alma	r	1,000						
	p	0,000						
Yenilikçilik	r	0,561**	1,000					
	p	0,000	0,000					
Başarım İhtiyacı Duyuma	r	0,528**	0,502**	1,000				
	p	0,000	0,000	0,000				
Kontrol Odağı	r	0,434**	0,374**	0,509**	1,000			
	p	0,000	0,000	0,000	0,000			
Kendine Güven	r	0,443**	0,384**	0,559**	0,353**	1,000		
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		
Belirsizliğe Tolerans	r	0,132*	0,084	0,092	0,084	0,013	1,000	
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
Girişimcilik Eğilimi	r	0,383**	0,331**	0,402**	0,379**	0,470**	0,049	1,000
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

*<0,05; **<0,01

EK 2.ANKET**KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

Bu araştırma “Yüksek Lisans öğrencilerinin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkilerini belirlemeye” yönelik bir çalışmadır. Araştırmanın değeri ve başarısı tümüyle sizin katılıma bağlıdır. Soruların doğru ya da yanlış bir cevabı yoktur, lütfen sizin için hangi seçenek uygunsa onu işaretleyiniz. Elde edilen bilgiler tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır. Araştırmaya zaman ayırdığınız ve sağladığınız katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Gülten DEMİRAL

Öğr. Gör. Şakir MİRZA

Uşak Üniversitesi

Uşak Üniversitesi

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLERLE İLGİLİ SORULAR**1. Cinsiyetiniz** Bayan Erkek**2. Medeni Durumunuz** Evli Bekâr Diğer**3. Yaşınız** 21- 25 arası 26-30 arası 31-40 arası 41 ve yukarısı**4. Kardeş sayınız (kendiniz hariç)** 1 2 3 4 ve yukarısı**5. Sizin yaş sıranız** Yaşça en küçük Ortanca Yaşça en büyük**6. Ailenizle birlikte yaşadığınız yer** Köy Kasaba İlçe İl**7. İş durumunuz** Tam gün çalışıyor Yarım gün çalışıyor Çalışmıyor Diğer .....**8. Daha önce bir işte çalışmış iseniz bu işte çalışma süreniz** Çalışmadım 1 yıldan az 1-3 yıl 4-6 yıl 7 yıl ve daha fazla**9. Hayatınızda küçükte olsa bir girişimci faaliyette bulundunuz mu?** Hayır Evet (lütfen belirtiniz).....**10. Babanızın çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörlerde çalışıyor?** Çalışmıyor Kendine ait işyerinde çalışıyor Kamu sektöründe çalışıyor Özel sektörde çalışıyor**11. Anneniz çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörlerde çalışıyor?** Çalışmıyor Kendine ait işyerinde çalışıyor Kamu sektöründe çalışıyor özel sektörde çalışıyor**12. İleride kendi işinizi kurmayı istiyor musunuz?** İstemiyorum Kararsızım İstiyorum Çok istiyorum**13.İleride kendi işinizi kurmaya karar verirseniz öncelikle hangi fon kaynağından yararlanmayı düşünürsünüz?** Kişisel birikimlerimi kullanırım Aile ve akrabalarımın başvururum Ticari kredilerden yararlanırım Bir veya birkaç ortakla çalışırım**14. İleride kendi işinizi kurmak istemiyorsanız aşağıdaki sektörlerden hangisinde çalışmayı tercih edersiniz?** Özel sektörde herhangi bir işte Kamu sektöründe herhangi bir işte Özel sektörde prestijli bir işte Kamu sektöründe prestijli bir işte**15. Lisans eğitim alanınızı belirtiniz** Mühendislik İİBF Fen Edebiyat Eğitim Fakültesi Diğer (lütfen belirtiniz.....)**16. Yüksek lisans yapmakta olduğunuz anabilimdalı ve bilim dalını belirtiniz.**

Anabilimdalı:.....

Bilimdalı:.....

1.Kesinlikle katılmıyorum,2.Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4.Katılıyorum, 5.Kesinlikle katılıyorum

1	İnsanların şanssızlıkları yaptıkları hatalardan kaynaklanır	1	2	3	4	5
2	İşlerin yapılma şeklini değiştirmekten kaçınırım	1	2	3	4	5
3	Yaptığım işte yükselmek için büyük risk almaya gönüllüyüm	1	2	3	4	5
4	Diğer insanlar çevrede olağandışı bir şeyler görmediği halde ben işle ilgili fırsatları algılayabilirim	1	2	3	4	5
5	Çözumsuz korkularım ve zayıflıklarım var	1	2	3	4	5
6	Hisselerinin kar getirebileceğini hesaplayabildiğim bir ortaklığa paramı yatırmaktan çekinmem	1	2	3	4	5
7	Başarı oranı %60 ve daha fazla ise riski göze alabilirim	1	2	3	4	5
8	Rekabeti severim çünkü rekabet daha fazla çalışmamı sağlar	1	2	3	4	5
9	Kendi çabalarımın ürünü değilse olayların sonuçları beni memnun etmez	1	2	3	4	5
10	İnsanların mutsuz durumları kötü şanslarından kaynaklanır	1	2	3	4	5
11	İşin sürekli ve güvenli olması benim için kardan daha önemlidir	1	2	3	4	5
12	Benim için iş güvenliği önemlidir	1	2	3	4	5
13	Başkasının gözetimi olmadığı zamanlarda daha başarılı olurum	1	2	3	4	5
14	Başarabilme yeteneğim konusunda kendime güvenirim	1	2	3	4	5
15	Düzensiz şartlarda çalışmaktan zevk alırım	1	2	3	4	5
16	Karar ve eylemlerimin olumlu ve olumsuz sonuçlarına razı olurum	1	2	3	4	5
17	Amirlerimin birbiri ile çakışan iş talimatları vermesi beni rahatsız eder	1	2	3	4	5
18	İnsanları işe alırken beceri esasına göre değil bağlılıklarına göre alırım	1	2	3	4	5
19	Hakkında bir şey bilmediğim görevi üzerime almaktan çekinirim	1	2	3	4	5
20	Başarılı olduğumu hissetmezsem yüksek ücretlide olsa o işi yapmaktan hoşlanmam	1	2	3	4	5
21	Sadece rahat yaşamama yetecek kadar para kazanmak istiyorum	1	2	3	4	5
22	Yeterince kar elde ediyorsam işle ilgili belirsiz koşullarda çalışmaktan rahatsız olmam	1	2	3	4	5
23	Ücreti iyi olduğu sürece rutin ve sıkıcı işlerde çalışmaktan kaçınmam	1	2	3	4	5
24	Bana göre iyi iş neyin nasıl yapılacağına açık talimatlarla ifade edildiği iş demektir	1	2	3	4	5
25	Hassasiyetle takip etmeye çalıştığım bir iş programım var	1	2	3	4	5
26	Yaşamımdaki olayların sonuçlarını şans ve kötü kader değil ben etkilerim	1	2	3	4	5
27	Başarımların kişisel çabadan çok şansın ve kaderin bir sonucu olduğuna inanırım	1	2	3	4	5
28	Zekam ve kapasitem sayesinde karşılaştığım zorluklarla baş edebilirim	1	2	3	4	5
29	Yeni ve alışılmamış durumlarla baş edebileceğimden şüpheliyim	1	2	3	4	5
30	Her zaman mevcut yöntemlerden daha iyi yöntemlerin var olduğuna inanırım	1	2	3	4	5
31	Bir şeyi onu yapmış olmak için değil mükemmel yapmış olmak için yaparım	1	2	3	4	5
32	Yeni, ilginç, hatta çığır fikirleri üretmekte zorlanırım	1	2	3	4	5
33	Bir şeylerin olmasını beklemek ya da seyretmek yerine ben kendim bir şeyler yapmayı tercih ederim	1	2	3	4	5
34	Yetenekli, hırslı ve çalışkan olsam da param olmadığı sürece bir iş kuramam	1	2	3	4	5
35	Belirsizliğin olduğu durumlarda karar almayı ve önderlik yapmayı severim	1	2	3	4	5
36	Çoğunluğun görüşüne karşı kendi görüşümü savunmakta zorlanırım	1	2	3	4	5
37	Bölümümüz mezunları kendi işlerini kurmak için fırsat yaratma yeteneğine sahiptirler	1	2	3	4	5
38	Bölümümüz mezunları mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir	1	2	3	4	5
39	Bölümümüz mezunları asla kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır	1	2	3	4	5
40	Bölümümüz mezunları mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.	1	2	3	4	5
41	Bölümümüz mezunları özel sektörde çalışmayı planlamalıdır	1	2	3	4	5
42	Bir işin fırsatlar sunması emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.	1	2	3	4	5
43	Çok çalışan sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak istemem	1	2	3	4	5
44	Sosyal yaşamı iş yaşamını eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim	1	2	3	4	5
45	Mevcut gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim	1	2	3	4	5
46	Gerçekleri zorlayarak sezgiye ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim	1	2	3	4	5
47	İnanmadığım bir konuda negatif bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm	1	2	3	4	5
48	İnanmadığım bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı göze alamam	1	2	3	4	5
49	Kariyerimin gelecek 5 yılında yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşıma çıksa kabul ederim	1	2	3	4	5
50	Kariyerim için gerekli olsa dahi önceliklerimden vazgeçmem	1	2	3	4	5